

مرکز تحقیقات اسلامی

اصفهان

گامی

عمران
علیه السلام

www.ghaemiyeh.com
www.ghaemiyeh.org
www.ghaemiyeh.net
www.ghaemiyeh.ir

www.nchri213.org

پایه وزارت بهداشت

دفتر اول
ویراست جدید

قلب گل

پنجمین از محفلین مرکز تخصصی بهداشت
پاکستان در زمینه پرستاری و پاسخ بهداشتی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

آفتاب مهر : پرسش ها و پاسخ های مهدوی دفتر اول

نویسنده:

جمعی از محققین مرکز تخصصی مهدویت

ناشر چاپی:

بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود (علیه السلام)

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

فهرست	۵
آفتاب مهر: (برسی ها و پاسخ های مهدوی) دفتر اول	۹
مشخصات کتاب	۹
اشاره	۱۰
فهرست مطالب	۱۴
مقدمه	۲۸
فصل اول: ادیان، فرق و مذاهب	۳۴
اشاره	۳۴
۱. آیا اعتقاد به آمدن منجی در آینده مخصوص مسلمانان و به ویژه شیعیان است؟	۳۶
۲. آیا بهبود ظهور منجی آخر الزمان را قبول دارد؟	۳۷
۳. دیدگاه انجیل و مسیحیت درباره موعود چیست؟	۴۰
۴. دیدگاه دین اسلام درباره ظهور منجی چیست؟	۴۳
۵. آیا درباره امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف اعتقاداتی وجود دارد که شیعه و عامه (اهل سنت) در آن ها اتفاق نظر داشته باشند؟	۴۵
۶. نظر اهل سنت درباره ولادت امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف چیست؟	۴۹
۷. چرا اهل سنتن معتقدند امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف هنوز به دنیا نیامده است؟	۵۳
۸. گرایش انجمن حجتیه در گذشته و برنامه های آنها را توضیح دهید؟	۵۶
فصل دوم: مهدی شناسی	۶۲
اشاره	۶۲
۹. چگونه می توانیم سطح فکری و اعتقادی خود را در ارتباط با امام عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف بالاتر برده و عمیق تر کنیم؟	۶۴
۱۰. خلاصه ای از زندگی امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف را تشریح کنید؟	۶۵
۱۱. ویژگی های حضرت مهدی چیست؟	۶۸
۱۲. چگونه حضرت که در یک مکان است، ناظر همه جا می باشد؟	۷۰
۱۳. لطفاً در مورد آیات و روایاتی که در مورد عرضه کردن اعمال ما به ائمه صحبت می کنند کمی توضیح دهید؟	۷۱
۱۴. آیا موقع گناه، امامان علیهم السلام ناظر اعمال ما هستند و آیا اعمال ما به امام عصر علیه السلام عرضه می شود؟ اگر این چنین باشد، لقب «ستار العیوب» بودن خدا برای چیست؟	۷۳
۱۵. این که امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف بر طبق روایاتی، دارای زن و فرزند هست، از نظر سند معتبر است یا نه؟	۷۵
۱۶. محل زندگی حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف در دوره غیبت کجا است؟ آیا داستان جزیره خضرا واقعیت دارد؟	۷۶
۱۷. چطور ممکن است امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف دارای عمری چنین طولانی باشد؟	۷۸
۱۸. آیا عمر طولانی از نظر عقل امکان پذیر است؟	۸۱
فصل سوم: امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف در قرآن	۸۴
اشاره	۸۴
۱۹. قرآن کریم برای معرفی افراد از چه روشهایی استفاده کرده است؟	۸۶
۲۰. با توجه به اینکه نام پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم در تورات ذکر شده است، چرا نام حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف به صورت صریح در قرآن نیامده است؟	۸۸
۲۱. آیا واسطه فیض بودن امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف، در نعمت ها و در عالم وجود غیر از روایات، ریشه قرآنی هم دارد؟	۹۰
فصل چهارم: انتظار و منتظران	۹۶
اشاره	۹۶
۲۲. مقصود از انتظار فرج چیست؟	۹۸
۲۳. چرا انتظار فرج، افضل اعمال است؟	۹۹
۲۴. وظایف منتظران امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف چیست؟	۱۰۱
۲۵. چگونه می توانیم با حضرت ارتباط برقرار کنیم؟	۱۰۳
۲۶. چه کار کنیم تا موفق شوم به آقا امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف نزدیک شوم؟	۱۰۴

۲۷. چگونه می توان رضایت امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف را به دست آورد؟ ----- ۱۰۶

۲۸. دلیل دعا کردن برای سلامتی امام عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف چیست؛ در حالی که خدای متان، اراده دارد آن حضرت زنده و سلامت بماند؟ ----- ۱۰۹

فصل پنجم: یاران و نایبان عام و خاص ----- ۱۱۲

اشاره ----- ۱۱۲

۲۹. نایب امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف به چه کسی گفته می شود؟ ----- ۱۱۴

۳۰. نایبان خاص امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف چه کسانی بودند؟ ----- ۱۱۵

۳۱. کدام گروه از افراد جامعه مصداق نایب عام هستند و وظیفه سرپرستی بر دوش آنان گذاشته شده است؟ ----- ۱۱۶

۳۲. چگونه می توان نایب امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف را در زمان غیبت شناخت؟ ----- ۱۱۸

۳۳. ویژگی های یاران امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف چیست؟ ----- ۱۲۰

۳۴. یاران امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف چند نفرند و از چه شهرهایی هستند؟ ----- ۱۲۲

۳۵. آیا انتحار یاران حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف به ۳۱۳ نفر، یک نوع تبعیض نیست؟ چرا ۳۱۳ نفر؟ ----- ۱۲۴

۳۶. چرا بیشتر یاران حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف مرد هستند؟ ----- ۱۲۶

۳۷. آیا تعداد ۳۱۳ نفر از یاران خاص امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف، همه هم عصر زمان ظهور هستند یا افرادی از سابق نیز میان آنان می باشند؟ ----- ۱۲۷

۳۸. یاران حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف هنگام ظهور، چگونه نزد آن حضرت اجتماع کرده و حاضر می شوند؟ ----- ۱۲۸

۳۹. آیا با خواندن چهل بار دعای عهد، یار حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف می شویم؟ ----- ۱۳۰

۴۰. نقش زنان در انقلاب حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف چیست؟ ----- ۱۳۱

فصل ششم: دوران غیبت ----- ۱۳۴

اشاره ----- ۱۳۴

۴۱. مراد از غیبت امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف چیست؟ ----- ۱۳۶

۴۲. چه آثار و فوایدی بر وجود امام غائب مترتب است؟ ----- ۱۳۷

۴۳. مسجد مقدس سهله در کوفه چگونه به نام امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف معروف شد و پیدایش آن، بر اساس چه معیاری بوده است؟ ----- ۱۴۰

۴۴. مسجد مقدس جمکران در قم چگونه به نام امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف معروف شد و پیدایش آن، بر اساس چه معیاری بوده است؟ ----- ۱۴۲

۴۵. چرا آن حضرت غایب شد؟ ----- ۱۴۴

۴۶. اگر امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف بین مردم بود و راه راست راهنمایی می کرد بهتر نبود؟ خداوند بر همه چیز قادر است و می تواند او را از شر کافران حفظ کند. ----- ۱۴۸

۴۷. غیبت امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف دارای چه مراحل بود؟ چرا؟ ----- ۱۴۹

۴۸. آیا امامان در گذشته برای وقوع غیبت و آماده کردن شیعیان برای این امر زمینه سازی کرده اند؟ ----- ۱۵۱

۴۹. عده ای از شیعیان، اعتقاد دارند مثلث برمودا، پایگاه حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است. آیا اسناد و شواهدی وجود دارد تا آن را به اثبات رسانند؟ ----- ۱۵۲

۵۰. مراد از سرداب غیبت چیست؟ ----- ۱۵۵

۵۱. در روایتی خواندم که، هر حکومتی پیش از قیام امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف به وجود بیاید، حکومت طاغوت است. این حدیث را در رابطه با نظام فعلی ما توضیح دهید. ----- ۱۵۶

فصل هفتم: ارتباط و ملاقات ----- ۱۶۲

اشاره ----- ۱۶۲

۵۲. حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف می فرماید: «هر کس بگوید مرا دیده، دروغ گفته است» در حالی که از شخصیت های بزرگ نقل شده است که امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف را دیده اند. این تناقض را حل کنید؟ ----- ۱۶۴

۵۳. روایاتی می گوید: «هر کس در غیبت کبرا، ادعای رؤیت امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف را کرد، او را تکذیب کنید» آیا این روایت، بر خلاف لطف کامل پروردگار نیست و آیا برخی عالمان و صلحا، حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف را زیارت نکرده اند؟ ----- ۱۶۷

۵۴. آیا می توان به امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف نامه نوشت؟ چه شرایطی باید رعایت شود؟ ----- ۱۶۹

۵۵. آیا شخصی که گناه کرده است، می تواند با امام زمان علیه السلام ارتباط داشته باشد؟ ----- ۱۷۲

۵۶. عشق و محبت دو سویه دربارہ ما و امامان علیهم السلام چگونه است؟ ----- ۱۷۴

فصل هشتم: آخرالزمان ----- ۱۷۸

اشاره ----- ۱۷۸

۵۷. آخر الزمان یعنی چه؟ آیا ما در آخر الزمان هستیم؟ ----- ۱۸۰

۵۸. مراد از گسترش و فراگیر شدن ظلم در آخرالزمان و پیش از ظهور چیست؟ ----- ۱۸۳

۵۹. شنیده ایم در روایات آمده که دینداری در آخرالزمان مثل گرفتن آتش در دست است. چرا دینداری در آخرالزمان، سخت تر از زمان های دیگر است؟ ----- ۱۸۷

۶۰. معنای این جمله که می گویند: «هنگام ظهور، از اسلام و قرآن، چیزی جز نام باقی نمانده است»، چیست؟ ۱۸۹
۶۱. منظور از «آرماگدون» چیست؟ و غربی ها در این مورد چه فعالیت هایی را انجام داده اند؟ ۱۹۱
۶۲. تفکرات حاکم بر فیلم های امریکایی (هالیوود) درباره تسخیر جهان و این که کسی می آید و جهان را به هم می ریزد چگونه تحلیل می شود؟ ۱۹۴
۶۳. فیلم هایی مانند «روز استقلال»، «نوسترالداموس» یا «بازی جهنم خلیج فارس» چه ارتباطی با موضوع مهدویت دارد؟ ۱۹۶
۶۴. ماجرای کنفرانس تل آویو و مصوبات آن چیست؟ ۱۹۸
۶۵. چه سیاست هایی در فیلم سازی هالیوود دنبال می شود؟ ۱۹۹
۲۰۰. فصل نهم: ظهور، علایم و شرایط آن ۲۰۰
- ..... اشاره ۲۰۰
۶۶. اساس و بنیان حرکت و نهضت حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف آیا بر پایه معجزه است یا روندی عادی و طبیعی مانند انقلاب های دیگر جهان دارد؟ ۲۰۲
۶۷. مراد از شرایط ظهور چیست؟ با علایم ظهور چه تفاوتی دارد؟ ۲۰۶
۶۸. برای آن که ظهور امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف واقع شود، چه شرایطی باید موجود باشند؟ ۲۰۷
۶۹. با توجه به این که امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف ظهور نمی کند، مگر این که جهان بر از ظلم شود، آیا این روایت با دعوت انسان ها به آماده سازی شرایط فرج، منافات ندارد؟ ۲۱۱
۷۰. آیا با توجه به شرایط کنونی جهان، زمینه ها و شرایط برای ظهور امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف آماده است؟ ۲۱۵
۷۱. دنیا و مردم، چه شرایطی باید داشته باشند تا امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف ظهور کنند؟ ۲۱۷
۷۲. امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف آمدنی است یا آوردنی؟ ۲۱۸
۷۳. چرا امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف ظهور نمی کند؟ مانع عمده ظهور چیست؟ ۲۲۰
۷۴. انقلاب اسلامی ایران، چه نقشی در امر قیام و ظهور امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف دارد؟ ۲۲۲
۷۵. هنگام ظهور حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف ایران اسلامی ما، در چه شرایط و موقعیت اجتماعی است؟ ۲۲۴
۷۶. با وجود پیشرفت علم و با وجود سلاح های مدرن، آیا مبارزه امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف با شمشیر خواهد بود؟ ۲۲۶
۷۷. مراد از علایم ظهور چیست؟ ۲۲۸
۷۸. علایم ظهور کدامند؟ ۲۲۹
۷۹. کدام یک از علایم ظهور واقع شده است؟ ۲۳۱
۸۰. آیا به نظر شما، نشانه های ظهور نزدیک است یا این، صرف تصوراتی است که ما داریم؟ ۲۳۳
۸۱. دجال کیست؟ ۲۳۴
۸۲. خراسانی کیست؟ ۲۳۷
۸۳. منظور از قتل نفس زکیه چیست؟ ۲۳۸
۸۴. درباره سید حسنی توضیح دهید. ۲۴۰
۸۵. درباره بمانی توضیح دهید. ۲۴۳
۸۶. سفیانی کیست؟ درباره او توضیح دهید. ۲۴۵
۸۷. جهان در آستانه ظهور امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف در چه شرایطی است؟ ۲۴۶
۸۸. آیا امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف از زمان ظهور خود اطلاع دارد؟ ۲۵۱
۸۹. حضرت صاحب الزمان عجل الله تعالی فرجه الشریف قیام خود را از کجا آغاز می کند؟ ۲۵۲
۹۰. چرا حضرت در مکه ظهور می کند؟ ۲۵۳
۹۱. درباره جنگ های زمان ظهور سخنانی گفته می شود، حقیقت آن چگونه است؟ ۲۵۴
۹۲. زمان ظهور حضرت حجت، چه وقتی است؟ ۲۵۷
۹۳. حضرت علی علیه السلام، هنگام قبول خلافت، فرمود: «عَلَّتْ قَبُولَ خِلاَفَتِی مِنْ سِوَى مَنْ، وَعَهْدَ وَ مَسْئُولِیَّتِی اَسْتَ که خدا از عالمان و دانشمندان گرفته است که برابر شکم بارگی ستمگران و گرسنگی ستمدیدگان و بیچارگان سکوت نکنند. اینک مردم، اطراف مرا گرفته و اصرار به قبول آر
- فصل دهم: دوران ظهور و حکومت حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف ۲۶۲
- ..... اشاره ۲۶۲
۹۴. آیا پروژه جهانی سازی یا فرایند جهانی شدن با حکومت جهانی امام مهدی، هم گزایی دارد یا واگرای؟ ۲۶۴
۹۵. آیا انقلاب مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف الزاماً به حکومت واحد جهانی می انجامد؟ ۲۶۶
۹۶. آیا با ظهور امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف همه مردم مسلمان می شوند؟ ۲۶۹

۲۷۳	..... برنامه حکومتی و اصلاحی امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف چیست؟
۲۷۶	..... ۹۸. آیا امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف و اصحابش در عصر ظهور از امداد های غیبی برخوردارند؟
۲۷۹	..... ۹۹. منظور از کشته شدن شیطان به دست امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف چیست؟
۲۸۱	..... ۱۰۰. اگر حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف، شیطان را بکشند، مردمان پس از ظهور، از فریب های شیطان در امان خواهند ماند. این، چگونه یا عدالت خدا سازگار است؟
۲۸۴	..... ۱۰۱. آیا پس از ظهور یا قیام یا تشکیل حکومت بقیه الله کسی هم گناه می کند؟ اختیار چه می شود؟
۲۸۶	..... ۱۰۲. برخی می گویند با توجه به روایات در زمان امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف امکان گناه کردن ندارد، آیا این گفته ها درست است؟
۲۸۷	..... ۱۰۳. اگر در زمان امام عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف امکان گناه وجود دارد پس چرا ظلم و گناه صورت نمی گیرد و یا بسیار اندک است؟
۲۸۸	..... ۱۰۴. سیمای دوران ظهور و دوران حکومت امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف چگونه است؟
۲۹۱	..... ۱۰۵. نقش و برنامه حضرت عیسی علیه السلام در حکومت حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف چیست؟
۲۹۲	..... ۱۰۶. آیا حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف هنگام ظهور خود، احکام جدید می آورد؟
۲۹۴	..... ۱۰۷. منظور از دین و قرآن جدیدی که امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف می آورد، چیست؟
۲۹۶	..... ۱۰۸. حکومت امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف چه مدت به طول می انجامد؟
۲۹۷	..... ۱۰۹. آیا امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف، بعد از ظهور، به شهادت می رسد؟
۲۹۸	..... ۱۱۰. رجعت چیست؟ لطفاً آن را به صورت کامل توضیح دهید؟
۳۰۲	..... فهرست منابع
۳۰۹	..... کتابنامه
۳۱۴	..... درباره مرکز

آفتاب مهر: (پرسش ها و پاسخ های مهدوی) دفتر اول

مشخصات کتاب

عنوان و نام پدیدآور: آفتاب مهر: (پرسش ها و پاسخ های مهدوی) دفتر اول/ مولف جمعی از محققین مرکز تخصصی مهدویت؛ ویراستار محمد رضا مجیری.

وضعیت ویراست: [ویراست ۲۲].

مشخصات نشر: قم: بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود (عج)، مرکز تخصصی امامت و مهدویت، ۱۳۸۸.

مشخصات ظاهری: ۲۸۶ص.

شابک: ۳۰۰۰۰ریال: ۹۷۸-۹۶۴-۷۴۲۸-۵۱-۴

یادداشت: نویسنده کتاب را دفتر اول فرض نموده است.

یادداشت: پشت جلد به انگلیسی: The light of affection.

یادداشت: چاپ چهارم.

یادداشت: عنوان روی جلد: آفتاب مهر: یکصدوده پرسش و پاسخ مهدوی.

یادداشت: کتابنامه: ص. [۲۸۳] - ۲۸۶؛ همچنین به صورت زیرنویس.

عنوان روی جلد: آفتاب مهر: یکصدوده پرسش و پاسخ مهدوی.

موضوع: محمدبن حسن (عج)، امام دوازدهم، ۲۵۵ق. -- پرسش ها و پاسخ ها

موضوع: مهدویت -- پرسش ها و پاسخ ها

شناسه افزوده: مجیری، محمدرضا، ویراستار

شناسه افزوده: بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود (عج). مرکز تخصصی امامت و مهدویت

رده بندی کنگره: ۱۳۸۸ ۶۵آ/BP۲۲۴

رده بندی دیویی: ۲۹۷/۴۶۲۰۷۶

شماره کتابشناسی ملی: ۲۰۰۰۳۸۵

ص: ۱

اشاره

آفتاب مهر (پرسش ها و پاسخ های مهدوی)

جمعی از محققین مرکز تخصصی مهدویت

ناشر: انتشارات بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود(عج)

ویراستار: محمدرضا مجیری

طرح جلد و صفحه آرا: عباس فریدی

نوبت چاپ: سیزدهم / تیرماه ۱۳۹۲

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۷۴۲۸-۵۱-۴

شمارگان: سهزار نسخه (تاکنون: شصت و دو هزار نسخه)

قیمت: ۷۰۰۰ تومان

تمامی حقوق © محفوظ است.

- قم: انتشارات بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود(عج)، مرکز تخصصی مهدویت/ خیابان شهدا/ کوچه آمار(۲۲)/ بن بست شهید علیان/ ص.پ: ۱۱۹-۳۷۱۳۵ / همراه: ۰۹۱۰۹۶۷۸۹۱۱ / تلفن: ۷۷۴۹۵۶۵ و ۷۷۳۷۸۰۱ (داخلی ۱۱۷ و ۱۱۶)/ ۷۸۴۱۱۳۰ (فروش)/ ۷۸۴۱۱۳۱ (مدیریت)/ فاکس: ۷۷۳۷۱۶۰ و ۷۷۴۴۲۷۳

- تهران: بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود(عج)/ تلفن: ۸۸۹۵۹۰۴۹ / فاکس: ۸۸۹۸۱۳۸۹ / ص.پ: ۳۵۵-۱۵۶۵۵

www.mahdi۳۱۳.com

کد فایل: ۱۰-۰۹۰۶۳

ص: ۲

بسم الله الرحمن الرحيم

ص: ٣

۱. آیا اعتقاد به آمدن منجی در آینده مخصوص مسلمانان و به ویژه شیعیان است؟ ۲۱

۲. آیا یهود ظهور منجی آخر الزمان را قبول دارد؟ ۲۲

۳. دیدگاه انجیل و مسیحیت درباره موعود چیست؟ ۲۵

۴. دیدگاه دین اسلام درباره ظهور منجی چیست؟ ۲۸

۵. آیا درباره امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف اعتقاداتی وجود دارد که شیعه و اهل سنت در آن ها اتفاق نظر داشته باشند؟ ۳۰

۶. نظر اهل سنت درباره ولادت امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف چیست؟ ۳۴

۷. چرا اهل تسنن معتقدند امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف هنوز به دنیا نیامده است؟ ۳۷

۸. گرایش انجمن حجّیه در گذشته و برنامه های آنها را توضیح دهید؟ ۴۰

۹. چگونه می توانیم سطح فکری و اعتقادی خود را در ارتباط با امام عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف بالاتر برده و عمیق تر کنیم؟ ۴۷

۱۰. خلاصه ای از زندگی امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف را تشریح کنید؟ ۴۸

۱۱. ویژگی های حضرت مهدی چیست؟ ۵۱

۱۲. چگونه حضرت که در یک مکان است، ناظر همه جا می باشد؟ ۵۳

۱۳. لطفاً در مورد آیات و روایاتی که در مورد عرضه کردن اعمال ما به ائمه صحبت می کنند کمی توضیح دهید؟ ۵۴

۱۴. آیا موقع گناه، امامان علیهم السلام ناظر اعمال ما هستند و آیا اعمال ما به امام عصر علیه السلام عرضه میشود؟ اگر این چنین باشد، لقب «ستار العیوب» بودن خدا برای چیست؟ ۵۶

ص: ۵

۱۵. این که امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف بر طبق روایاتی، دارای زن و فرزند هست، از نظر سند، معتبر است یا نه؟ ۵۸

۱۶. محل زندگی حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف در دوره غیبت کجا است؟ آیا داستان جزیره خضرا واقعیت دارد؟ ۵۹

۱۷. چطور ممکن است امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف دارای عمری چنین طولانی باشد؟ ۶۱

۱۸. آیا عمر طولانی از نظر عقل امکان پذیر است؟ ۶۴

فصل سوم

امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف در قرآن

۱۹. قرآن کریم برای معرفی افراد از چه روشهایی استفاده کرده است؟ ۶۹

۲۰. با توجه به اینکه نام پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم در تورات ذکر شده است، چرا نام حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف به صورت صریح در قرآن نیامده است؟ ۷۱

۲۱. آیا واسطه فیض بودن امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف در نعمتها و در عالم وجود غیر از روایات، ریشه قرآنی هم دارد؟ ۷۳

فصل چهارم

انتظار و منتظران

۲۲. مقصود از انتظار فرج چیست؟ ۸۱

۲۳. چرا انتظار فرج، افضل اعمال است؟ ۸۲

۲۴. وظایف منتظران امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف چیست؟ ۸۴

۲۵. چگونه می توانم با حضرت ارتباط برقرار کنم؟ ۸۶

۲۶. چه کار کنم تا موفق شوم به آقا امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف نزدیک شوم؟ ۸۷

۲۷. چگونه می توان رضایت امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف را به دست آورد؟ ۸۹

۲۸. دلیل دعا کردن برای سلامتی امام عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف چیست؛ در حالی که خدای مَنان، اراده دارد آن

فصل پنجم

یاران و نمایان عام و خاص

۲۹. نایب امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف به چه کسی گفته می شود؟ ۹۷

۳۰. نمایان خاص امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف چه کسانی بودند؟ ۹۸

۳۱. کدام گروه از افراد جامعه مصداق نایب عام هستند و وظیفه سرپرستی بر دوش آنان گذاشته شده است؟ ۹۹

۳۲. چگونه میتوان نایب امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف را در زمان غیبت شناخت؟ ۱۰۱

۳۳. ویژگیهای یاران امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف چیست؟ ۱۰۳

۳۴. یاران امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف چند نفرند و از چه شهرهایی هستند؟ ۱۰۵

۳۵. آیا انحصار یاران حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف به ۳۱۳ نفر، یک نوع تبعیض نیست؟ چرا ۳۱۳ نفر؟ ۱۰۸

۳۶. چرا بیشتر یاران حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف مرد هستند؟ ۱۰۹

۳۷. آیا تعداد ۳۱۳ نفر از یاران خاص امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف، همه هم عصرِ زمانِ ظهور هستند یا افرادی از سابق نیز میان آنان می باشند؟ ۱۱۰

۳۸. یاران حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف هنگام ظهور، چگونه نزد آن حضرت اجتماع کرده و حاضر می شوند؟
۱۱۱

۳۹. آیا با خواندن چهل بار دعای عهد، یار حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف می شویم؟ ۱۱۳

۴۰. نقش زنان در انقلاب حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف چیست؟ ۱۱۴

فصل ششم

دوران غیبت

۴۱. مراد از غیبت امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف چیست؟ ۱۲۱

۴۲. چه آثار و فوایدی بر وجود امام غائب مترتب است؟ ۱۲۲

۴۳. مسجد مقدس سهله در کوفه چگونه به نام امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف معروف شد و پیدایش آن، بر اساس چه معیاری بوده است؟ ۱۲۵

۴۴. مسجد مقدس جمکران در قم چگونه به نام امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف معروف شد و پیدایش آن، بر اساس چه معیاری بوده است؟ ۱۲۷

۴۵. چرا آن حضرت غایب شد؟ ۱۲۹

۴۶. اگر امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف بین مردم بود و مردم را به راه راست راهنمایی میکرد بهتر نبود؟ خداوند بر همه چیز قادر است و میتواند او را از شر کافران حفظ کند. ۱۳۳

۴۷. غیبت امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف دارای چه مراحل بود؟ چرا؟ ۱۳۴

۴۸. آیا امامان در گذشته برای وقوع غیبت و آماده کردن شیعیان برای این امر زمینه سازی کرده اند؟ ۱۳۶

۴۹. عده ای از شیعیان، اعتقاد دارند مثلث برمودا، پایگاه حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است. آیا اسناد و شواهدی وجود دارد تا آن را به اثبات رساند؟ ۱۳۷

۵۰. مراد از سرداب غیبت چیست؟ ۱۴۰

۵۱. در روایتی خواندم که، هر حکومتی پیش از قیام امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف به وجود بیاید، حکومت طاغوت است. این حدیث را در رابطه با نظام فعلی ما توضیح دهید. ۱۴۱

ص: ۷

۵۲. حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف میفرماید: «هر کس بگوید مرا دیده، دروغ گفته است»؛ در حالی که از شخصیت‌های بزرگ نقل شده است که امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف را دیده اند. این تناقض را حل کنید؟ ۱۴۹

۵۳. روایاتی میگوید: «هر کس در غیبت کبرا، ادعای رؤیت امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف را کرد، او را تکذیب کنید»؛ آیا این روایت، بر خلاف لطف کامل پروردگار نیست و آیا برخی عالمان و صلحا، حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف را زیارت نکرده اند؟ ۱۵۲

۵۴. آیا می توان به امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف نامه نوشت؟ چه شرایطی باید رعایت شود؟ ۱۵۴

۵۵. آیا شخصی که گناه کرده است، میتواند با امام زمان علیه السلام ارتباط داشته باشد؟ ۱۵۷

۵۶. عشق و محبت دو سویه درباره ما و امامان علیهم السلام چگونه است؟ ۱۵۹

۵۷. آخرالزمان یعنی چه؟ آیا ما در آخرالزمان هستیم؟ ۱۶۵

۵۸. مراد از گسترش و فراگیر شدن ظلم در آخرالزمان و پیش از ظهور چیست؟ ۱۶۸

۵۹. شنیده ایم در روایات آمده که دینداری در آخرالزمان مثل گرفتن آتش در دست است. چرا دینداری در آخرالزمان، سختتر از زمانهای دیگر است؟ ۱۷۱

۶۰. معنای این جمله که میگویند: «هنگام ظهور، از اسلام و قرآن، چیزی جز نام باقی نمانده است»، چیست؟ ۱۷۴

۶۱. منظور از «آرماگدون» چیست؟ و غربی ها در این مورد چه فعالیت هایی را انجام داده اند؟ ۱۷۵

۶۲. تفکرات حاکم بر فیلم های امریکایی (هالیوود) درباره تسخیر جهان و این که کسی می آید و جهان را به هم می ریزد چگونه تحلیل می شود؟ ۱۷۸

۶۳. فیلم هایی مانند «روز استقلال»، «نوستراداموس» یا «بازی جهنم خلیج فارس» چه ارتباطی با موضوع مهدویت دارد؟ ۱۸۱

۶۴. ماجرای کنفرانس تل آویو و مصوبات آن چیست؟ ۱۸۲

۶۵. چه سیاست هایی در فیلم سازی هالیوود دنبال می شود؟ ۱۸۳

فصل نهم

ظهور، علایم و شرایط آن

۶۶. اساس و بنیان حرکت و نهضت حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف آیا بر پایه معجزه است یا روندی عادی و طبیعی مانند انقلاب های دیگر جهان دارد؟ ۱۸۷

ص: ۸

۶۷. مراد از شرایط ظهور چیست؟ با علایم ظهور چه تفاوتی دارد؟ ۱۹۱

۶۸. برای آن که ظهور امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف واقع شود، چه شرایطی باید موجود باشند؟ ۱۹۲

۶۹. با توجه به این که امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف ظهور نمیکند، مگر این که جهان پر از ظلم شود، آیا این روایت با دعوت انسانها به آماده سازی شرایط فرج، منافات ندارد؟ ۱۹۶

۷۰. آیا با توجه به شرایط کنونی جهان، زمینه ها و شرایط برای ظهور امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف آماده است؟
۲۰۰

۷۱. دنیا و مردم، چه شرایطی باید داشته باشند تا امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف ظهور کنند؟ ۲۰۱

۷۲. امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف آمدنی است یا آوردنی؟ ۲۰۳

۷۳. چرا امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف ظهور نمیکند؟ مانع عمده ظهور چیست؟ ۲۰۴

۷۴. انقلاب اسلامی ایران، چه نقشی در امر قیام و ظهور امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف دارد؟ ۲۰۶

۷۵. هنگام ظهور حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف ایران اسلامی ما، در چه شرایط و موقعیت اجتماعی است؟ ۲۰۹

۷۶. با وجود پیشرفت علم و با وجود سلاحهای مدرن، آیا جنگ امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف با شمشیر خواهد بود؟
۲۱۱

۷۷. مراد از علایم ظهور چیست؟ ۲۱۲

۷۸. علایم ظهور کدامند؟ ۲۱۳

۷۹. کدام یک از علایم ظهور واقع شده است؟ ۲۱۶

۸۰. آیا به نظر شما، نشانه های ظهور نزدیک است یا این، صرف تصوراتی است که ما داریم؟ ۲۱۷

۸۱. دجال کیست؟ ۲۱۸

۸۲. خراسانی کیست؟ ۲۲۱

۸۳. منظور از قتل نفس زکیه چیست؟ ۲۲۲

۸۴. درباره سید حسنی توضیح دهید. ۲۲۵

۸۵. درباره یمانی توضیح دهید. ۲۲۸

۸۶. سفیانی کیست؟ درباره او توضیح دهید. ۲۲۹

۸۷. جهان در آستانه ظهور امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف در چه شرایطی است؟ ۲۳۰

۸۸. آیا امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف از زمان ظهور خود اطلاع دارد؟ ۲۳۵

۸۹. حضرت صاحب الزمان عجل الله تعالی فرجه الشریف قیام خود را از کجا آغاز میکند؟ ۲۳۷

۹۰. چرا حضرت در مکه ظهور می کند؟ ۲۳۸

۹۱. درباره جنگ های زمان ظهور سخنانی گفته می شود، حقیقت آن چگونه است؟ ۲۳۹

۹۲. زمان ظهور حضرت حجت، چه وقتی است؟ ۲۴۲

ص: ۹

۹۳. حضرت علی علیه السلام، هنگام قبول خلافت، فرمود: «علت قبول خلافت از سوی من، عهد و مسؤولیتی است که خدا از عالمان و دانشمندان گرفته است که برابر شکمبارگی ستمگران و گرسنگی ستمدیدگان و بیچارگان سکوت نکنند. اینک مردم، اطراف مرا گرفته و اصرار به قبول آن دارند». چرا اکنون که مردم، این همه استغاثه میکنند و فریاد تمنای ظهور مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف سر میدهند و ظلم و جور، بیداد می کند و فقر، گریبانگیر ملتها شده است، حضرت نمیآید؟ ۲۴۴

فصل دهم

دوران ظهور و حکومت حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف

۹۴. آیا پروژه جهانی سازی یا فرایند جهانی شدن با حکومت جهانی امام مهدی، همگرایی دارد یا واگرایی؟ ۲۴۹

۹۵. آیا انقلاب مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف الزاماً به حکومت واحد جهانی میانجامد؟ ۲۵۱

۹۶. آیا با ظهور امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف همه مردم مسلمان میشوند؟ ۲۵۴

۹۷. برنامه حکومتی و اصلاحی امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف چیست؟ ۲۵۸

۹۸. آیا امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف و اصحابش در عصر ظهور از امدادهای غیبی برخوردارند؟ ۲۶۱

۹۹. منظور از کشته شدن شیطان به دست امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف چیست؟ ۲۶۴

۱۰۰. اگر حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف، شیطان را بکشند، مردمان پس از ظهور، از فریبهای شیطان در امان خواهند ماند. این، چگونه با عدالت خدا سازگار است؟ ۲۶۶

۱۰۱. آیا پس از ظهور یا قیام یا تشکیل حکومت بقیه الله کسی هم گناه میکند؟ اختیار چه میشود؟ ۲۶۹

۱۰۲. برخی می گویند با توجه به روایات در زمان امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف امکان گناه کردن وجود ندارد، آیا این گفته ها درست است؟ ۲۷۱

۱۰۳. اگر در زمان امام عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف امکان گناه وجود دارد پس چرا ظلم و گناه صورت نمی گیرد و یا بسیار اندک است؟ ۲۷۲

۱۰۴. سیمای دوران ظهور و دوران حکومت امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف چگونه است؟ ۲۷۳

۱۰۵. نقش و برنامه حضرت عیسی علیه السلام در حکومت حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف چیست؟ ۲۷۶

۱۰۶. آیا حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف هنگام ظهور خود، احکام جدید می آورد؟ ۲۷۷

۱۰۷. منظور از دین و قرآن جدیدی که امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف میآورد، چیست؟ ۲۷۹

۱۰۸. حکومت امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف چه مدت به طول می انجامد؟ ۲۸۱

۱۰۹. آیا امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف، بعد از ظهور، به شهادت میرسد؟ ۲۸۲

۱۱۰. رجعت چیست؟ لطفاً آن را به صورت کامل توضیح دهید؟ ۲۸۴

فهرست منابع ۲۸۷

کتابنامه ۲۸۹

ص: ۱۰

اسلام گرایی و گسترش اندیشه دینی در دهه های اخیر و رشد روز افزون تشنگان مباحث اسلامی به خصوص معارف مهدویت در میان جوامع اسلامی، دشمنان را بر آن داشته که در مقابل این سیل خروشان، سدی ایجاد کنند تا شاید از امواج آن بکاهند و روند آن را کندتر کنند. در این راستا دشمن برای مبارزه با اسلام گرایی راه های مختلفی را در پیش گرفته است از جمله تهیه فیلم های سینمایی کارتونی، بازی های رایانه ای، تبلیغات گسترده بر علیه اسلام و... در این میان شاید بتوان ادعا کرد که از میان آموزه های دینی اسلامی، مهدویت از مهم ترین و اثرگذارترین آموزه ها است. در حقیقت حیات جوامع اسلامی و امید به آینده روشن در اعتقاد به این آموزه و ایمان به آن نهفته است. دشمن به این مسأله پی برده و با تمام توان شروع به فعالیت علیه این آموزه حیاتی کرده است. انکار این آموزه، سعی در ایجاد تحریف در آن، تحمیل مدل ها و نمونه های ساخته خود به عنوان مدل مهدوی به جوامع انسانی و اسلامی، حمایت از مدعیان و القاء سؤالات و شبهات از جمله تلاش های آنان است.

در نگاه اول این حرکت دشمن بسیار آسیب زا و مخرب است؛ اما در حقیقت مصداق روشن این سخن است که: «عدو شود سبب خیر اگر خدا خواهد»؛ چرا که ماندن در شک و تردید اگرچه جایگاه بدی است ولی معبر و گذرگاه خوبی است برای مؤمنانی که با پیگیری

مسأله و تحقیق و سؤال از اهل علم و دانایان به آن موضوع، به نتیجه قطعی می‌رسند و ایمان و معرفت خود را افزایش می‌دهند. شهید مطهری رحمه الله در این زمینه می‌فرماید:

... اگر این تشکیکات وارد جامعه نشود خطر است، اگر وارد نشود کم کم مردم آن حالت دینی شان رو به تحجر و نه تحجر که رو به عفونت می‌رود. درست مثل آب کاملاً صافی که آن را در حوض قرار می‌دهیم و اگر مدتی بماند می‌گندد. اگر در مردم یک حالت آرامشی باشد و بر معتقدات دینی و مذهبی تازیانة شک نخورد در آن صورت عوام، پیشتاز آن معتقدات می‌شوند. وقتی عوام پیشتاز بشوند دائم از خودشان چیزی می‌سازند....(۱)

امام صادق علیه السلام می‌فرماید:

العالم بزمانه لا تهجم علیه اللوابس؛ کسی که زمان شناس است شبهات بر او هجوم نخواهد آورد.(۲)

با این نگاه هر انسان مؤمن با درک صحیح از زمان خود، باید به دنبال محکم کردن اعتقادات و ایمان خود باشد تا گرفتار شبهات نشود.

امام علی علیه السلام می‌فرماید:

من عرف الايام لم يغفل عن الاستعداد؛ هر کس که روزگار خود را شناخته باشد و زمان شناس باشد از

ص: ۱۴

۱- فصلنامه مطهر، ش صفر، ص ۳۴ و ۳۵؛ به نقل از: موعده شناسی و پاسخ به شبهات، علی اصغر رضوانی.

۲- کافی، ج ۱، ص ۲۷، ح ۲۹.

در جبهه دفاع از اعتقادات و پاسخ به شبهات و سؤالات مردم، علمای دین همیشه در صف مقدم مبارزه بوده اند و با جهاد علمی و عملی خود برگ های زرینی را در طول تاریخ برای مذهب تشیع به ثبت رسانده اند. این جهاد علمی سیره ای بوده در میان علمای بیدار و آگاه شیعه. مرحوم شیخ صدوق در مورد تألیف کتاب شریف کمال الدین و تمام النعمه می فرماید:

انگیزه من در تألیف این کتاب آن بود که چون آرزویم در زیارت علی بن موسی الرضا علیه السلام برآورده شد به نیشابور برگشتم و در آن جا اقامت گزیدم و دیدم بیشتر شیعیانی که به نزد من آمد و شد می کردند در امر غیبت حیرانند و درباره امام قائم عجل الله تعالی فرجه الشریف شبهه دارند و از راه راست منحرف گشته و به رأی و قیاس روی آورده اند پس با استمداد از اخبار وارده از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم و ائمه اطهار علیهم السلام تلاش خود را در ارشاد ایشان بکار بستم تا آن ها را به حق و صواب دلالت کنم تا این که شیخی از اهل فضل و علم و شرف که از دانشمندان قم بود... یک روز که برایم سخن می گفت کلامی از یکی از فلاسفه و منطقیان بزرگ بخارا نقل کرد که آن کلام، او را در مورد قائم عجل الله تعالی فرجه الشریف حیران ساخته بود و به واسطه طول غیبتش و انقطاع اخبارش او را به شک و تردید انداخته بود. پس من فصولی در اثبات

ص: ۱۵

وجود آن حضرت علیه السلام بیان کرده و اخباری از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم و ائمه اطهار علیهم السلام در غیبت آن امام، روایت کردم و او بدان اخبار آرامش یافت و شک و تردید و شبهه را از قلب او زایل ساخت و احادیث صحیحی را که از من فرا گرفت به سمع و طاعت و قبول و تسلیم، پذیرفت و از من درخواست کرد که در این موضوع کتابی برایش تألیف کنم، من نیز درخواست او را پذیرفتم...» (۱).

به این شکل کتاب های زیادی از علمای ما برای پاسخ به شبهات و سؤالات، تألیف و چاپ شده است که بر اهل فن و تحقیق پوشیده نیست.

در این راستا واحد پرسش و پاسخ مرکز تخصصی مهدویت، برای پاسخگویی به سؤالات و شبهات دینی با موضوع مهدویت، از سال ۸۳ فعالیت خود را آغاز کرده و از طریق تلفن، اینترنت، نامه های پست جواب قبول و برگزاری جلسات، پاسخ گوی سؤالات مخاطبان خود می باشد.

این مجموعه نتیجه تلاش بی وقفه اساتید، محققان و دانش پژوهان مرکز تخصصی مهدویت حوزه علمیه قم می باشد که در سه دفتر آماده می شود و در حال حاضر دفتر اول آن با موضوعات مختلف در قالب ۱۱۰ پرسش ارایه می شود. از ویژگی های این مجموعه می توان به نکات ذیل اشاره کرد:

__ نویسندگان و پاسخگویان به سؤالات، از اساتید و محققان مجموعه تخصصی مهدویت می باشند لذا از اتقان و محتوای علمی

ص: ۱۶

برخوردار است در عین اینکه سعی شده مطالب به صورت روان و ساده بیان شود تا عموم جامعه از آن بهرمنند شود.

— سوالات طرح شده، سؤالاتی است که طی سال های گذشته توسط جویندگان معارف مهدوی مطرح شده و پاسخ های آن ها را دریافت کرده اند و در حقیقت این سؤالات از عینیت جامعه جمع آوری شده است.

— حتی المقدور عین سؤالات مخاطبان چاپ شده تا جذابیت آن حفظ شود.

در پایان بر خود لازم می دانیم که از مدیر محترم مرکز تخصصی مهدویت جناب حجت الاسلام مجتبی کلباسی و کلیه اساتید، محققان گرانقدر و دانش پژوهانی که در پاسخ گویی به سؤالات، این مجموعه را یاری کرده اند تشکر کنیم به خصوص جناب حجت الاسلام مهدی یوسفیان و جناب حجت الاسلام تقی حاتمی که زحمت بسیاری برای آماده سازی این مجموعه متحمل شدند و در نهایت با نظارت علمی و اصلاح مطالب، کار را به سرانجام رساندند.

امید است که با توفیق حضرت حق " و عنایات ویژه حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف، دفتر دوم و سوم نیز برای استفاده طالبان و تشنگان حقیقت آماده و ارایه شود.

مرکز تخصصی امامت و مهدویت حوزه علمیه قم

واحد پاسخ به سؤالات

ص: ۱۷

فصل اول: ادیان، فرق و مذاهب

اشاره

ص: ۱۹

۱. آیا اعتقاد به آمدن منجی در آینده مخصوص مسلمانان و به ویژه شیعیان است؟

فوتوریسم (۱) به معنای اعتقاد به ظهور یک نجات دهنده بزرگ آسمانی و امید به آینده روشن که در آن، نگرانی ها و هراس ها مرتفع گردد و به برکت ظهور یک شخصیت ممتاز الهی، همه تاریکی ها از پهنه گیتی برچیده شود و ریشه ظلم و جهل و تباهی از روی کره زمین برکنده شود، یک اعتقاد عمومی ثابت است که همواره، همه جا و همه زمان ها، نزد تمام ملت ها شایع و رایج بوده است.

در کتاب های مربوط به مذاهب به نام ها و القاب مختلفی از منجی بر می خوریم؛ برای نمونه

— در مذهب یهود: ماشیح؛

— در مذهب مسیحیت: مسیح؛

ص: ۲۱

__ در مکتب زرتشت: سوشیانس؛

__ در مکتب هندوها: ویشنو، کلکی یا کلکین؛

__ در مکتب بودا: بودای پنجم میتربه؛

__ در مذهب اسلام: مهدی، قائم؛

آنچه از تاریخ امت‌ها استفاده می‌شود، این است که مسأله عقیده به ظهور یک رهبر مقتدر الهی و آمدن مصلحی در آخرالزمان، به نام منجی موعود جهان، به قدری اصیل و ریشه دار است که در اعماق دل ملت‌ها و پیروان همه ادیان الهی و تمام اقوام و ملل جهان جا گرفته است، تا جایی که در طول تاریخ بشریت، انسان‌ها در فراز و نشیب‌های زندگی، با یادآوری ظهور چنین رهبر مقتدری، پیوسته خود را از یأس و ناامیدی نجات می‌دادند و در انتظار ظهور آن مصلح موعود جهانی در پایان جهان، لحظه شماری می‌کنند.

۲. آیا یهود ظهور منجی آخرالزمان را قبول دارد؟

در کتاب تورات و ملحقات آن، بشارت‌های زیادی درباره آمدن موعود و ظهور مصلحی جهانی در آخرالزمان آمده است که به قسمتی از آن اشاره می‌شود:

الف. بشارت ظهور در زبور داوود:

در بیش از ۳۵ بخش از مزامیر صدوپنجاه گانه، نوید ظهور آن موعود

ص: ۲۲

امم و منجی عالم موجود است:

زیرا که شریران منقطع می شوند؛ اما متوکلان به خداوند، وارث زمین خواهند شد؛ چون که بازوهای شریران شکسته می شود و خداوند، صدیقان را تکیه گاه است. خداوند، روزهای صالحان را می داند و میراث ایشان ابدی خواهد بود. صدیقان، وارث زمین شده، ابداً در آن ساکن خواهند شد؛ اما عاصیان، عاقبت، مستأصل و عاقبت، شریران، منقطع خواهند شد. (۱) و (۲).

ب. بشارت ظهور در کتاب اشعیای نبی :

در بخشی از این کتاب، خداوند، قریب الوقوع بودن تحقق عدالت خویش را وعده می دهد و مؤمنان را به اجرای عدالت فرا می خواند و می گوید:

انصاف را نگاه بدارید، عدالت را جاری کنید؛ زیرا که آمدن نجات من و منکشف شدن عدالت من، نزدیک

ص: ۲۳

۱- کتاب مزامیر، مزمور ۳۷، بندهای ۹ _ ۳۸.

۲- همچنین در مزمور ۷۲ آمده است: از دریا تا به دریا و از نهر تا به اقصای زمین، سلطنت خواهد کرد. تمامی ملوک، با او کرنش خواهند کرد و تمامی امم او را بندگی خواهند کرد؛ زیرا، فقیر را وقتی که فریاد می کند و مسکین که نصرت کننده ندارد، خلاصی خواهد داد. و به ذلیل و محتاج، ترحم خواهد فرمود و جان های مسکینان را نجات خواهد داد. قوم ها را به انصاف داوری خواهد کرد. آسمان شادی کند و زمین مسرور گردد.

آن گاه، انصاف، در بیابان، ساکن خواهد شد و عدالت، در بوستان مقیم خواهد گردید و عمل عدالت، سلامتی و نتیجه عدالت، آرامی و اطمینان خاطر خواهد بود تا ابدالآباد. و قوم من، در مسکن سلامتی و در مساکن مطمئن و در منزل های آرامی، ساکن خواهند شد. (۲)

ج. بشارت ظهور در کتاب زکریای نبی:

در آن روز، یهوه [خدا] بر تمامی زمین پادشاه خواهد بود و در آن روز، یهوه واحد خواهد بود و اسم او واحد. (۳)

د. بشارت ظهور در کتاب دانیال نبی :

امیر عظیمی که برای پسران قوم تو ایستاده، خواهد برخاست و چنان زمان تنگی خواهد شد که از حینی که امتی به وجود آمده است تا امروز، نبوده و در آن زمان، هر یک از قوم تو که در دفتر مکتوب یاد شود، رستگار خواهد شد و بسیاری از آنانی که در خاک زمین خوابیده اند، بیدار خواهند شد؛ اما اینان به جهت حیات جاودانی و آنان به جهت خجالت و حقارت جاودانی. و حکیمان، مثل روشنایی افلاک خواهند درخشید و آنانی که بسیاری را به راه عدالت رهبری می کنند؛ مانند

ص: ۲۴

۱- کتاب اشعیای نبی، باب ۵۹.

۲- کتاب اشعیای نبی، باب ۳۲.

۳- کتاب زکریای نبی، باب ۱۴.

ستارگان خواهند بود تا ابد الآباد. اما تو ای دانیال! کلام را مخفی دار و کتاب را تا زمان آخر، مهر کن. بسیاری به سرعت تردد خواهند کرد و علم افزوده خواهد گردید. خوشا به حال آن که انتظار کشد! (۱)

ه. بشارت ظهور در کتاب حبقوق نبی:

اگر چه تأخیر نماید، برایش منتظر باش؛ زیرا که البته خواهد آمد و درنگ نخواهد کرد..؛ بلکه جمیع امت ها را نزد خود جمع می کند. (۲)

۳. دیدگاه انجیل و مسیحیت درباره موعود چیست؟

نام کتاب مقدس مسیحیان، انجیل است که به دست چهار نفر جمع آوری شده و به نام نویسندگان آن مشهور گشته است. انجیل کنونی، مشتمل بر چهار انجیل متی، مرقس، لوقا و یوحنا است. اینک، متن برخی از آن بشارت ها را که در انجیل آمده است، می آوریم:

الف. انجیل متی:

و فوراً بعد از مصیبت آن ایام، آفتاب، تاریک گردد و

ص: ۲۵

۱- کتاب دانیال نبی، باب ۱۲.

۲- کتاب حبقوق نبی، فصل ۲، بندهای ۳.

ماه، نور خود را ندهد و ستارگان از آسمان فرو ریزند و قوت های افلاک، متزلزل گردد. آن گاه علامت پسر انسان در آسمان پدیدار گردد و در آن وقت، جمیع طوایف زمین، سینه زنی کنند و پسر انسان را ببینند که بر ابرهای آسمان، با قوت و جلال عظیمی می آید. (۱)

ب. انجیل مرقس:

عیسی، خطاب به حواریون گفت: «زنهار کسی شما را گمراه نکند؛ زیرا که بسیاری به نام من آمده، خواهند گفت که من هستم و بسیاری را گمراه خواهند کرد؛ امّا چون جنگ ها و اخبار جنگ ها را بشنوید، مضطرب مشوید؛ زیرا که وقوع این حوادث، ضروری است. لیکن انتها، هنوز نیست؛ زیرا که امتی بر امتی و مملکتی بر مملکتی خواهند برخاست و زلزله ها در جای ها، حادث خواهد شد و اغتشاش ها پدید می آید و این ها، ابتدای دردها می باشد، لیکن شما از برای خود احتیاط کنید.

ولی از آن روز و ساعت، غیر از پدر، هیچ کس اطلاع ندارد، نه فرشتگان در آسمان و نه پسر هم. پس بیدار شده و دعا کنید؛ زیرا نمی دانید آن وقت کی می شود در شام یا نصف شب یا بانگ خروس یا صبح. مبادا ناگهان آمده، شما را خفته یابد. (۲)

ص: ۲۶

۱- انجیل متی، باب ۲۴.

۲- انجیل مرقس، باب ۱۳.

ج. انجیل لوقا:

و کمرهای خود را ببندید، چراغ های خود را فروخته بدارید. خوشا به حال آن غلامان که آقای ایشان چون آید، ایشان را بیدار یابد. پس شما نیز مستعد باشید؛ زیرا در ساعتی که گمان نمی برید، پسر انسان می آید. (۱)

د. انجیل یوحنا:

و بدو قدرت بخشیده است که داوری هم بکند؛ زیرا که پسر انسان است و از این تعجب نکنید؛ زیرا، ساعتی می آید که در آن، جمیع کسانی که در قبورند، آواز او را خواهند شنید و بیرون خواهند آمد. (۲)

لازم به ذکر است در انجیل و ملحقات آن، هشتاد بار کلمه «پسر انسان» آمده است که فقط سی مورد آن، با حضرت عیسی مسیح قابل تطبیق است؛ امّا پنجاه مورد دیگر، از نجات دهنده ای سخن می گوید که در آخر الزمان و پایان روزگار ظهور خواهد کرد. (۳)

ص: ۲۷

۱- انجیل لوقا، باب ۱۲.

۲- انجیل یوحنا، باب ۵.

۳- مستر هاکس آمریکائی، قاموس کتاب مقدس، به نقل از کتاب ظهور حضرت مهدی علیه السلام از دیدگاه اسلام و مذاهب و ملل جهان، نوشته سید اسدالله هاشمی شهیدی.

۴. دیدگاه دین اسلام درباره ظهور منجی چیست؟

در دین مقدس اسلام، مسأله موعود و منجی، به روشنی مطرح شده است. قرآن، کتاب آسمانی مسلمانان، در آیات متعدد به حاکمیت صالحان بر زمین و غلبه دین حق، اشاره دارد. از جمله آن‌ها آیه ۱۰۵ از سوره انبیا است. (۱) خداوند، در این آیه تصریح می‌کند که زمین را بندگان صالح من به ارث می‌برند و در اختیار می‌گیرند. همچنین تصریح می‌کند که این امر، حقیقتی است که در کتب انبیای گذشته نیز بدان اشاره شده است. در آیه ۵۵ از سوره نور خداوند، به انسان‌هایی که ایمان آورده و عمل صالح انجام دادند، وعده می‌دهد که خلافت و حکومت در زمین را به آنان وا می‌گذارد و دینشان را پابرجا و برقرار می‌سازد و در چنین زمانی، آرامش و امنیت کامل، در جهان ایجاد می‌شود و آدمیان به عبادت و بندگی خدا می‌پردازند.

خداوند، در سه جای قرآن (توبه: ۳۳ و ۳۴؛ فتح: ۲۸؛ صف: ۸) تصریح می‌کند، دین اسلام بر همه ادیان غلبه خواهد کرد؛ هر چند

ص: ۲۸

۱- ولقد كتبنا في الزبور من بعد الذكر أن الأرض يرثها عبادي الصالحون؛ در «زبور» بعد از ذکر (تورات) نوشتیم: «بندگان شایسته ام وارث (حکومت) زمین خواهند شد».

کافران و مشرکان نخواهند و خود را شاهد بر چنین رویدادی معرفی می کند. البته، با توجه به روایاتی که در تفسیر و تبیین آیات الهی از پیشوایان معصوم صادر شده است، می توان دریافت که بیش از ۲۵۰ آیه از آیات قرآن، به امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف و حاکمیت عدل و دین، اشاره دارد. (۱)

علاوه بر قرآن کریم، در کتب روایی مهم شیعه و سنی روایات متعددی درباره او ذکر شده است، کتاب های متعددی نیز ویژه آن حضرت به رشته تحریر در آمده است؛ برای نمونه، می توان از کمال الدین و تمام النعمه، اثر شیخ صدوق، الغیبه، نوشته نعمانی و کتاب الغیبه، نوشته شیخ طوسی از علمای گذشته و منتخب الاثر، اثر لطف الله صافی گلپایگانی از علمای معاصر شیعه، نام برد یا به الفتن، اثر ابن حماد و الاربعین، تألیف ابو نعیم اصفهانی از اهل سنت اشاره کرد.

پیامبر گرامی صلی الله علیه و آله و سلم فرمود:

مهدی از عترت من از نسل فاطمه علیها السلام است. (۲)

ص: ۲۹

۱- ر.ک: معجم احادیث الامام مهدی، ج ۵.

۲- در سنن ابوداود که از کتاب های مهم اهل سنت است، در باب «ما جاء فی المهدی» حدیث شماره ۳۷۳۵ از ام سلمه نقل شده است که: سمعت رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم يقول: «المهدی من عترتی من ولد فاطمه»؛ شنیدم پیامبر فرمود: «مهدی، از عترت من از نسل فاطمه است». در حدیث شماره ۳۷۳۶ از ابی سعید خدری نقل شده است که رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: «المهدی منی اجلی الجبهه اقلی الانف یملاً الارض قسطاً و عدلاً کما ملئت جوراً و ظلماً؛ مهدی، از من است. پیشانی او آشکار و هویدا است، بینی بلند و کشیده دارد. زمین را از عدل و داد پر می کند، همان طور که از ظلم و جور پر شده است»، الطوائف فی معرفه مذاهب الطوائف، ص ۱۷۷، ح ۲۷۸.

ذکر این نکته مناسب است که به اعتقاد شیعه، امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف فرزند امام حسن عسکری علیه السلام است که در سال ۲۵۵ق به دنیا آمد و اکنون در پس پرده غیبت قرار دارد و تا زمانی که خداوند اذن ظهور و قیام دهد، زنده است؛ ولی به اعتقاد اهل سنت، او به دنیا نیامده است؛ بلکه در آخرالزمان و حدود چهل سال پیش از ظهورش، متولد خواهد شد.

۵. آیا درباره امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف اعتقاداتی وجود دارد که شیعه و عامه (اهل سنت) در آن ها اتفاق نظر داشته باشند؟

با رجوع به روایات موجود در منابع روایی و با نگاه به کلمات بزرگان و علمای هر دو مذهب، به موارد متعددی برمی خوریم که مورد قبول و اتفاق آن ها می باشد، از جمله:

الف. هر دو گروه، ظهور حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف را امری قطعی می دانند. مرحوم شهید صدر رحمه الله از علمای بزرگ شیعه در این باره می فرماید:

به راستی اعتقاد به حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف به عنوان پیشوای منتظر

برای تغییر جهان به جهانی بهتر، در احادیث پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم به طور عموم و در روایات اهل بیت علیهم السلام به طور خصوص آمده است و به حدی بر این مسأله تاکید شده است که جای هیچ شکی برای انسان باقی نمی گذارد... (۱)

ناصرالدین البانی از بزرگان اهل سنت می گوید:

اما مسأله مهدی، باید دانسته شود که درباره خروج او احادیث صحیح بسیاری وارد شده است... (۲)

ب. یکی دیگر از مسائل مورد قبول هر دو گروه، موضوع فراگیر بودن دعوت و حکومت حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است. خداوند متعال در قرآن کریم به این مطلب اشاره کرده و می فرماید:

«وَعِدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسِّرَنَّ لَهُمْ فِي الْأَرْضِ...» (۳)؛ خداوند، به کسانی از شما بندگان که ایمان آورده و نیکوکار شوند، وعده داده است آنان را بر روی زمین خلافت دهد....

امام باقر علیه السلام درباره گستره حکومت حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف فرمود:

قائم علیه السلام ۳۰۹ سال مالک زمین می شود و در آن، حکومت می کند؛ همان گونه که اهل کهف در غارشان درنگ کردند. زمین را پر از عدل و داد خواهد کرد، آن گونه که پر از ظلم و جور شده باشد. خداوند برای او شرق و

ص: ۳۱

۱- بحث حول المهدی، ص ۱۰۳ و ۱۰۴.

۲- ناصرالدین البانی، حول المهدی علیه السلام، مجله التمدن الاسلامی، سال ۱۳۷۱ق.

۳- نور (۲۴): ۵۵.

غرب عالم را فتح خواهد کرد...» (۱).

احمد بن حنبل (۲) از رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم نقل کرده است که فرمود:

زمین پر از ستم و ظلم می شود. در این هنگام، شخصی از عترتم خروج می کند و در مدت هفت یا نه سال مالک کل زمین خواهد شد. در این هنگام، زمین را پر از عدل و داد خواهد کرد. (۳)

ج. هر دو گروه، اتفاق دارند که لقب منجی جهانی، «مهدی» است.

مرحوم علامه مجلسی از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم نقل می کند که فرمود:

مهدی خروج می کند، در حالی که بالای سر او ابری است و میان آن ابر، کسی است که ندا می کند: «این، مهدی خلیفه خدا است. او را پیروی کنید». (۴)

حاکم نیشابوری از علمای حدیث عامه به سند خود از ابو سعید خدری نقل کرده که رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم فرمود:

ص: ۳۲

۱- «یملک القائم ثلاثمائة سنة ویزداد تسعا كما لبث اهل الکهف فی کهفهم، یملاً الارض عدلاً و قسطاً كما ملثت ظلماً و جوراً فیفتح الله له شرق الارض و غربها» ؛ بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۹۰.

۲- احمد بن حنبل از بزرگان عامه و سرسلسله گروه حنابله می باشد.

۳- «تملاً الارض ظلماً و جوراً ثم یخرج رجل من عترتی یملک سبعا او تسعا فیملأ الارض قسطاً و عدلاً»، مسند احمد، ج ۳، ص ۲۸.

۴- «یخرج المهدی و علی رأسه غمامه فیها مناد ینادی هذا المهدی خلیفه الله فاتبعوه» ؛ بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۸۱.

«المهدى منا اهل البيت؛ مهدى، از اهل بیت است».(۱)

د. هر دو گروه اعتقاد دارند که مهدی موعود علیه السلام از فرزندان فاطمه زهرا علیها السلام است.

امام باقر علیه السلام فرمود:

«المهدى رجل من ولد فاطمه؛ مهدى مردی از اولاد فاطمه است».(۲)

در روایات اهل سنت نقل شده است که رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم فرمود:

«المهدى من ولد فاطمه(۳)؛ مهدى از اولاد فاطمه است».

ه. نزول حضرت عیسی علیه السلام و اقتدای او به امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف از دیگر اموری است که هر دو گروه به آن اشاره کرده اند.

امام صادق علیه السلام فرمود:

نازل می شود روح الله عیسی بن مریم، پس نماز می خواند [حضرت عیسی علیه السلام] پشت سر او [امام مهدی علیه السلام].(۴)

رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم فرمود:

از ما است کسی که عیسی بن مریم به او اقتدا کرده و نماز می گزارد.(۵)

و. معرفی و بیان علایم ظهور نیز از دیگر امور مورد اتفاق است.

ص: ۳۳

۱- مستدرک حاکم، ج ۴، ص ۵۵۷.

۲- بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۴۳.

۳- سنن ابن ماجه، ج ۲، ص ۱۳۸۶، ح ۴۰۸۶.

۴- «و ينزل روح الله عيسى بن مريم فيصلی خلفه»، کمال الدین، ج ۲، باب ۳۳، ح ۳۱.

۵- «منا الذى يصلی عيسى بن مريم خلفه»، مسند احمد، ج ۱، ص ۸۴.

جابر از امام باقر علیه السلام نقل می کند:

پس فرود می آید امیر لشکر سفیانی [همراه لشکرش] به [زمین] بیداء. پس منادی از آسمان ندا دهد: «ای بیداء نابود کن قوم [= لشکر] را. پس آن ها را در خود فرو می برد. (۱)

عایشه از پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم نقل کرده است:

لشکری آهنگ کعبه می کند. پس هنگامی که به زمین بیداء درآمدند، [زمین] همه آن ها را فرو می برد. (۲)

البته موارد اتفاقی دیگری نیز وجود دارد، مانند: امدادهای الهی، طلوع خورشید از مغرب، مشخصات ظاهری امام، فراوانی نعمت در زمان ظهور، گسترش امنیت و عدالت در عصر ظهور، رفاه و آسایش اقتصادی، غلبه اسلام بر تمام ادیان دیگر و....

۶. نظر اهل سنت درباره ولادت امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف چیست؟

میان عامه درباره این موضوع دو دیدگاه وجود دارد:

الف. اکثر آنان ولادت امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف را قبول ندارند؛ بلکه معتقدند او در آخر الزمان به دنیا می آید.

ص: ۳۴

۱- الغیبه نعمانی، باب ۱۴، ح ۶۷، ص ۲۹۰.

۲- صحیح بخاری، ج ۲، ص ۲۷۹، ح ۲۰۱۲.

ب. برخی از آنان، ولادت حضرت را پذیرفته اند؛ برای نمونه، موارد زیر ارائه می شود:

۱. محمد بن یوسف شافعی در کتاب البیان فی اخبار صاحب الزمان، می گوید:

در تألیف کتاب، اخبار و روایات مربوط به مهدی صاحب الزمان را از غیر از طرق شیعه نقل کرده ام؛ هرچند آنچه که شیعه در این زمینه معتقد است و پذیرفته است، صحیح و نقل آن، درست است. (۱)

۲. محمد بن طلحه شافعی در کتاب مطالب السؤل فی مناقب آل الرسول می گوید:

مهدی منتظر، در سال ۲۵۸ق، در سامرا متولد شد. پدرش، حسن بن علی بن محمد بن علی الرضا بن

ص: ۳۵

۱- این کتاب، مشتمل بر ۲۵ فصل است که در هر فصل، تنها روایاتی را که از دیدگاه اهل سنت معتبر است، نقل می کند. برخی از فصل های کتاب عبارت است از: مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف در آخر الزمان خروج می کند؛ مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف از نسل فاطمه زهرا علیها السلام است؛ حضرت عیسی علیه السلام در آخر الزمان به او اقتدا می کند؛ نام و کنیه اش، همانند پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم است؛ صفات و رنگ و چهره ی حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف؛ مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف، امام صالحی است که خلیفه الله است. فصل بیست و پنجم این کتاب، در این زمینه است که مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف از زمان غیبتش که در سرداب سامرا اتفاق افتاد، تاکنون زنده و باقی است. او، به اشکالاتی که در زمینه طول عمر حضرت و غیبت آن بزرگوار وجود دارد، پاسخ می دهد.

موسی الكاظم بن جعفر الصادق بن محمد الباقر بن علی زین العابدین بن حسین بن علی المرتضی علیهم السلام است. نام او محمد و کنیه اش ابوالقاسم و از القاب او حجت و خلف صالح و منتظر است. (۱)

۳. سبط ابن جوزی حنفی در کتاب تذکره الخواص می گوید:

حضرت حجت مهدی، محمد بن حسن بن علی بن محمد بن علی بن موسی بن جعفر بن محمد بن علی بن الحسین بن علی بن ابی طالب علیهم السلام است. کنیه او، ابو عبدالله و ابوالقاسم است و او است حضرت حجت و صاحب الزمان و قائم منتظر. (۲)

ص: ۳۶

-
- ۱- او سپس روایاتی را از پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم درباره ی مهدی موعود عجل الله تعالی فرجه الشریف نقل می کند مبنی بر این که: «مهدی، از نسل من و از فرزندان فاطمه علیها السلام و هم نام من است؛ در آخر الزمان قیام می کند و زمین را از عدل و داد پر می کند، بعد از آن که از ظلم و جور پر شده است. این قیام، حتمی است، حتی اگر یک روز از عمر دنیا بیش تر باقی نمانده باشد». وی پس از ذکر این روایات، آن ها را بر همان ابوالقاسم محمد بن حسن بن علی ... علی ابن ابی طالب علیهم السلام متولد ۲۵۵ق تطبیق می کند و به اشکال ها و شبهاتی که در این باره ممکن است مطرح شود، پاسخ می دهد.
  - ۲- عبدالله بن عمر در روایتی نقل می کند که رسول گرامی اسلام صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: در آخر الزمان، مردی از فرزندان من قیام می کند که نام او همانند نام من و کنیه اش همانند کنیه من است و زمین را از عدل و داد پر می کند پس از آن که از ظلم و جور پر شده است.

۴. عبدالوهاب شعرانی در کتاب الیواقیت و الجواهر (۱)، فصلی را به وقایعی که پیش از روز رستاخیز و در پایان دنیا حتماً اتفاق می افتد، اختصاص داده است و از قول برخی از اکابر علمای اهل سنت، نقل می کند:

«مهدی [علیه السلام]، فرزند حسن عسکری [علیه السلام] است که در نیمه شعبان سال ۲۵۵ ق متولد شد و زنده باقی خواهد ماند، تا با عیسی [علیه السلام] ظهور کند و اکنون که سال ۹۵۸ هجری است، ۷۰۳ سال از عمر شریف او می گذرد» (۲).

ما به ذکر همین چند نمونه بسنده می کنیم (۳).

ص: ۳۷

۱- این کتاب در بیان آرای بزرگان علمای اهل سنت در مسایل مختلف عقیدتی است.

۲- نیز از قول شیخ محیی الدین عربی چنین نقل می کند: «خروج مهدی [علیه السلام]، حتمی است بعد از آن که زمین از ظلم و جور پر شود؛ به گونه ای که حتی اگر یک روز از عمر دنیا بیش تر باقی نمانده باشد، حتماً مهدی [علیه السلام] قیام می کند و زمین را از عدل و داد پر می کند. او، از نسل پیامبر اکرم [صلی الله علیه و آله و سلم] و فاطمه [علیها السلام] است و جدش، حسین بن علی بن ابی طالب علیهم السلام است و پدرش حسن عسکری، فرزند علی النقی، فرزند محمد التقی، فرزند علی الرضا، فرزند موسی الکاظم، فرزند جعفر الصادق، فرزند محمد الباقر، فرزند زین العابدین علی، فرزند حسین، فرزند امام علی بن ابی طالب [علیهم السلام]، است. اسمش، اسم رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم و چهره اش، شبیه رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم است و ... الیواقیت و الجواهر، ج ۲، ص ۱۴۳.

۳- برای اطلاع بیش تر مراجعه کنید به: کفایه الموحدین نوشته شیخ طبرسی و الامام المهدی، اثر سید محمد کاظم قزوینی.

۷. چرا اهل تسنن معتقدند امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف هنوز به دنیا نیامده است؟

وجود روایات فراوان درباره مهدی موعود عجل الله تعالی فرجه الشریف، اعتقاد به آمدن مهدی را در آخرالزمان، عقیده ای مسلّم میان مسلمانان قرار داده است؛ اما درباره ولادت آن حضرت، میان شیعه و اکثریت اهل سنت، اختلاف است. عدم اعتقاد بسیاری از اهل سنت به ولادت حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف علت هایی دارد، از جمله:

۱. مخفی بودن ولادت آن حضرت: آمدن مهدی موعود صلی الله علیه و آله و سلم، از صدر اسلام، امری مسلّم و مورد توجه مسلمانان بود. سلاطین و حاکمان وقت هم از آن اخبار بی اطلاع نبودند و شنیده بودند که مهدی به دنیا خواهد آمد و حکومت ستمکاران را منقرض و تمام زمین را از حکومت حق و عدل پر خواهد کرد؛ به ویژه روایات متعددی که می گفت او، نهمین از فرزندان امام حسین علیه السلام است؛ لذا از وجود و ظهور او، در بیم و هراس بودند و در صدد بودند به هرگونه این خطر را از حکومت خود دفع کنند؛ به همین سبب، خانه های بنی هاشم _ به ویژه خانه امام حسن عسکری علیه السلام _ به شدت تحت کنترل و مراقبت مأموران مخفی و علنی دولت عباسی قرار داشت. حتی معتمد عباسی، به عده ای از زنان قابله مأموریت سری داده بود در خانه های بنی هاشم _ به ویژه خانه امام حسن عسکری علیه السلام _ رفت و آمد کنند و

مراتب را گزارش دهند. معتمد عباسی پس از شهادت امام عسکری علیه السلام، دستور داد خانه آن حضرت را بازرسی کنند و گروهی از زنان قابله را فرستاد تا تمام کنیزان آن حضرت را معاینه کنند و اگر آبستنی بین آنان دیده شد، بازداشت کنند. حتی به خانه امام عسکری علیه السلام هم اکتفا نکرد و دستور داد تمام خانه های شهر را با کمال دقت بازرسی و کنترل کنند (۱). ولادت حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف نیز به دلیل وضعیت سخت آن زمان، مخفی بود و امام حسن عسکری علیه السلام فرزند بزرگوار خود را تنها به خواص و معتمدان از شیعیان خود نشان می داد و او را امام و حجت بعد از خود معرفی می کرد. با این وضعیت، طبیعی است، اهل سنت که از اهل بیت پیامبر علیهم السلام فاصله گرفته بودند، از ولادت آن حضرت مطلع نشوند؛

۲. اجتناب از برخی لوازم احتمالی پذیرش ولادت حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف: در روایات بسیاری، از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم نقل شده که تعداد امامان و خلفای بعد از من، دوازده نفر است. مجموع روایات شیعه و سنی در این باره ۹۲۵ حدیث است. در بسیاری از همین روایات، به نام دوازده نفر تصریح شده و این که اولشان امام علی علیه السلام و آخرشان امام مهدی موعود علیه السلام است و این که نه نفر از آنان، از نسل امام حسین علیه السلام هستند. (۲)

ص: ۳۹

۱- کافی مرحوم کلینی؛ الارشاد مرحوم شیخ مفید.

۲- در تعدادی از این روایات، نام تمام دوازده نفر، یک به یک ذکر شده است. همچنین در روایات متعددی آمده است که مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف، از اولاد امام علی علیه السلام است (۲۱۴ حدیث) و مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف از اولاد فاطمه علیها السلام است (۱۹۲ حدیث) و امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف نهمین از اولاد امام حسین علیه السلام است (۱۴۸ حدیث) و امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف از اولاد امام محمد باقر علیه السلام است (۱۰۳ حدیث) و امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف ششمین اولاد امام جعفر صادق علیه السلام است (۹۹ حدیث)... و این که امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف فرزند امام حسن عسکری علیه السلام است (۱۴۵ حدیث) و نام پدر امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف، حسن است (۱۴۸ حدیث). برای اطلاع تفصیلی، مراجعه کنید به کتاب منتخب الاثر، نوشته آیت الله صافی گلپایگانی که این احادیث را به تفصیل و با ذکر منابع و مصادر شیعی و سنی آن نقل کرده است.

با توجه به این احادیث چنین به نظر می رسد که پذیرش ولادت حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف از امام حسن عسکری علیه السلام توابعی دارد یعنی، هرچند پذیرش ولادت حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف به طور حتم و لزوم، به قبول نظر شیعه در مسأله خلافت و امامت نمی انجامد؛ ولی اهل سنت را مقابل انبوهی از روایات قرار می دهد که باید در توجیه آن روایات، خود را به زحمت و مشقت بیندازند، لذا از اصل، ولادت آن حضرت را منکر می شوند.

۸. گرایش انجمن حجتیه در گذشته و برنامه های آنها را توضیح دهید؟

۸. گرایش انجمن حجتیه در گذشته و برنامه های آنها را توضیح دهید؟ (۱)

در گذشته (زمان رژیم پهلوی) دو خطر عمده دین را تهدید می کرد:

۱. حزب توده که مرام مارکسیسم را میان جوانان نشر می داد که متدینان و ملی ها و حتی رژیم پهلوی همه با آن درگیر بودند.

۲. خطر بهائیت که فقط متدینان روی آن حساسیت داشته که پس از شهریور ۱۳۲۰ متوجه شدند آن ها در دستگاه پهلوی هم نفوذ کردند که به مبارزه با آن پرداختند. با این وجود به لحاظ حمایت رژیم پهلوی، بهائیت در سطح بالای کشور (نخست وزیر، برخی از وزرا و...) نفوذ کردند.

انگیزه تشکیل انجمن: در این اثنا تشکلی مذهبی از اواسط دهه سی به هدف مبارزه با بهائیت تهران و سایر شهرستان ها پدید آمد. رهبری این تشکل از سال ۱۳۳۲ق در اختیار یک روحانی قرار گرفت که به جز سوابق حوزوی، در نهضت ملی شدن نفت نیز فعال بود. این تشکل که «انجمن خیریه حجتیه» نامیده شد نه تنها در حوزه مبارزه با بهائیت، بلکه در محدوده وسیع تر و حتی بیش از دو

ص: ۴۱

۱- این مطالب درباره انجمن حجتیه از کتاب جریان ها و سازمان های مذهبی و سیاسی، نوشته رسول جعفریان ص ۳۶۸ _ ۳۷۸ چاپ انتشارات مرکز اسناد انقلاب اسلامی، پاییز ۸۳، استفاده شده است.

دهه در تعمیق بسیاری از آموزش های دینی، ولی با برداشتی خاص در سطح جامعه مذهبی ایران مؤثر بود.

انجمن خیریه حجتیه مهدویه به سال ۱۳۳۲ش با تلاش حاج شیخ محمود تولایی (مشهور به حلبی) فعالیت خود را آغاز کرد، وی در سال ۱۲۸۰ش در شهر مشهد به دنیا آمد. وی دروس حوزوی خود را نزد اساتید به نام مشهد خواند. او افزون بر حضور در دروس خارج اصول فقه به تحصیل دروس معارف الهیه پرداخت که آثاری از او به جای مانده است. کار عمده آقای حلبی پس از شهریور ۱۳۲۰ش تبلیغ در قالب منبر بود و در این کار، مهارت و شهرت خاصی به دست آورد، تا آن جا که چندین سخنرانی وی از رادیو مشهد پخش و بعداً به صورت مجموعه ای به چاپ رسید.

در اواخر سال ۱۳۲۸ حلبی همراه جمعی از فعالان مذهبی مشهد و نیز انجمن ها و هیئات مذهبی به طور منظم با بهائیان درگیر بودند.

مرحوم حلبی در آستانه ملی شدن صنعت نفت به فعالیت های تبلیغی _ سیاسی خود افزود و پس از آن، در جریان شکستی که در انتخابات مجلس هجدهم خورد، از فعالیت سیاسی کناره گرفت و دو سال بعد، به تهران آمد و به همان کار خطابه و منبر مشغول شد. وی بخشی از فعالیت خود را به مبارزه با بهائیت اختصاص داد و تا پایان عمر همین مشی را ادامه داد. ایشان، روز جمعه ۲۶ دی ماه ۱۳۷۶ در گذشت و کنار مزار شیخ صدوق (ابن بابویه) در شهر ری به خاک سپرده شد.

مرحوم حلبی با همکاری جمعی از متدینان که با عنوان هیأت مدیره، امور انجمن را اداره می کردند تا آغاز پیروزی انقلاب اسلامی به فعالیت فرهنگی برضد فرقه بهائیت اشتغال داشت و به تربیت نیرو برای مقابله با بهائیان و تبلیغات آنان اهتمام داشت. انجمن طی ۲۵ سال فعالیت ضمن مبارزه با بهائیت، توانست جمع زیادی از نیروهای جوان را در بسیاری از شهرها به خود جذب کند.

انجمن اساسنامه ای داشت؛ از جمله مواد این اساسنامه این بود که «انجمن به هیچ وجه در امور سیاسی مداخله نخواهد داشت و نیز مسئولیت هر نوع دخالتی را که در زمینه های سیاسی از طرف افراد منتسب به انجمن صورت گیرد، به عهده نخواهد داشت». (قابل ذکر است بعد ها از این شعار دست برداشته و خلاف آن عمل کردند). این همان بندی بود که انقلابیون پیش و پس از انقلاب از آن ناراحت بودند.

زمینه های فعالیت: انجمن در هر شهر دفتری داشت که تحت عنوان بیت (بیت امام زمان) شناخته می شد. این بیت، مسؤلی داشت و زیر نظر وی سه گروه تدریس، تحقیق و ارشاد فعالیت می کردند. گروه نخست، به آموزش نیروها در سه مرحله ابتدایی، متوسطه و عالی می پرداختند. گروه دوم، به دنبال افرادی از مسلمانان بودند که تحت تأثیر بهائی ها به آیین آن ها گرویده بودند. و گروه سوم، کار ارشاد این افراد را با شیوه های خاص خود دنبال می کردند.

سخنرانی های عمومی در محافل که بیشتر، منازل بود، برگزار

می شد و به طور معمول در سالروز تولد امام عصر علیه السلام نیز جشن های بزرگی برگزار می شد. بیشتر افرادی که از بهائیت برمی گشتند، توبه نامه و تبری نامه ای می نوشتند که متن بسیاری از آن ها در یک مجموعه در کتابخانه آستان قدس نگهداری می شود.

وضعیت بعد از انقلاب اسلامی: به دنبال پیروزی انقلاب اسلامی که به نوعی پیروزی مذهبی های سیاسی بود، انجمن به موضع انفعال افتاد و نیروهای تربیت شده در انجمن در سطوح مختلف، پس از انقلاب به سه دسته تقسیم شدند:

۱. برخی به انقلاب اسلامی پیوستند؛

۲. برخی برابر انقلاب بی تفاوت ماندند؛

۳. برخی به انتقاد از انقلاب پرداخته و به صف مخالفان _ از نوع دیندار _ پیوستند...

انجمن، چندی پیش از پیروزی انقلاب اسلامی، یعنی در شهریور ۱۳۵۷ مواضع خود را در ارتباط با سیاست تغییر داده شروع به همراهی انقلاب کرد. (از جمله مواضع پیش از انقلاب این گروه: انقلاب امر ناممکن است، مگر آن که وابسته به یک قدرت خارجی باشد...، همچنین می گفتند چه کسی مسؤول خون های ریخته شده در جریان ۱۵ خرداد ۱۳۴۲ و بعد از آن می باشد؟)

پس از انقلاب از سوی برخی از رهبران انقلاب، انجمن به عنوان یک عنصر خطرناک معرفی شده و برای جلوگیری از نفوذ آن در مراکز، تبلیغات وسیعی بر ضد آنان شد و به مرور، به حذف شمار زیادی از چهره های مذهبی با سابقه منجر شد. طبعاً برخی از سوابق

برخورد های منفی رهبران انجمن با جریان انقلاب یک تجربه برای موضع گیری بر ضد آنان مورد استفاده قرار گرفت، برای نمونه، امام خمینی رحمه الله که در روزگاری آقای حلبی را تایید می کرد، در سال های پیش از انقلاب، به تدریج به حرکت انجمن بدبین شده و حمایت خود را قطع کرد. آقای گرامی _ فردی که اخبار داخلی ایران را برای نجف می نوشته است _ نامه ای در این باره به امام نوشته که پاسخ امام رحمه الله این بوده است: «از وقتی که مطلع شدم، دیگر تأییدی نکردم».

این جهت گیری ها ادامه پیدا کرد تا سرانجام در اثر بروز انحرافات میان برخی از افراد انجمن (از قبیل کج اندیشی درباره خون شهیدان و شهید ندانستن کشته های جنگ تحمیلی و ...) امام خمینی رحمه الله در سخنرانی عید فطر سال ۱۳۶۲ بدون تصریح به نام انجمن، هشدارهای تکان دهنده دادند و در ضمن از ایشان خواسته شد که انحرافات خود را کنار بگذارند.

انجمن در سال ۱۳۶۲ رسماً تعطیلی خود را اعلام کرد و ضمن آن توضیح داد که خود را مصداق سخنان رهبر انقلاب نمی داند. بدین ترتیب انجمن منحل شد.

۹. چگونه می‌توانیم سطح فکری و اعتقادی خود را در ارتباط با امام عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف بالاتر برده و عمیق‌تر کنیم؟

برای بالا بردن سطح فکری و اعتقادی به دو کار نیاز است:

۱. مطالعه: مطالعه کتاب‌ها و گفت‌وگو با اندیشوران و صاحبان علم و فکر و تدبیر در آن‌ها.
۲. توجه به خدا: توجه به حضرت حق و دعا و انابه به درگاه او و توجه به وظایف دینی، تا دل روشن و پاک گردد و بتواند تجلی گاه انوار و معارف حق باشد. این انوار، هم الهامات الهی را شامل می‌شود و هم تفکر.

ص: ۴۹

۱۰. خلاصه ای از زندگی امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف را تشریح کنید؟

آخرین امام شیعیان و دوازدهمین جانشین رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم در سپیده دم جمعه، نیمه شعبان سال ۲۵۵ ق در سامرا _ یکی از شهر های عراق _ دیده به جهان گشود. پدر گرامی او، پیشوای یازدهم امام حسن عسکری علیه السلام و مادر بزرگوار آن حضرت بانویی شایسته به نام «نرجس» بود. نام و کنیه امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف همان نام و کنیه پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله و سلم است و لقب های مشهور آن حضرت عبارت است از: مهدی (هدایت شده ای که مردم را به حق می خوانند)، قائم (قیام برای حق می کند)، منتظر (همه، در انتظار مقدم اویند)، بقیه الله (باقی مانده حجت های خدا و آخرین ذخیره او)، صاحب الزمان و ولی عصر (حاکم و فرمانروای یگانه زمان).

با توجه به این که فرمانروایان ستمگر عباسی به دنبال قتل آن بزرگوار بودند، لذا ولادت آن حضرت پنهانی بود. حتی نزدیکان امام عسکری علیه السلام نیز از ولادت او بی اطلاع بودند. حکیمه خاتون (عمه بزرگوار امام یازدهم) که بزرگ بانوان حرم اهل بیت علیهم السلام بود نیز در شب نیمه شعبان و چند ساعت پیش از ولادت، از واقع شدن این امر بزرگ آگاه شد و این، بدان سبب بود که اثر حمل و نشانه بارداری در نرجس خاتون، به قدرت خدا، دیده نمی شد.

در روایات، شمایل و اوصاف حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف بیان شده است از

جمله: چهره ای گندمگون، پیشانی بلند، ابروان هلالی، چشمان سیاه و درشت و... او اهل عبادت و شب زنده داری، زهد و پارسایی، صبر و بردباری، عدالت و نیکوکاری و... است.

زندگی آن حضرت شامل سه دوره پرفراز و نشیب است:

دوران اختفا: زندگی پنهانی آن حضرت که از آغاز ولادت تا شهادت پدر را شامل می شود. در این دوران امام حسن عسکری علیه السلام با نوشتن نامه و دادن عقیقه، نزدیکان و خواص را از ولادت امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف آگاه کرد. (۱)

در این دوره، برخی افراد، به دیدار امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف موفق شدند. محمد بن عثمان که یکی از بزرگان شیعه است، می گوید: چهل نفر از شیعیان، نزد امام یازدهم گرد آمدیم. آن حضرت، فرزندش را به ما نشان داد و فرمود: «پس از من این، امام شما و جانشین من است. از او فرمان بپذیرید و بعد از من، در دین خود پراکنده نشوید که هلاک می شوید». (۲)

دوران غیبت: این زمان، از هنگام شهادت امام یازدهم علیه السلام شروع می شود و تا ظهور ادامه دارد. علت غیبت آن حضرت، به روشنی معلوم نیست؛ ولی از حکمت های آن، نجات از قتل و امتحان مردم است.

غیبت آن حضرت دو مرحله دارد:

الف. غیبت کوتاه مدت (صغرا) که از سال ۲۶۰ (هنگام شهادت

ص: ۵۱

۱- کمال الدین، ج ۲، ب ۴۲، ح ۱۰.

۲- کمال الدین، ج ۲، ب ۴۳، ح ۲.

امام یازدهم علیه السلام) تا سال ۳۲۹ یعنی حدود هفتاد سال طول کشید.

مهم ترین ویژگی این دوره، آن است که مردم، از طریق نایبان خاص، یعنی عثمان بن سعید عمری، محمد بن عثمان بن سعید عمری، حسین بن روح و علی بن محمد سمري، با امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف در ارتباط بودند و به وسیله آنان، سؤالات خود را می پرسیدند و پیام ها و پاسخ های حضرت را دریافت می کردند. در این دوره نیز برخی از ارادتمندان، موفق به دیدار حضرت شدند.

ب. غیبت بلند مدت (کبرا): در آخرین روز های عمر نایب چهارم، امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف در نامه ای خطاب به او، خبر رحلت او را تا شش روز دیگر اعلام می کند. امام، از او می خواهد که دیگر فردی را به عنوان نایب خاص معرفی نکند. بدین گونه دوران غیبت کبرا شروع شد. امام، در این دوره، عالمان و فقیهان را به عنوان نایبان عام به مردم معرفی کرد و از آنان خواست که در امور خود به عالمان رجوع کنند.^(۱)

البته باید توجه داشت هر چند امام در پرده غیبت قرار دارد؛ مردم همچنان از شمع وجود او بهره می برند. در روایت مشهور از پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم ^(۲) و خود حضرت مهدی ^(۳) علیه السلام «امام غایب» به خورشید پشت ابر تشبیه شده است که مردم از آن بهره می برند.

در این دوران پرفراز و نشیب، مردم باید در انتظار مقدم او باشند و به وظیفه یک منتظر واقعی عمل کنند و برای ظهور، زمینه سازی

ص: ۵۲

۱- کمال الدین، ج ۲، ب ۴۵، ح ۴۵.

۲- کمال الدین، ج ۲، باب ۲۳، ح ۳.

۳- کمال الدین، ج ۲، ب ۴۵، ح ۴.

بکنند. در این دوران برخی نیز موفق به دیدار آن عزیز شدند که نمونه آن، تشریف حاج علی بغدادی است که در کتاب مفاتیح الجنان ذکر شده است.

دوران ظهور: این دوره، از ظهور حضرت تا رحلت ایشان را شامل می شود. پس از آن که شرایط ظهور فراهم گشت و علایم ظهور؛ مانند خروج سفیانی و ندای آسمانی پدیدار شد، آن یگانه دوران، در مکه ظاهر می شود و همراه یاران، در مسجد الحرام، ظهور خود را اعلام می دارد. پس از سیطره بر مکه و اصلاح امور، به طرف مدینه و سایر نقاط به حرکت در می آید و با پاکسازی جهان از ظلم و شرک، عدل و دین را بر این زمین خسته از سیاهی می گستراند. در این دوران است که زمین، خرم و آباد می گردد و برکاتش را به مردم ارزانی می دارد.

۱۱. ویژگی های حضرت مهدی چیست؟

از امام حسین علیه السلام نقل شده است:

تعرفون المهدی بالسکینه و الوقار و بمعرفه الحلال و الحرام و بحاجه الناس الیه و لا یحتاج الی احد(۱)؛ مهدی را با آرامش و وقار و شناخت حلال و حرام و نیاز همگان به او و بی نیازی او از دیگران خواهید شناخت.

ص: ۵۳

۱- بحار الأنوار، ج ۲۵، ص ۱۵۶.

از امام صادق علیه السلام نقل شده است:

فوالله ما لباسه الا الغليظ و لا طعامه الا الجشب(۱)؛ به خدا سوگند! لباس او جز پارچه ای زبر و خشن و غذای او، جز غذای ساده نیست.

از امام رضا علیه السلام نقل شده است:

يكون اعلم الناس و احكم الناس و اتقى الناس و اسخى الناس و اعبد الناس(۲)؛ او عالم ترین مردم و حکیم ترین مردم و با تقواترین مردم، و سخی ترین مردم و عابدترین مردم است.

صاحب کتاب بشاره المصطفی از لیث بن طاوس نقل می کند که:

المهدی سمح بالمال رحيم بالمساكين، شديد على العمال(۳)؛ مهدی، بخشنده ای است که مال را به وفور می بخشد، بر کارگزاران و مسؤولین دولت خویش بسیار سختگیر و بر بینوایان بسیار رؤوف و مهربان است.

ص: ۵۴

۱- بحار الأنوار، ج ۵۲، ص ۳۵۴.

۲- معانی الأخبار، ص ۱۰۲.

۳- بشاره المصطفی، ص ۲۰۷.

۱۲. چگونه حضرت که در یک مکان است، ناظر همه جا می باشد؟

باید دانست که حاضر و ناظر دانستن امام به این معنا نیست که امام با چشم سر، افراد را نگاه می کند؛ همان گونه که شاهد و ناظر بودن خدا نیز شهود و دیدن مادی نیست. بلکه امام دارای حقیقت وجودی بسیار بلندی است که مربوط به گستره این عالم مادی نیست. در بسیاری از اخبار، برای پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم و امامان علیهم السلام غیر از آنچه که ما آن را نفس و روح می نامیم، مقامی والاتر اثبات شده و آن مقام نورانیت است. در روایتی نقل شده است «نخستین چیزی که خدای متعال آفرید، نور پیامبر اکرم و امامان بود»^(۱). در روایت دیگر آمده است: «خداوند در آغاز، نور محمد صلی الله علیه و آله و سلم و علی علیه السلام را خلق کرد»^(۲) و در روایتی دیگر بیان شده است: «خداوند، از نور عظمت خویش، آنان را آفرید»^(۳).

آفرینش از نور خدا، چندان برای ما روشن نیست، ولی می توان گفت غیر مادی و مقامی بس بلند است. این مقام نورانیت، چون محیط و دربردارنده زمان ها و مکان ها است، بر همه چیز احاطه وجودی دارد و نمونه و مثلی است برای علم الهی؛ یعنی همان گونه که

ص: ۵۵

۱- بحار الأنوار، ج ۲۵، ص ۲۲.

۲- بحار الأنوار، ج ۵۴، ص ۱۷۰.

۳- بحار الأنوار، ج ۱۵، ص ۲۴.

خدای متعال بر همه ما سواى خویش، احاطه حضوری دارد و این، به زمان و مکان ربطی ندارد، آن‌ها نیز که مظهر تام اسمای الهی اند و علمشان هم مظهر علم الهی است، به موجودات احاطه حضوری دارند.

بر این اساس، استقرار حضرت در مکانی از مکان‌های این کره خاکی، با شاهد و ناظر بودن او منافاتی ندارد. استقرار برای بدن مادی است و شاهد و ناظر بودن، مربوط به مقام نورانیت و روح مظهر آنان که وسعت وجودی دارد می‌باشد. (۱)

۱۳. لطفاً در مورد آیات و روایاتی که در مورد عرضه کردن اعمال ما به ائمه صحبت می‌کنند کمی توضیح دهید؟

خدای سبحان در قرآن مجید می‌فرماید:

{وَقُلْ أَعْمَلُوا فِی سَبِيلِ اللَّهِ عَمَلِكُمْ وَالرَّسُولُ وَالْمُؤْمِنُونَ} (۲)؛ بگو: عمل کنید، خداوند و فرستاده او و مؤمنان، اعمال شما را می‌بینند....

از طرفی، نبی مکرم اسلام صلی الله علیه و آله و سلم شاهد و گواه امت است: «یا ایها النبی إنا ارسلناک شاهداً»؛ (۳) و «فکیف إذا جئنا من کل أمة بشهید و جئنا بک علی

ص: ۵۶

۱- معارف قرآن، بحث انسان شناسی، ص ۴۱۱ و ۴۱۲.

۲- توبه (۹): ۱۰۵ .

۳- احزاب (۳/۳): ۴۵؛ «ای پیامبر ما تو را گواه فرستادیم».

مرحوم علامه طباطبایی در تفسیر المیزان می گوید:

هر عملی که انسان انجام می دهد، از خیر یا شر، خدا و رسولش و مؤمنان، حقیقت عمل خیر یا عمل شر را مشاهده می کند. (۲)

ابوبصیر از امام صادق علیه السلام نقل می کند:

در هر بامداد، کردار بندگان نیکوکار و فاسق بر رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم عرضه می شود؛ پس بر حذر باشید از کردار ناشایست. همین است معنای قول خدای تعالی «قل اعملوا فسیری الله عملکم و رسوله ...» (۳)

همین طور در تفسیر آیه شریف ۵ سوره بقره که از نزول ملائکه و روح صحبت می کند، مفسرین با استدلالات عقلی و نقلی بیان می کنند که کسی جز وجود مقدس حضرت ولی عصر و حجت خدا نمی تواند محل نزول ملائکه باشد که امور بندگان به او عرضه می شود.

از امام رضا علیه السلام هم روایت شده است:

«و الله انّ اعمالکم لتعرض علیّ فی کلّ یوم و لیله»؛ به خدا سوگند اعمال شما در هر روز و شب بر من عرضه

ص: ۵۷

۱- نساء (۴): ۴۱؛ «حال آنان چگونه است آن روز که برای هر امت، گواهی بر اعمالشان می طلیم و تو را گواه بر اعمال آنان قرار خواهیم داد»

۲- المیزان، ج ۹، ص ۳۹۸.

۳- کافی، ج ۱، ص ۲۱۹.

می شود. (۱)

بنابراین پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم و امامان علیهم السلام از حقیقت اعمال بندگان با خبر هستند و اعمال آنان را مشاهده می کنند.

۱۴. آیا موقع گناه، امامان علیهم السلام ناظر اعمال ما هستند و آیا اعمال ما به امام عصر علیه السلام عرضه می شود؟ اگر این چنین باشد، لقب «ستار العیوب» بودن خدا برای چیست؟

معنای ستار بودن خدا، آن است که اعمال انسان ها را از دیگر انسان ها می پوشاند تا آبروی آنان حفظ گردد. پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم و امامان علیهم السلام مظهر اسما و صفات الهی هستند. همان گونه که خداوند، ناظر بر اعمال مردم است، پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم و امامان علیهم السلام نیز چشم خدا میان خلق هستند و اعمال آنان را می بینند. (۲)

ضمن آن که نظارت پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم و امام علیه السلام بر اعمال مردم، همانند نظارت خداوند، آثار سازنده فراوانی دارد؛ یعنی همان گونه که

ص: ۵۸

۱- کافی، ج ۱، ص ۲۲۰؛ همان طور که می دانید در شؤون امامت فرقی بین امام رضا علیه السلام و امام زمان علیه السلام و سایر ائمه علیهم السلام نیست.

۲- آن روایتی که فرموده است خدا، اعمال را حتی از چشم پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم مخفی می کند، به مواردی خاص اشاره دارد، تا رحمت بیکران الهی را به تصویر کشد.

ستّاريت پروردگار، برای تربيت و رشد مردم است، عرضه اعمال مردم بر پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم و امامان علیهم السلام نیز در همین جهت است؛ زیرا آنان، هادیان امت از طرف خدايند و فیض الهی از طریق آن بزرگواران بر بندگان نازل می شود؛ بنابراین، هیچ تنافی و تناقضی مشاهده نمی شود.

آیت الله جوادی آملی می فرماید:

خداوند متعال که ستّار العیوب است، می داند کجا ستّاری بکند و کجا ستّاری نکند. اگر کسی ستّار عیوب دیگران باشد و در عین حال مخفیانه مرتکب گناهی شود، ذات اقدس اله اجازه نخواهد داد اسرارش نزد دیگران افشا شود. حتی در قیامت خداوند اجازه نمی دهد کسانی که کنار یک دیگرند از اعمال هم باخبر شوند؛ بنابراین، عملکرد خود شخص بسیار مهم است. اگر کسی پرده دیگران را نَدرد و آشکارا به گناه دست نیازد، خداوند پرده اش را نمی برد. بر این اساس، کسی که با قلم و بیان و اندیشه های ناصواب خود، آبروی دین خدا و مردم را می برد، به جایی می رسد که شایسته نیست خداوند متعال آبروی او را حفظ کند. در این موقعیت، خدای سبحان اجازه می دهد صاحبدلان ببینند او چه کرده است و حتی احتمال دارد در قیامت، مقابل دیگران رسوا شود. (۱)

ص: ۵۹

۱۵. این که امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف بر طبق روایاتی، دارای زن و فرزند هست، از نظر سند معتبر است یا نه؟

دلیل معتبری نداریم که موضوع ازدواج حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف و وجود فرزند برای آن حضرت را به طور قطع، اثبات یا نفی کند. البته، بعضی برای اثبات ازدواج حضرت دلیل آورده اند که ازدواج، سنت پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم است و امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف، حتماً به سنت پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم عمل می کند؛ ولی باید گفت، آن حضرت، در شرایط غیبت به سر می برد که یک زندگی استثنایی است؛ بنابراین، امکان دارد ازدواج را تا عادی شدن زندگی خود، به تاخیر بیندازند.

در عین حال، اگر حضرت، در همه عمر شریف خود یک بار هم ازدواج کرده باشد و در زمانی محدود، همسری داشته باشد، به سنت نبوی عمل کرده است. و لزومی ندارد همیشه، همسر و فرزندی داشته باشد.

روایات و ادعیه ای که برخی به آن ها استناد می کنند و برای حضرت فرزندی را می شمارند، در مواردی، به دو صورت است؛ در یک روایت، کلمه «ولد» (فرزند) ذکر شده و در روایتی دیگر، کلمه «ولی» (ملازم). به علاوه، معمول آن ها، قابل حمل و تطبیق به زمان ظهور است. برخی، استنادشان به جزیره خضرا و مانند آن است که اصل چنین قضایایی، بسیار محل نظر و تأمل است (که در محل خود به آن اشاره شده است).

در مقابل، برخی دیگر، ازدواج و همسر و فرزند داشتن را منافی با امر غیبت و از لحاظ اجتماعی، قابل سوء استفاده دانسته اند. همچنین در روایتی نقل شده: به امام رضا علیه السلام عرض کردند: «برای ما روایت شده که امام از دنیا نمی رود، تا آن که نسل خود را ببیند». حضرت فرمود: آیا درباره این حدیث گفته نشده است که: «به جز قائم» (۱).

بنابراین، در باره ازدواج و همسر و فرزند داشتن حضرت یا نفی آن، به صورت قاطع، نمی توان سخن گفت. علاوه بر این که این مسأله، یکی از مباحث فرعی در میان مباحث مهدویت است که اطلاع نداشتن از آن، ضرری ندارد و پی گیری آن نیز ثمری ندارد.

۱۶. محل زندگی حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف در دوره غیبت کجا است؟ آیا داستان جزیره خضرا واقعیت دارد؟

آنچه درباره محل زندگی حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف گفته می شود، براساس حدس و گمان است؛ زیرا غیبت امام، خود دلیل روشنی بر آن است که مکان شناخته شده ای برای آن حضرت، وجود ندارد.

داستان جزیره خضرا که در بحار الأنوار آمده است، اعتباری ندارد و عالمان و کارشناسان دینی، آن را رد کرده اند و

ص: ۶۱

دلایل سستی و بی اعتباری آن را بیان کرده اند.^(۱) در این داستان، ادعا شده است که امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف و فرزندان، در جزیره ای سبز و خرم زندگی می کنند. این مطلب، با آنچه درباره امامان معصوم علیهم السلام شنیده ایم، از همراهی و همسانی با شیعیان که در سختی ها و رنج ها زندگی می کنند، سازگاری ندارد. نیز این داستان مشتمل بر مطالبی متناقض و متضاد است و در آن سخن از تحریف قرآن به میان آمده است. به علاوه، راوی این داستان نیز ناشناس است. مرحوم مجلسی، خود می گوید داستان جزیره خضرا را در کتب معتبر نیافتیم.^(۲)

مقابل داستان فوق، روایاتی داریم که می گوید آن حضرت، میان مردم زندگی می کند و در راه های آن ها قدم می گذارد و بر فرش های آنان، پا می نهد. این ها، حاکی از حضور مداوم و مستمر حضرت در میان شیعیان است.

حضرت علی علیه السلام می فرماید: سوگند به خدای علی! حجت خدا، میان مردم هست و در راه ها گام بر می دارد؛ به خانه های آن ها سر می زند و در شرق و غرب زمین، رفت و آمد می کند. گفتار مردم را می شنود و بر ایشان سلام می کند و می بیند و دیده نمی شود، تا وقت معین و وعده الهی.^(۳)

ص: ۶۲

۱- دادگستر جهان، ابراهیم امینی و جزیره خضرا، افسانه یا واقعیت، ترجمه و تحقیق: ابوالفضل طریقه دار.

۲- بحارالانوار، ج ۵۲، ص ۱۵۹.

۳- الغیبه، نعمانی، باب ۱۰، حدیث ۳، ص ۱۴۴.

۱۷. چطور ممکن است امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف دارای عمری چنین طولانی باشد؟

این امر از چند جهت قابل بررسی است:

— دیدگاه علوم تجربی: عمر طولانی از نظر عقل و دانش بشری، امری غیر ممکن نیست و دانشمندان، با مطالعه اجزای بدن، به این حقیقت رسیده اند که ممکن است انسان، سال های بسیار طولانی زنده بماند و حتی گرفتار پیری و فرسودگی هم نشود.

برنارد شاو می گوید:

از اصول علمی مورد پذیرش همه دانشمندان بیولوژیست، این است که برای عمر بشر، نمی توان حدی تعیین کرد و حتی دیرزیستی نیز مسأله مرزناپذیری است. (۱)

پروفسور اتینگر می نویسد:

به نظر من با پیشرفت تکنیک ها و کاری که ما شروع کرده ایم، بشر قرن بیست و یکم خواهد توانست هزاران سال عمر کند. (۲)

— بیان کتب و ادیان آسمانی: عمر طولانی در گذشته تاریخ

ص: ۶۳

۱- راز طول عمر امام زمان علیه السلام، ص ۱۳.

۲- مجله دانشمند، سال ۶، ش ۶، ص ۱۴۷.

انسان‌ها بارها تجربه شده است و در کتاب‌های آسمانی و تاریخی، انسان‌های زیادی با نام و نشان و شرح حال یاد شده‌اند که مدت عمر آن‌ها بسیار درازتر از عمر بشر امروز بوده است؛ برای نمونه چند مورد را بیان می‌کنیم:

۱. در قرآن، آیه‌ای هست که نه تنها از عمر طولانی، بلکه از امکان عمر جاویدان خبر می‌دهد و آن آیه درباره حضرت یونس علیه السلام است که می‌فرماید:

اگر او [یونس علیه السلام] در شکم ماهی تسبیح نمی‌گفت، تا روز رستاخیز در شکم ماهی می‌ماند. (۱)

با توجه به این آیه شریف، عمر بسیار طولانی (از عصر یونس علیه السلام تا روز رستاخیز) که در اصطلاح زیست‌شناسان، عمر جاویدان نامیده می‌شود، برای انسان و ماهی از نظر قرآن کریم امکان‌پذیر است.

۲. قرآن کریم درباره حضرت نوح علیه السلام می‌فرماید:

به راستی ما نوح را به سوی قومش فرستادیم پس ۹۵۰ سال میان آن‌ها درنگ کرد. (۲)

آنچه در این آیه شریف آمده است، مدت پیامبری آن حضرت است و براساس برخی روایات، عمر آن بزرگوار ۲۴۵۰ سال طول کشیده است. (۳)

۳. قرآن درباره حضرت عیسی علیه السلام می‌فرماید:

ص: ۶۴

۱- صافات (۳۷): ۱۴۴.

۲- عنکبوت (۲۹): ۱۴.

۳- کمال الدین، ج ۲، باب ۴۶، ح ۳.

... و هرگز او را نکشتند و به دار نیاویختند؛ بلکه امر به آن‌ها مشتبه شد... به یقین او را نکشتند؛ بلکه خداوند او را به سوی خود بالا برد که خداوند، توانا و فرزانه است. (۱)

همه مسلمانان به استناد قرآن و احادیث فراوان معتقدند عیسی علیه السلام زنده و در آسمان‌ها است و هنگام ظهور حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف فرود آمده، او را یاری خواهد کرد.

علاوه بر قرآن، در تورات و انجیل نیز سخن از دراز عمران مطرح گردیده است. در تورات آمده است:

... تمام ایام «آدم» که زیست، ۹۳۰ سال بود که مُرد... جمله ایام «انوش» ۹۰۵ سال بود که مُرد... و تمام ایام «قینان» ۹۱۰ سال بود که مُرد... پس جمله ایام «متوشالحو» ۹۶۹ سال بود که مُرد... (۲)

در انجیل نیز عباراتی موجود است که نشانگر آن است که عیسی علیه السلام پس از به دار کشیده شدن، زنده گردیده و به آسمان رفته است و در روزگاری فرود خواهد آمد (۳). مسلم است که عمر آن بزرگوار از دو هزار سال بیشتر است.

— قدرت الهی: گذشته از این که طول عمر، از نظر علمی و عقلی

ص: ۶۵

۱- نساء (۴): ۱۵۷ و ۱۵۸.

۲- زنده روزگاران، ص ۱۳۲ به نقل از تورات - ترجمه فاضل خانی - سفر پیدایش، باب پنجم، آیات ۵ - ۳۲.

۳- زنده روزگاران، ص ۱۳۴ به نقل از عهد جدید، کتاب اعمال رسولان، باب اول، آیات ۱ - ۱۲.

پذیرفتنی است و در گذشته تاریخ، موارد بسیار دارد، در مقیاس قدرت بی نهایت خداوند نیز قابل اثبات است. به اعتقاد همه پیروان ادیان آسمانی، تمام ذرات عالم در اختیار خداوند است و تأثیر همه سبب ها و علّت ها به اراده او بستگی دارد. اگر او نخواهد، سبب ها از تأثیر باز می ماند و نیز بدون سبب و علّت طبیعی، ایجاد می کند و می آفریند. او خدایی است که از دل کوه، شتری بیرون می آورد و آتش سوزنده را بر ابراهیم علیه السلام سرد و سلامت می سازد(۱) و دریا را برای موسی و پیروانش خشک می کند و آن ها را از میان دو دیوار آبی عبور می دهد.(۲) آیا از این که به عصاره انبیا و اولیا و آخرین ذخیره الهی و نهایت آمال و آرزوی همه نیکان و تحقق بخش وعده بزرگ قرآن را عمری طولانی بدهد، ناتوان خواهد بود؟!

۱۸. آیا عمر طولانی از نظر عقل امکان پذیر است؟

همه امور، از دیدگاه عقل به دو دسته کلی تقسیم می شوند:

الف. امور عادی: اموری که طبق روند طبیعی شناخته شده تحقق می یابند.

ب. امور محال: اموری که امکان پیدایش آن ها نیست؛ زیرا شرایط

ص: ۶۶

۱- انبیا (۲۱): ۶۹.

۲- شعرا (۲۶): ۶۳.

تحقق پدیده در آن‌ها موجود نمی‌باشد. باید توجه داشت که امور محال نیز به دو دسته تقسیم می‌شوند:

۱. محال عقلی: امری که از نظر عقل، به هیچ عنوان موجود نمی‌شود؛ زیرا به تناقض می‌انجامد.

۲. محال عادی: امری که تحقق آن، در حالت عادی محال است؛ ولی عقل پیدایش آن را نفی نمی‌کند؛ مانند معجزاتی که از انبیای گرامی صادر می‌شد. این گونه امور، چون دارای شرایط و زمینه‌های شناخته شده نیستند به صورت عادی محال است موجود شوند؛ ولی با وجود علل و شرایط خاص، عقل پیدایش آن‌ها را ممکن می‌داند (البته این دیدگاه، تبیین دیگری از قدرت خدا است). (۱)

بنابراین جریان طول عمر امام دوازدهم علیه السلام، نیز از جمله امور محال عادی و به عبارت دیگر خرق عادت است و علم نمی‌تواند خرق عادت را نفی کند در این زمینه مرحوم علامه طباطبایی قدس سره می‌فرماید:

کسی که به اخباری که در خصوص امام غایب از پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم و سایر ائمه اهل بیت علیهم السلام وارد شده مراجعه نماید، خواهد دید نوع زندگی امام غایب را به طریق خرق عادت معرفی می‌کنند. البته خرق عادت غیر از محال است و از راه علم هرگز نمی‌توان خرق عادت را نفی کرد؛ زیرا هرگز نمی‌توان اثبات کرد که اسباب و عواملی که در جهان کار می‌کنند تنها همانها هستند که ما آنها را

ص: ۶۷

۱- ر.ک: نگین آفرینش، ص ۹۴-۹۸، جمعی از نویسندگان، مرکز تخصصی مهدویت.

دیده ایم و می شناسیم و دیگر اسبابی که ما از آنها خبر نداریم، یا آثار و اعمال آنها را ندیده ایم، یا نفهمیده ایم، وجود ندارد. از این روی ممکن است در فردی یا افرادی از بشر اسباب و عواملی به وجود آید که عمری بسیار طولانی هزار یا چندین هزار ساله برای ایشان تأمین نماید و از اینجاست که جهان پزشکی تا کنون از پیدا کردن راهی برای عمرهای بسیار طولانی، نومید و مأیوس نشده است. (۱)

ص: ۶۸

۱- شیعه در اسلام؛ علامه طباطبایی، بخش سوم، ص ۲۳۵.

فصل سوم: امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف در قرآن

اشاره

ص: ۶۹

۱۹. قرآن کریم برای معرفی افراد از چه روشهایی استفاده کرده است؟

قرآن کریم، در جایگاه قانون اساسی اسلام، در موارد متعدد، کلیات مسائل اسلامی را مطرح کرده است و بیان بسیاری از حقایق را به پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم و جانشینان او واگذار کرده است و صریحاً، پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم را مبین و مفسر قرآن معرفی کرده است:

{ وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الذِّكْرَ لِتُبَيِّنَ لِلنَّاسِ مَا نُزِّلَ إِلَيْهِمْ }؛ قرآن را بر تو نازل کردیم، تا آنچه را بر مردم نازل شده است، برای آنان بیان کنی. (۱)

نکته لطیف این که خداوند از کلمه «تبیین» استفاده کرده است که به معنای توضیح و تفسیر است، نه از الفاظی مانند قرائت و تلاوت که به معنای خواندن است.

ص: ۷۱

خداوند، در قرآن کریم برای معرفی افراد از روش های مختلفی استفاده کرده است؛ برای نمونه:

الف. معرفی به نام: {مَا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِّن رِّجَالِكُمْ وَلَكِن رَّسُولَ اللَّهِ وَخَاتَمَ النَّبِيِّينَ وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا} (۱)؛ «محمد صلی الله علیه و آله و سلم پدر هیچ یک از مردان شما نبوده و نیست؛ ولی رسول خدا و ختم کننده آخرین پیامبران است؛ و خداوند به همه چیز آگاه است».

ب. معرفی با عدد: {وَلَقَدْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ بَنِي إِسْرَائِيلَ وَبَعَثْنَا مِنْهُمُ اثْنَيْ عَشَرَ نَقِيبًا} (۲) «خدا از بنی اسرائیل پیمان گرفت و از آن ها، دوازده نقیب [سرپرست] برانگیختیم».

ج. معرفی با صفت: {الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الرَّسُولَ النَّبِيَّ الْأُمِّيَّ الَّذِي يَجِدُونَهُ مَكْتُوبًا عِنْدَهُمْ فِي التَّوْرَةِ وَالْإِنْجِيلِ يَأْمُرُهُمْ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَاهُمْ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُحِلُّ لَهُمُ الطَّيِّبَاتِ وَيُحَرِّمُ عَلَيْهِمُ الْخَبَائِثَ وَيَضَعُ عَنْهُمْ إِصْرَهُمْ وَالْأَغْلَالَ الَّتِي كَانَتْ عَلَيْهِمْ...} (۳)؛ همانا که از فرستاده (خدا) پیامبر امی پیروی کنید؛ پیامبری که صفاتش را در تورات و انجیلی که نزدشان است می یابند: آن ها را به معروف دستور می دهد و از منکر باز می دارد؛ اشیاء پاکیزه را برای آن ها حلال می شمرد و ناپاکی ها را تحریم می کند؛ و بارهای سنگین و زنجیرهایی را که بر آن ها بود، (از دوش و گردنشان) برمی دارد...».

ص: ۷۲

۱- احزاب (۳۳): ۴۰.

۲- مائده (۵): ۱۲.

۳- اعراف (۷): ۱۵۷.

۲۰. با توجه به اینکه نام پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم در تورات ذکر شده است، چرا نام حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف به صورت صریح در قرآن نیامده است؟

غیر از وجود مقدس امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف موارد فراوان دیگری هست که در قرآن به صراحت از آن ها سخن به میان نیامده است.

این که نام پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله و سلم با صراحت در تورات آمده است، دلیل بر این نیست که باید نام امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف هم در قرآن با صراحت بیاید؛ چون، ممکن است همان گونه که آن جا مصلحت در ذکر صریح نام پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم بود، این جا مصلحت در عدم تصریح به نام امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف باشد، اگر چه با تصریح نام نیز مشکل حق ستیزان حل نمی شود؛ چنان که بشارت پیامبر در تورات و انجیل آمد؛ ولی بسیاری از اهل کتاب ایمان نیاوردند. مخالفت بنی اسرائیل با پیامبر زمان خود درباره فرماندهی طالوت (۱) دلیل دیگری است بر این که ذکر «نام» همه جا و همیشه اختلاف را از بین نمی برد. بنی اسرائیل در مخالفتی آشکار با پیامبرشان _ با این که نام فرمانده به صراحت گفته شده بود _ گفتند:

{ أَنَّى يَكُونُ لَهُ الْمُلْكُ عَلَيْنَا وَنَحْنُ أَحَقُّ بِالْمُلْكِ مِنْهُ وَلَمْ يُؤْتَ سَعَةَ مَالٍ } (۲)؛ چگونه او فرمانروای ما باشد، با این که ما برای فرمانروایی از او سزاوارتریم و به او مال

ص: ۷۳

۱- بقره (۲): ۲۴۶-۲۵۲.

۲- بقره (۲): ۲۴۷.

گسترده ای هم داده نشده است».

برخی از بزرگان گفته اند اگر نام امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف یا سایر امامان، با صراحت در قرآن ذکر می شد، انگیزه مخالفان برای تحریف قرآن، فراوان می شد و این سند جاوید الهی، در خطر تحریف قرار می گرفت.

به علاوه این گونه نیست که تنها راه بیان حقایق، تصریح به اسم و رسم آن ها باشد؛ بلکه در بسیاری از موارد، با بیان ویژگی های یک حقیقت، البته به صورتی آشکار و روشن، می توان حقیقتی را به دیگران معرفی کرد. قرآن کریم، در مسأله امامت و ولایت و نیز مهدویت و حکومت عدل جهانی، از این شیوه بهره گرفته است. در آیات متعدد، ولایت پس از پیامبر(۱) و حکومت جهانی امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف (۲) را در قالب بیان ویژگی ها و صفات، بیان کرده است.

بعضی از آن ها عبارت است از:

«به تحقیق در زبور، از پس تورات نوشتیم که مسلماً، زمین را بندگان صالح من، به ارث خواهند برد. به یقین، در این سخن، پیام رسایی است برای قومی که بندگان خدایند».(۳)

«خداوند، کسانی از شما را که ایمان آوردند و عمل صالح انجام دادند، وعده فرمود که آنان را قطعاً در زمین

ص: ۷۴

۱- مائده (۵): ۵۵.

۲- نور (۲۴): ۵۵.

۳- «وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ إِنَّ فِي هَذَا لَبَلَاغًا لِقَوْمٍ عَابِدِينَ»؛ انبیا (۲۱): ۱ و ۵.

به خلافت خواهد گمارد؛ همان گونه که کسانی را که پیش از آنان بودند به خلافت گمارد و قطعاً برایشان دینشان را مستقر خواهد کرد؛ دینی که آن را برای شان پذیرفت و آنان را از پس خوفشان به حالت امنیت، دگرگون می کند؛ آن چنان که مرا عبادت می کنند و چیزی را با من شریک نگردانند و هر کس بعد از آن کفر ورزد، قطعاً آنان فاسقند» (۱).

۲۱. آیا واسطه فیض بودن امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف، در نعمت ها و در عالم وجود غیر از روایات، ریشه قرآنی هم دارد؟

در این باره به مباحثی می توان اشاره کرد:

شفاعت

یکی از معارفی که قرآن در آیات فراوان به آن اشاره می فرماید، شفاعت است. معنای شفیع، واسطه است. خداوند، میان خود و موجودات دیگر، شفیعان یا به اصطلاح واسطه هایی را قرار داده است.

ص: ۷۵

۱- «وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسِّرَنَّ لَهُمْ يَسِّرَ تَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَى لَهُمْ وَلَيُبَدِّلَنَّهُم مِّن بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا وَمَن كَفَرَ بَعْدَ ذَلِكَ فَأُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ»؛ نور (۲۴): ۵۵.

علامه طباطبایی رحمه الله، در بیان معنای شفاعت می فرماید:

شفاعت، دو قسم است: تکوینی و تشریحی. شفاعت تکوینی، از تمام اسباب وجودی سر می زند و همه اسباب، نزد خداوند، شفیع هستند؛ چون، میان خدا و مسبب خود واسطه اند، اما شفاعت تشریحی که در دایره تکلیف و مجازات واقع است، خود، دو نوع است: شفاعت در دنیا و شفاعت در قیامت که باعث آمرزش گناهان و قرب به خدا می شود. (۱)

با توجه به این مطلب، آیاتی که در آن ها به شفاعت و سببیت اشاره شده است، واسطه فیض بودن را می رساند. البته این واسطه فیض بودن، شامل همه موجودات است که مصداق کامل آن، امامان علیهم السلام هستند؛ زیرا آنان، از نظر قدرت وجودی و قرب به خداوند، از همه موجودات بالاتر هستند؛ خداوند می فرماید:

«سپس بر تخت (قدرت) قرار گرفت، و به تدبیر کار (جهان) پرداخت؛ هیچ شفاعت کننده ای، جز با اذن او نیست.» (۲)

همچنین:

«آنچه در آسمان ها و آنچه در زمین است، از آن اوست: کیست که در نزد او، جز به فرمان او شفاعت کند؟»

ص: ۷۶

۱- ترجمه المیزان، ج ۱، ص ۲۶۰.

۲- «ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ يُدَبِّرُ الْأُمْرَ مَا مِنْ شَفِيعٍ إِلَّا مِنْ بَعْدِ إِذْنِهِ ذَلِكُمْ اللَّهُ رَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ»؛ یونس (۱۰): ۳.

(بنابراین، شفاعتِ شفاعت کنندگان برای آن ها که شایسته شفاعتند از مالکیت او نمی کاهد)» (۱).

مرحوم علامه طباطبایی تصریح می فرماید که منظور از این دو آیه، شفاعت تکوینی است (۲) در ذیل آیه دوم در تفسیر عیاشی از امام صادق علیه السلام نقل شده است که منظور از این شفیعان، ما هستیم، پس هر خیر و خوبی که به ما می رسد، با شفاعت و وساطت و سببیت امامان است. وقتی دعا می کنیم، امامان، مریض ما را شفا می دهند؛ یعنی در حقیقت، آنان در عالم تکوین تصرف می کنند و این بهبودی را از خداوند متعال می گیرند و این هم نوعی وساطت در فیض است. فرشتگان که در آیات فراوانی، واسطه بین خداوند و موجودات دیگر معرفی شده اند، سجده بر انسان کامل می کنند و این خود، نشانه مقام بلند انسان کامل است. طبیعی است هر موجود قوی تر و نزدیک تر به خداوند، سبب و واسطه میان خدا و موجودات پایین تر است؛ پس انسان کامل، واسطه میان فرشتگان و خداوند است و این واسطه بودن، همان واسطه بودن در وجود و فیض هستی است.

نورانیت

خداوند، می فرماید:

{اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ}؛ خداوند، نور آسمان ها و زمین است» (۳).

ص: ۷۷

۱- «لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ»؛ بقره (۲): ۲۲۵.

۲- ترجمه المیزان، ج ۱، ص ۲۴۲.

۳- نور (۲۴): ۳۵.

در تفسیر این آیه، مرحوم علامه طباطبایی می فرماید:

«ظهور اشیا به نور الهی، عین وجود یافتن آن ها است»^(۱).

ادامه آیه می فرماید:

{مَثَلُ نُورِهِ كَمِشْكُوهِ...}؛ «مثل نور خداوند همانند چراغدانی است که...».

این آیه، ثابت می کند، نور خداوند، مثلی دارد و در روایت ذیل این آیه، مَثَل به اهل بیت علیهم السلام تطبیق داده شده است.^(۲)

نیز خداوند می فرماید:

{وَأَشْرَقَتِ الْأَرْضُ بِنُورِ رَبِّهَا} ^(۳)؛ زمین به نور پروردگارش روشن شد».

در تفسیر این آیه، از امام صادق علیه السلام نقل شده است که «رب الارض»، یعنی امام الارض ^(۴) و منظور از «رَبِّهَا» در آیه، امام هر عصر است.

در زیارت جامعه کبیره نیز چنین آمده است:

«و اشرفت الارض بنور کم؛ زمین، به نور شما اهل بیت، روشن شد».

با توجه به این موارد، می توان نتیجه گرفت خداوند، خالق و به وجود آورنده همه موجودات است؛ اما این فیض وجود، به اذن الله،

ص: ۷۸

۱- ترجمه المیزان، ج ۱۵، ص ۱۶۸.

۲- تفسیر قمی، ج ۲، ص ۱۰۲.

۳- زمر (۳۹): ۶۹.

۴- تفسیر قمی، ج ۲، ص ۲۵۳.

توسط امامان، به ماسوی الله می رسد؛ همان گونه که ربوبیت حضرت حق نیز از طریق امامان علیهم السلام، تحقق می یابد.

ص: ۷۹

فصل چهارم: انتظار و منتظران

اشاره

ص: ۸۱

۲۲. مقصود از انتظار فرج چیست؟

فرج، یعنی نصرت، پیروزی و گشایش. مقصود از فرج، نصرت و پیروزی حکومت عدل علوی بر حکومت های کفر و شرک و بی داد است؛ بنابراین، انتظار فرج، یعنی انتظار تحقق یافتن این آرمان بزرگ و جهانی.

منتظر حقیقی، کسی است که به حقیقت خواهان تشکیل چنین حکومتی باشد.

این خواسته، آن گاه جدی و راست است که شخص منتظر، عامل به عدل و گریزان از ستم و تباهی باشد و گرنه انتظار فرج، در حد یک ادعا و شعار بی محتوا باقی خواهد بود؛ از این رو، در روایات آمده است که انتظار فرج، خود، فرج است؛ زیرا کسی که حقیقتاً منتظر فرج و ظهور حجت خدا و تاسیس حکومت عدل گستر او است، زندگی خود را بر پایه عدل و داد استوار می سازد. او، انسانی

است که حضور و غیبت امام، در نحوه رفتار و سیر و سلوکش تفاوتی ایجاد نمی کند و پیش از تشکیل حکومت عدل او، چنین حکومتی را در زندگی خود پایدار ساخته است.

انتظار فرج، یعنی:

— معرفت امام معصوم و عادل و پیشوای فضیلت؛

— عشق به عدالت و ارزش های انسانی؛

— امید به آینده ای روشن و نوید بخش؛

— تلاش برای برقراری حکومتی عدل پیشه و عدل گستر؛

— داشتن روحیه تعهد و مسؤولیت پذیری.

این نوع انتظار فرج است که بهترین اعمال و بهترین عبادت است و چنین منتظری، مقامی عالی دارد و هرگاه در زمان غیبت از دنیا برود، به منزله کسی است که پس از ظهور حضرت حجت علیه السلام زنده و تحت فرمان او در راه خدا جهاد می کند. (۱)

۲۳. چرا انتظار فرج، افضل اعمال است؟

انتظار فرج، به معنای امید به آینده روشن و تحقق ارزش ها و خوبی ها است. چنین نگاهی به انسان، شور و نشاط و حرکت می

ص: ۸۴

دهد؛ به گونه ای که هم برای اصلاح خود اقدام می کند و هم محیط پیرامون خود را تحت تاثیر قرار می دهد. منتظر، ساکت و ساکن نمی ماند، بلکه کارها و تلاش های خود را در جهت زمینه سازی برای تحقق ظهور انجام می دهد. چنین فردی در جامعه، نه تنها خود را از انحرافات اعتقادی و عملی به دور نگه می دارد؛ بلکه سعی در ساختن و اصلاح کردن جامعه دارد؛ بنابراین، انتظار، نه تنها یک عمل فردی که یک کار جمعی و تشکیلاتی است که به طور مداوم، جامعه و افراد را تحت تاثیر قرار می دهد و می تواند ضامن سلامت فکری و عملی فرد و جامعه باشد.

نیز انتظار، سبب استقامت و پایداری مسلمانان برابر فشارها و سختی ها می شود و از یأس و ناامیدی آنان، جلوگیری می کند و به این شکل، راه را برای غلبه و پیروزی آنان هموار می کند.

با این وصف، انتظار، ظرفیت و توانایی فراوانی برای تحقق جامعه آرمانی و اسلامی موعود، ایجاد می کند که در سایه اعمال فردی و جمعی، کمتر به چشم می خورد؛ به همین سبب، با فضیلت ترین عمل ها شمرده شده است.

۲۴. وظایف منتظران امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف چیست؟

وظایفی که بر عهده یک منتظر است عبارت است از:

۱. معرفت و شناخت امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف؛ در روایات ما، تأکید فراوان شده است که انسان باید امام زمان خود را بشناسد؛ چون، پیمودن مسیر درست و صراط مستقیم الهی، جز به معرفت او ممکن نخواهد بود. پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم فرمود:

من مات و لم يعرف امام زمانه مات میتة جاهلیة؛ هر کس بمیرد؛ در حالی که امام زمان خود را نشناخته باشد، به مرگ جاهلیت مرده است. (۱)

۲. الگو پذیری: پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرماید:

خوشا به حال آنان که قائم خاندان مرا درک کنند؛ در حالی که پیش از دوران قیام، به او و امامان پیش از او اقتدا کرده و از دشمنان ایشان، اعلام بیزاری کرده باشند. آنان، دوستان و همراهان من و گرامی ترین امت، نزد من هستند. (۲)

از مهم ترین رفتارها، پرهیزگاری و حسن خلق است. امام صادق علیه السلام فرمود:

ص: ۸۶

۱- بحار الانوار، ج ۲۳، صص ۷۶-۹۵.

۲- بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۱۳۰.

هر کس دوست دارد از یاران حضرت قائم علیه السلام باشد، باید منتظر باشد و در حال انتظار، به پرهیز کاری و اخلاق نیکو رفتار کند. (۱)

۳. یاد حضرت: اگر کسی به حقیقت، منتظر محبوب خود باشد، پیوسته در اندیشه او خواهد بود. منتظر واقعی، سعی می کند در همه حال، به یاد آن بزرگوار باشد و اعمال خود را از انحراف و کجی ها حفظ کند. یاد آن حضرت، با خواندن دعاهای آن بزرگوار، توسل به آن عزیز، صدقه دادن برای سلامتی او، انجام دادن خیرات به نیابت او، دعا کردن برای تعجیل فرج او، ندبه کردن در فراق او و تجدید پیمان در یاری او، تحقق می یابد.

۴. تلاش برای حفظ ایمان در زمان غیبت: از آن جا که در زمان غیبت، خطرات فراوانی برای ایمان و عمل پیش می آید و فکرها و مذاهب انحرافی در مسیر انسان پیدا می شود و شیاطین دوست نما سعی در گمراهی انسان دارند، انسان منتظر، پیوسته در حفظ ایمان و عمل خود می کوشد. در این زمینه، او پیرو مجتهد جامع الشرایط مورد سفارش و توجه امامان معصوم علیهم السلام است؛ زیرا او کسی است که از نظر علمی و عملی، مورد تأیید آن حضرت قرار گرفته است.

۵. زمینه سازی برای ظهور: منتظر واقعی، با درک صحیح معنای انتظار، می کوشد زمینه ظهور امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف را تقویت کند؛ بنابراین، هم به اصلاح نفس و خودسازی می پردازد و هم با امر به معروف و

ص: ۸۷

نهی از منکر، سعی در ساختن جامعه دارد؛ پس او فردی متعهد برابر خود و جامعه خویش است.

۲۵. چگونه می توانم با حضرت ارتباط برقرار کنم؟

ارتباط با حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف به دو شکل ممکن است: ۱. ارتباط ظاهری و ملاقات کردن حضرت؛ ۲. ارتباط معنوی و از راه چشم دل.

درباره ملاقات با حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف باید گفت افتخار دیدار حضرت، شرف بسیار بزرگی است؛ اما در زمان غیبت حضرت که اصل، بر پنهان بودن حضرت از دیدگان مردم است، دلیلی نداریم که درخواست ملاقات را توجیه کند. ضمن این که توفیق ملاقات با حضرت، تنها به خواستن و تقاضای ما بستگی ندارد؛ بلکه مشروط است به این که امام علیه السلام در آن، مصلحتی ببیند؛ بنابراین، به جا است که آدمی بر ملاقات با حضرت اصرار نرزد و بلکه همت خود را در راه جلب رضای آن بزرگوار، صرف کند و در این راه، از ارتباط معنوی با امام مدد بگیرد.

قرآن کریم، در آیه ۲۰۰ سوره آل عمران فرموده است:

{ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اصْبِرُوا وَصَابِرُوا وَرَابِطُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ }؛ ای کسانی که ایمان آورده اید! صبر کنید و همدیگر را به صبر وادارید و مرابطه کنید و تقوا

و خدا ترسی را پیشه سازید؛ باشد که رستگار شوید.

امام باقر علیه السلام در تفسیر این آیه فرموده است:

صبر کنید بر ادای فرائض [= در انجام تکالیف الهی استقامت ورزید] و برابر دشمنان پایداری کنید و با امامتان که انتظارش را می کشید، رابطه کنید. (۱)

معلوم است که در پرتو رابطه معنوی مداوم با امام است که آدمی بر تعهد و پیمان خود با امام زمانش باقی می ماند و پیوسته در جهت اهداف و آرمان های امام خود حرکت می کند و خود را از انحرافات اعتقادی و عملی مصون می دارد.

۲۶. چه کار کنم تا موفق شوم به آقا امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف نزدیک شوم؟

برای نزدیک شدن به امام عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف باید به نکات زیر توجه داشت:

شناخت امام

از روایات فراوان که درباره معرفت و شناخت امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف، از پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم و اهل بیت علیهم السلام روایت شده است، دانسته می شود که از ارکان مهم ارتباط معنوی و قلبی با امام، معرفت ساحت مقدس او است. از این رو است که در روایات متعددی آمده است: «من مات و لم يعرف امام

ص: ۸۹

زمانه مات میته جاهلیه؛ هر کس بمیرد، در حالی که امام زمانش را نشناخته باشد، به مرگ جاهلیت مرده است»^(۱). طبیعی است هرچه شناخت انسان از یک حقیقت، گسترده تر و عمیق تر باشد، امکان ارتباط باطنی با او بیشتر خواهد شد؛ آدمی، با معرفت به حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف همه جا و همه وقت، حضور او را لمس می کند و خود را کنار او و در محضر او می بیند.

باید برای رسیدن به چنین شناختی از خدا یاری خواست. در دعای دوران غیبت می خوانیم: «خدایا حجت خود را به من بشناسان؛ چرا که اگر حجت را به من شناسانی از دینم گمراه خواهم شد»^(۲).

پیوسته به یاد آن حضرت بودن

برای نزدیکی به امام عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف که عصاره همه خوبی ها است، به بهانه های فراوان می توان متوسل شد؛ گاهی با زیارت «آل یاسین» به محضر مقدسش سلام داد و گاهی با «دعای ندبه» در فراق جان سوزش ناله و فغان سرداد و همه روز با «دعای عهد» با او تجدید پیمان کرد.

تهذیب نفس و کسب فضایل روحی و معنوی

برای ارتباط و انس بیشتر با آن بزرگوار، باید در دوری از گناهان و آلودگی ها بکوشیم و آینه دل را برای حضور آن وجود مطهر،

ص: ۹۰

۱- کمال الدین، ج ۲، ص ۴۰۹.

۲- کافی، ج ۱، ص ۳۳۷.

غبارروبی کنیم و به جای رذیلت ها و بدی ها، بذر فضیلت ها و خصلت های زیبای اخلاقی را در زمین دل بکاریم. هرچه دل انسان و رفتار او، پاک تر باشد، قطعاً بهتر و بیشتر می تواند با پاک ترین موجود عالم، ارتباط برقرار کند؛ چون در این صورت است که سنخیت پدید می آید و سنخیت بین دو شیء، سبب نزدیکی آن ها خواهد شد. قرآن فرموده است: «لَا يَمَسُّهُ إِلَّا الْمُطَهَّرُونَ» (۱). مفسران گفته اند مراد، این است که فقط کسانی به فهم معارف عمیق قرآن راه می یابند که از طهارت روح برخوردار باشند. مصداق کامل اینان، امامان معصوم علیهم السلام هستند که به اسرار قرآن آگاهند و آن را برای دیگران بیان می کنند.

پس باید کوشید با کسب کمالات اخلاقی و تقوا، به ولی عصر علیه السلام شباهت یافت.

طبق آیات قرآن و روایات معصومان علیهم السلام تقوای الهی، عبارت از انجام دادن واجبات و ترک محرمات است.

۲۷. چگونه می توان رضایت امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف را به دست آورد؟

رضایت آن بزرگوار، فقط در سایه عمل به دین و انجام وظایف و دستورات آن امکان پذیر می باشد. خداوند می فرماید:

ص: ۹۱

۱- واقعه (۵۶): ۷۹؛ «و جز پاکان نمی توانند به آن دست زنند [دست یابند]».

به درستی کسانی که ایمان بیاورند و عمل صالح انجام دهند، [خدای] رحمان، دوستی و محبت برای آنان قرار می دهد. (۱)

طبق این آیه شریف، شرط ایجاد محبت و ارتباط، ایمان به همراه عمل صالح است. میان اعمال صالح، توجه به چند عمل، ارزش بیشتری داشته و مورد سفارش امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف می باشد که با انجام آن ها می توان محبت و رضایت حضرت را جلب کرد؛ برای نمونه به برخی از آن ها اشاره می کنیم:

— توجه به نماز، به ویژه نماز اول وقت: در نامه ای که از امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف صادر شده، آمده است:

هیچ عملی بهتر از نماز، بینی شیطان را به خاک نمی مالد؛ پس نماز بخوان و بینی او را به خاک بمال. (۲)

در کلام دیگری از ایشان چنین نقل شده است:

از رحمت خداوند به دور است کسی که [نماز] مغرب را تا پدیدار شدن ستارگان و نماز صبح را تا ناپدید شدن ستارگان به تأخیر اندازد. (۳)

— دقت در کسب و مصرف مال حلال: در نامه ای که از امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف صادر شده، آمده است:

آنچه را برای ما فرستادی [از اموال] از آن رو می پذیریم که پاکیزه و طاهر می باشند...؛ اما کسانی که اموال ما را

ص: ۹۲

۱- «إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَيَجْعَلُ لَهُمُ الرَّحْمَنُ وُدًّا»؛ مریم (۱۹): ۹۶.

۲- بحار الانوار، ج ۵۳، ص ۱۸۲.

۳- بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۱۵.

با اموال خودشان درمی آمیزند، هر کس چیزی از اموال ما را حلال شمارد و آن را بخورد، همانا آتش خورده است. (۱)

— پرهیز از انجام اعمال ناپسند: وجود مقدس امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف در حدیثی می فرمایند:

چیزی ما را از شیعیان جدا نکرده، مگر آنچه از اعمال ایشان به ما می رسد که خوشایند ما نیست و از آنان انتظار نداریم. (۲)

— زمینه سازی برای ظهور: خواست امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف این است که دوستان در این امر مهم همت گمارند و به تاسی از آن بزرگوار، برای تعجیل در امر ظهور تلاش کنند و در این راه، هم از دعا استفاده کنند (۳) و هم در امور زندگی به عالمان مراجعه کنند. (۴) مراجعه به علما، باعث حفظ دین مردم و وحدت و انسجام میان آنان است. همچنین باید به عهد ها و پیمان های الهی که همان اطاعت از اهل بیت علیهم السلام و عمل در طریق آن است، استوار باشند. آن حضرت

ص: ۹۳

۱- بحار الانوار، ج ۵۳، ص ۱۸۱.

۲- بحار الانوار، ج ۵۳، ص ۱۷۷.

۳- «اکثروا الدعا بتعجیل الفرج فان ذلك فرجکم؛ برای تعجیل فرج زیاد دعا کنید که این فرج شماسست»، بحار الانوار، ج ۵۳، ص ۱۸۱.

۴- «فاما الحوادث الواقعة فارجعوا فیها الی رواه حدیثنا فانهم حجتی علیکم و انا حجه الله علیهم؛ در حوادث و رویداد ها، به راویان حدیث ما [=علما] مراجعه کنید؛ به درستی که آنان، حجت من بر شمایند و من، حجت خدا بر آنان هستم»، بحار الانوار، ج ۵۳، ص ۱۸۱.

فرمود:

اگر شیعیان ما، دل هایشان در وفای بر عهدی که بر آنها است، اجتماع کند لقای ما برای آنان به تاخیر نمی افتد. (۱)

— تلاوت قرآن: تلاوت قرآن و انس با آن از طرف حضرت بسیار سفارش شده است و در قرآن و روایات بر روی آن تأکید شده است. (۲)

— زیارات قبور امامان معصوم علیهم السلام و خواندن زیارت جامعه کبیره و عاشورا مورد تأکید امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف می باشد.

۲۸. دلیل دعا کردن برای سلامتی امام عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف چیست؛ در حالی که خدای مَنان، اراده دارد آن حضرت زنده و سلامت بماند؟

درباره تاثیر دعا، از دو زاویه می توان نگاه کرد:

الف. تاثیر دعا درباره امام؛

ب. تاثیر دعا برای دعا کننده.

از نگاه اول، دعا در سلامتی حضرت، مؤثر است؛ زیرا آن حضرت به این سبب که انسان است و در همین عالم زندگی می کند، در معرض آفات و بلاها است و دعا می تواند در دور کردن بلاها و مرض ها از وجود عزیزش مؤثر باشد؛ همان گونه که می تواند در بهبود

ص: ۹۴

۱- بحار الانوار، ج ۵۳، ص ۱۷۷.

۲- مزمل (۷۳): ۲۰.

بیماری اثر داشته باشد. این، با اراده خدا مبنی بر سلامتی امام، منافاتی ندارد؛ زیرا اراده خدا از طریق اسباب اعمال می شود و دعا، از مهم ترین وسیله ها و سبب ها برای جریان اراده خدا در زندگی است. همچنین آنچه که اراده الهی بر آن تعلق گرفته حفظ جان حضرت از مرگ است و این منافاتی با بیماری جسمی حضرت ندارد.

از نگاه دوم، آثار دعا کردن فراوان است از جمله:

دعا کردن، راهی است برای این که امام عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف را یاد کنیم و به این وسیله، با آن عزیز ارتباط روحی و معنوی پیدا کنیم و این ارتباط، ثمرات بسیاری برای رشد و کمال روحی ما دارد.

دعا کردن برای امام، نوعی عرض ارادت و محبت به او است که قطعاً از سوی آن منبع جود و کرم، بی پاسخ نخواهد ماند و دعا کننده را مورد لطف و عنایت خاص خود قرار خواهد داد.

دعا کردن برای امام، یعنی آن وجود عزیز را بر بسیاری از موجودات و پدیده ها مقدم دانستن و وجود و نقش او را مدنظر قرار دادن. این موضوع، سبب زیاد شدن محبت آن عزیز در دل ها و جان ها می گردد؛ زیرا ذکر محبوب، سبب فراوانی محبت نسبت به او است.

فصل پنجم: یاران و نایبان عام و خاص

اشاره

ص: ۹۷

۲۹. نایب امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف به چه کسی گفته می شود؟

مراد از نایب امام علیه السلام کسی است که در زمان غیبت آن وجود مقدس، از طرف او سرپرستی جامعه شیعه را بر عهده دارد. نایبان به دو گروه تقسیم می شوند:

۱. نایب خاص: فردی است که به طور مشخص و معین از طرف امام معرفی می شود.

۲. نایب عام: فردی است که به طور مشخص و معین از سوی امام معرفی نشده است؛ بلکه دارای صفات و ویژگی هایی است که یک نایب باید داشته باشد (این ویژگی ها، علاوه بر این که عقل بدان ها اشاره دارد، در روایات نیز به آن ها اشاره شده است).

ص: ۹۹

۳۰. نایبان خاص امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف چه کسانی بودند؟

اولین نایب خاص، جناب عثمان بن سعید بود. کنیه وی ابو عمر و لقبش عمری بود. او از قبیله اسد و ساکن شهر سامرا بود؛ لذا گاهی عسکری نیز به او گفته می شود. چون شغلش روغن فروشی بود، سَمّان نیز خوانده می شد. او نایب امام هادی علیه السلام و امام حسن عسکری علیه السلام هم بود و از سوی امام عسکری علیه السلام در جمع چهل نفر از شیعیان به نیابت خاص امام غایب تعیین شد. (۱)

نایب دوم، محمد، فرزند نایب اول بود. او در همان شهر زندگی می کرد و به همان شغل پدر می پرداخت. او از سوی امام عسکری علیه السلام و پدر خویش به مردم معرفی شد، تا بعد از پدرش جانشین او باشد. علاوه بر این، در توقیعات مختلف امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف، ایشان جانشین پدرش اعلام شد. (۲)

نایب سوم، حسین بن روح نوبختی بود. او از خاندان نوبخت و ایرانی بود و در بغداد زندگی می کرد. وی، از وکلای نایب دوم بود و نایب دوم به امر امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف بعد از خود حسین بن روح را به مردم معرفی کرد. (۳)

ص: ۱۰۰

۱- کتاب الغیبه، شیخ طوسی، ص ۳۵۷.

۲- کتاب الغیبه، شیخ طوسی، ص ۳۶۲.

۳- بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۳۶۲.

نایب چهارم، علی بن محمد سمی بود. او نیز با معرفی نایب سوم، نیابت را عهده دار شد که این معرفی نیز به فرمان امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف بود.^(۱)

و البته قرائن و نشانه ها و کرامت های فراوانی وجود داشت که شیعیان به وسیله آن ها یقین می کردند این فرد نایب واقعی امام است و راست می گوید.^(۲)

۳۱. کدام گروه از افراد جامعه مصداق نایب عام هستند و وظیفه سرپرستی بر دوش آنان گذاشته شده است؟

از دیدگاه عقل تنها فقها و مجتهدان جامع شرایط، می توانند رهبری و سرپرستی جامعه را عهده دار باشند؛ چرا که جامعه اسلامی باید بر اساس دستور های دین اداره شود؛ لذا زمامدار باید مسلمانی باشد که از مبانی و احکام دین، آگاه باشد، تا بتواند طبق مقررات اسلامی، جامعه را راهبری کند. این فرد، کسی جز فقیه و مجتهد توانمند در تدبیر جامعه نیست.

امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف می فرماید:

و اما الحوادث الواقعة فارجعوا فیها الی رواه حدیثنا

ص: ۱۰۱

۱- بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۳۶۲.

۲- برای اطلاعات بیشتر، ر.ک: سازمان و کالت، دکتر جباری.

فانهم حجتی علیکم و انا حجه الله علیهم؛ در حوادث و رویداد هایی که واقع می شود، به راویان احادیث ما [= علما و کارشناسان دین] رجوع کنید. به درستی که آنان، حجت من بر شما هستند و من، حجت خدا بر آنانم. (۱)

روشن است مراد از «حوادث واقعه»، پیشامدها و رخداد هایی است که بر جامعه وارد می شود و باید به صورت صحیح و طبق نظر دین، از آن ها گذر کرد و مصلحت جامعه را در سایه دین درباره آن ها مد نظر قرار داد.

در روایت عمر بن حنظله نیز از وجود مقدس امام صادق علیه السلام در باره وظیفه شیعه برابر مشکلات و منازعات و مرجع صالح برای رسیدگی به امور چنین نقل شده است:

باید نگاه کنند کسانی که از شما [= شیعیان] هستند، به کسی که حدیث ما را روایت می کند و در حلال و حرام ما تأمل و دقت می کند و احکام ما را می شناسد؛ پس به حکم او باید راضی باشند. من او را بر شما حاکم قرار دادم. اگر او به حکم ما حکم داد و از او پذیرفته نشد، همانا به حکم خدا استخفاف ورزیده شده است و ما را رد کرده است و کسی که ما را رد کند، خدا را رد کرده و این، در حد شرک به خدا است. (۲)

ص: ۱۰۲

۱- کمال الدین، ج ۲، ب ۴۵، ح ۴.

۲- «ینظران الی من کان منکم ممن قد روی حدیثنا و نظر فی حلالنا و حرامنا، و عرف احکامنا، فلیرضوا به حکما، فانی قد جعلته علیکم حاکما، فاذا حکم بحکمنا فلم یقبله منه، فانما استخف بحکم الله و علینا رد و الراد علینا الراد علی الله و هو علی حد الشرک بالله»؛ کافی، ج ۱، ص ۶۷.

مراد از شخص آگاه به حلال و حرام، همان فقیه است که با تامل در روایات، با احکام اسلامی و دستورهای دین آشنا می شود.

وجود مقدس حضرت علی علیه السلام نقل می کند که پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله و سلم سه بار فرمود: «اللهم ارحم خلفایی؛ خدایا! به جانشینانم رحم کن». هنگامی که درباره جانشینان پرسیدند، فرمود:

«الذین یأتون بعدی یروون حدیثی و سنتی؛ کسانی که بعد از من می آیند و حدیث و سنت مرا نقل می کنند»^(۱).

نکته مهم و قابل دقت در روایت، این است که حضرت، به مهم ترین ویژگی جانشین اشاره دارد که راوی «حدیث و سنت» و «آشنا به دستورهای دین» بودن است؛ بنابراین، طبق روایات، در دوران غیبت کبرا، فقیه و اسلام شناس، نایب امام خواهد بود.

۳۲. چگونه می توان نایب امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف را در زمان غیبت شناخت؟

هر کس دارای صفات خاصی باشد، به طور عام، از طرف امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف، مجاز است احکام الهی را تبیین کند و شؤونی را که امام بر عهده

ص: ۱۰۳

۱- بحارالانوار، ج ۲، ص ۱۴۴ و ۱۴۵ و ج ۸۶، ص ۲۲۱.

دارد بر عهده بگیرد. مجموعه این شرایط که از قرآن و سنت استفاده می شود، به شرح زیر است:

۱. عالم بودن و داشتن قوه اجتهاد و استنباط احکام الهی از منابع آن؛

۲. زهد و تقوا و پرهیز از دنیا پرستی و مفتون نشدن به آن؛

۳. داشتن بصیرت و عالم به زمان بودن.

امام صادق علیه السلام فرمودند:

هر کس از فقهاء، نفس خود را از معاصی و محرمات نگهداری کند و دین خود را حفظ نماید و مخالف هوای خود و مطیع مولای خود باشد پس دیگران باید از او پیروی کنند و این خصوصیات جمع نمی شود مگر در بعضی از فقهای شیعه، نه همه آنها»^(۱).

البته هر زمان، اگر چند نفر، دارای این شرایط بودند باید اعلم آنان برگزیده شود و اگر مساوی بودند، انتخاب هر یک از آنان مجاز است. البته، در مسایل سیاسی و حکومتی، به سبب آن که نظام جامعه مختل نشود، باید یک نفر (ولی فقیه) در رأس امور قرار گیرد و اختیارات حکومتی نیز در دست او متمرکز باشد.

در این میان شناخت ولی فقیه به فقهاء و اهل خبره سپرده شده است.

ص: ۱۰۴

۱- «فأما من كان من الفقهاء صائناً لنفسه، حافظاً لدينه، مخالفاً على هواه، مطيعاً لأمر مولاه، فللعوام ان يقلدوه. و ذلك لا يكون إلا بعض فقهاء الشيعة لا جميعهم»؛ بحارالانوار، ج ۲، ص ۸۸.

۳۳. ویژگی های یاران امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف چیست؟

با توجه به روایات، می توان ویژگی ها و صفات یاران را چنین برشمرد:

۱. معرفت عمیق به خدا و امام خویش: در حدیثی از امام صادق علیه السلام نقل شده است:

«در قلوب آنان [یاران مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف] شکی به ذات خدا نیست»^(۱)

یعنی چنان به خداوند معرفت دارند که ذره ای تردید و شک در آنان راه ندارد.

۲. اطاعت کامل: نتیجه معرفت صحیح، اطاعت همه جانبه از امام است. از امام صادق علیه السلام نقل شده است:

«اطاعت آنان از امام، از فرمان برداری کنیز برابر مولایش، بیشتر است»^(۲)

۳. عبادت و صلابت: امام صادق علیه السلام درباره آنان فرمود:

شب ها را با عبادت به صبح می رسانند و روزها را با روزه به پایان می برند.^(۳) و این یاد حق، در همه حالات آنان تجلی دارد.

همچنین فرمود:

ص: ۱۰۵

۱- بحارالانوار، ج ۵۲، ص ۳۰۷ و ۳۰۸.

۲- بحارالانوار، ج ۵۲، ص ۳۰۷ و ۳۰۸.

۳- بحارالانوار، ج ۵۲، ص ۳۰۷ و ۳۰۸.

«آنان، مردانی هستند که گویا، دل هایشان پاره های آهن است»^(۱).

۴. جان نثاری و شهادت طلبی: امام صادق علیه السلام فرمود:

[یاران مهدی علیه السلام] در میدان رزم، در اطراف او می چرخند و با جان خود، از او محافظت می کنند.^(۲)

همچنین فرمود:

«آنان آرزو می کنند در راه خدا به شهادت برسند»^(۳).

۵. شجاعت و دلیری: حضرت علی علیه السلام در وصف آنان فرمود:

همه آنان، شیرانی هستند که از بیشه، بیرون شده اند و اگر اراده کنند، کوه ها را از جا می کنند.^(۴)

۶. صبر و بردباری: حضرت علی علیه السلام می فرماید:

آنان، گروهی هستند که به سبب صبر و بردباری در راه خدا، بر خداوند منت نمی گذارند و از این که جان خویش را تقدیم حضرت حق می کنند به خود نمی بالند و آن را بزرگ نمی شمارند.^(۵)

۷. اتحاد و همدلی: آنان، خودخواهی ها و خواسته های شخصی را از خود دور کرده اند و همه چیز را برای هدف واحد می خواهند و زیر یک پرچم به قیام می پردازند. حضرت علی علیه السلام می فرماید:

ص: ۱۰۶

۱- بحارالانوار، ج ۵۲، ص ۳۰۷ و ۳۰۸.

۲- بحارالانوار، ج ۵۲، ص ۳۰۷ و ۳۰۸.

۳- بحارالانوار، ج ۵۲، ص ۳۰۷ و ۳۰۸.

۴- روزگار رهایی، ترجمه علی اکبر مهدی پور، ج ۱، ح ۴۷۷، ص ۴۱۴.

۵- روزگار رهایی، ترجمه علی اکبر مهدی پور، ج ۱، ح ۴۷۷، ص ۴۱۴.

«ایشان، یک دل و هماهنگ هستند».(۱)

۸. زهد و پارسایی: حضرت علی علیه السلام در وصف یاران مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف فرموده است:

او، از یارانش بیعت می گیرد که طلا و نقره ای پس انداز نکنند و گندم و جوئی ذخیره نکنند».(۲)

۳۴. یاران امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف چند نفرند و از چه شهرهایی هستند؟

درباره تعداد یاران حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف سه دسته روایات وجود دارد:

دسته اول: روایات متعددی از ائمه اطهار علیهم السلام به ما رسیده است که یاران حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف ۳۱۳ نفر، به تعداد یاران پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم در جنگ بدر هستند.(۳) در منابع روایی اهل سنت نیز همین تعداد به عنوان یاران حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف بیان شده است.(۴)

دسته دوم: روایاتی است که یاران ایشان را ده هزار نفر ذکر می کند.(۵)

دسته سوم: روایاتی است که می گوید شیعیان در گرد حضرت جمع

ص: ۱۰۷

۱- روزگار رهایی، ترجمه علی اکبر مهدی پور، ج ۱، ح ۴۷۷، ص ۲۲۳.

۲- منتخب الاثر، فصل ۶، ب ۱۱، ح ۴.

۳- منتخب الاثر، فصل ۷، باب ۵، بیست و پنج روایت را با این مضمون گردآوری شده است.

۴- مجمع الزوائد و منبع الفوائد، ص ۱۱۹؛ الحاوی للفتاوی، ج ۲، ص ۱۵۰.

۵- بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۰۶ و ۳۲۶.

می شوند یا می گوید اهل شرق و غرب زمین با نهضت او همراه می شوند. (۱)

نتیجه جمع این روایات _ با توجه به قرائن و شواهدی که از خود همین روایات استفاده می شود _ این است که یاران خاص حضرت که هسته اصلی نیروها را تشکیل می دهند و فرماندهان و کارگزاران حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف هستند، ۳۱۳ نفر به تعداد اهل بدرند. امام صادق علیه السلام فرمود:

گویا می نگرم به قائم بر فراز منبر کوفه؛ در حالی که یارانش گرد او حلقه زده اند. آنان، پرچمداران و کارگزاران امام روی زمین هستند. (۲)

یاران خاص، نخستین کسانی هستند که گرد حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف جمع می شوند و دعوت جهانی امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف با آنان شروع می شود. پس از آشکار شدن دعوت حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف، تعداد ده هزار نفر، کسانی هستند که به امام علیه السلام می پیوندند و به عنوان هسته اولیه نیروهای حضرت و تحت فرماندهی همان ۳۱۳ نفر، قیام جهانی امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف را یاری می کنند. امام جواد علیه السلام فرمود:

زمانی که ۳۱۳ نفر از یاران خاص قائم، به خدمت آن بزرگوار رسیدند، خدا امر او را به جهانیان آشکار می کند. وقتی این تعداد به ده هزار نفر رسید، به اذن خداوند متعال خروج می کند. (۳)

در ادامه نهضت، توده های انبوه مردم از سراسر جهان که در انتظار منجی بشریت به سر می برند و از ظلم و ستم به ستوه آمده اند، به او

ص: ۱۰۸

۱- منتخب الاثر، فصل ۷، ب ۶، ص ۵۹۷.

۲- کمال الدین، ج ۲، باب ۵۸، ح ۱۶.

۳- بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۲۸۳.

اما درباره وطن اینان، باید گفت از مکان های مختلف هستند. در روایتی از وجود مقدس امام جواد علیه السلام نقل شده است:

«اصحابش، اجتماع می کنند به سوی او به تعداد اهل بدر، ۳۱۳ نفر از نقاط مختلف زمین» (۲).

البته در برخی روایات نام برخی افراد از بعضی شهرها ذکر شده است که نام این اشخاص مبهم است، مثلاً محمد از شهر طالقان که می تواند نام عده ی زیادی باشد و به علاوه نام برخی شهرها فرق کرده و برخی از نام ها مربوط به شهرهای متعدد در کشورهای گوناگون می تواند باشد. همچنین سند این روایت ها، قابل اعتماد نیست؛ لذا نمی توان گفت از کدام شهر، چه افرادی، از گروه یاران هستند؛ ولی آنچه مسلم است، این است که یاران حضرت، از مناطق مختلفند.

۳۵. آیا انحصار یاران حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف به ۳۱۳ نفر، یک نوع تبعیض نیست؟ چرا ۳۱۳ نفر؟

باید توجه داشت که یاران حضرت، منحصر در ۳۱۳ نفر نیست؛ زیرا حضرت، دارای سه گروه یار است که گروه اول آنان، ۳۱۳ نفرند.

ص: ۱۰۹

۱- منتخب الاثر، فصل ۷، باب ۶، ص ۵۹۷.

۲- کمال الدین، ج ۲، ب ۳۶، ح ۲.

اینان، فرماندهان و بزرگان لشکر حضرت محسوب می شوند و موالیان اویند. طبیعی است هر لشکر، تعدادی محدود فرمانده دارد و بقیه، تحت نظر اینان در لشکر حضرت به سر می برند و حاکم را یاری می کنند. پس این نوع انحصار، تبعیض نیست، با توجه به این که یاران گروه دوم را لشکر ده هزار نفری و یاران گروه سوم را عموم مؤمنان تشکیل می دهند.

گفتنی است که دلیل خاصی در این که چرا یاران گروه اول ۳۱۳ نفر هستند وارد نشده است. شاید بتوان گفت: این که تعداد یاران امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف همچون یاران پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم در جنگ بدر ۳۱۳ نفر است برای آن است که یاد و خاطره جنگ بدر زنده شود. جنگی که مسلمانان عده کمی بودند با تجهیزات نامناسب، و فقط تکیه بر خدا داشته و با ایمان وارد معرکه جنگ شدند. هدف حفظ اسلام و دین بود. امداد های خاص و ویژه الهی نازل شد، چنانچه در ابتدای سوره انفال (آیات ۷ - ۱۴) به آن اشاره شده است. جنگی که همه گروه های مسلمان آن زمان، در آن حضور داشتند. افراد سپاه از همه اقشار و سنین مختلف تشکیل شده بود و پیروزی قاطع مسلمانان در آن رقم خورد. بسیاری از سران مشرک و کافر سپاه مکه کشته شدند، پیروزی در این جنگ سرآغاز بسیار زیبایی برای شروع حرکت اسلام بود.

۳۶. چرا بیشتر یاران حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف مرد هستند؟

پرسش از کم بودن تعداد زنان در مقایسه با مردان، میان یاوران حضرت، حرف صحیح و پسندیده ای نیست؛ چرا که یآوری، نه فقط به معنای جنگیدن و سلاح بر کشیدن است؛ بلکه یار و یاور واقعی، کسی است که با همه وجود، در خدمت امام و اهداف او باشد و آنچه را که حضرت از او می خواهد، انجام دهد. در زمان غیبت و انتظار، به وظیفه یک منتظر واقعی آگاه باشد و آنچه را در این مدت بایسته است، انجام دهد و در زمان ظهور، گوش به فرمان و مطیع دستورهای او باشد و امر او را امثال کند. مگر فاطمه زهرا و زینب کبرا علیهما السلام از یاوران پیامبر و امام زمان خود نبودند؛ در حالی که جنگ ظاهری با اسلحه نیز نداشتند؟ هر کس به تاریخ بنگرد، به خوبی به نقش بارز و بی بدیل آنان در یاری رهبر خود پی می برد. یاری رهبر در رساندن پیام او و مکتبش، بسیار ارزشمند است و اصولاً حرکت فرهنگی، پایه و اساس است؛ چرا که اگر یاری امام در بُعد فرهنگی و تبیین معارف دین نباشد و مردم از اهداف و برنامه های امام آگاه نباشند، طبعاً، برای کمک به گسترش فرهنگ و مکتب او، سلاح به دست نمی گیرند. زنان، در این عرصه مهم، به خوبی می توانند ایفای نقش کنند و یاری امام خود را در حدّ اعلا، اعلام و آشکار کنند.

همچنین در مواردی که یاری کردن مربوط به حالت جنگ و قیام و جهاد باشد، طبیعی است که مردان باید حضور فعال تر داشته باشند؛

چرا که خداوند با توجه به ویژگی های جسمی و روحی زنان و مردان، وظایف و تکالیف را قرار می دهد و ویژگی ها و مشکلات جنگ، به گونه ای است که نه با جسم زن سازگاری دارد و نه با روح او هم خوانی دارد؛ لذا وظیفه جهاد، از دوش آنان برداشته شد، مگر در زمان ضرورت.

۳۷. آیا تعداد ۳۱۳ نفر از یاران خاص امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف، همه هم عصر زمان ظهور هستند یا افرادی از سابق نیز میان آنان می باشند؟

تعدادی از یاران گروه ۳۱۳ نفری، از کسانی هستند که در زمان ظهور زندگی می کنند. در برخی روایات آمده است که اینان شب در بستر خود ناپدید شده، پس صبح در مکه خواهند بود. آیه {این ما تکنونوا یأت بکم الله جمیعاً} (۱) درباره این گروه است (۲) از روایات به خوبی می توان استفاده کرد که تعدادی از یاران، هم عصر زمان ظهورند.

البته از برخی روایات، استفاده می شود که برخی از بزرگان روزگار گذشته، براساس مصالحی خاص، دوباره زنده شده و در رکاب حضرت و از یاران آن بزرگوار می شوند. در روایتی از امام صادق علیه السلام نقل شده است:

خروج می کنند با قائم علیه السلام از پشت کوفه _ یا کعبه _ ۲۷

ص: ۱۱۲

۱- بقره (۲): ۱۴۸.

۲- الغیبه، ب ۲۰، ح ۳.

مرد که عبارتند از: پانزده نفر از قوم حضرت موسی علیه السلام و هفت نفر از اصحاب کهف، و یوشع بن نون و سلمان و ابودجانه انصاری و مقداد و مالک اشتر؛ پس در نزد آن حضرت، از یاران و والیان هستند. (۱)

بنابراین، یاران قائم علیه السلام هم از افرادی هستند که هم عصرِ زمانِ ظهورند و هم از افرادی اند که پیش از زمان ظهور، زندگی کرده اند و از دنیا رفته اند.

۳۸. یاران حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف هنگام ظهور، چگونه نزد آن حضرت اجتماع کرده و حاضر می شوند؟

آنچه درباره اجتماع یاران در روز موعود مطرح است، مربوط به گروه اول است. حضور یاران خاص (۳۱۳ نفر) در مکه به دو صورت قابل تصور است:

۱. به صورت عادی: به این معنا که با توجه به آشکار شدن علایم، یارانی که توان تهیه مقدمات سفر به مکه را دارند، خود را به میعاد گاه می رسانند.

۲. به صورت اعجاز آمیز: به این معنا که یارانی که باید در مکه حاضر باشند و نتوانسته اند به صورت عادی رهسپار آن جا شوند، به

ص: ۱۱۳

قدرت الهی (مثلاً طی الارض) در مکه حاضر می شوند.

در روایتی از امام باقر علیه السلام نقل شده است:

هر کس در راه باشد، در آن ساعت می رسد و کسی که درگیر راه نباشد (نتوانسته حرکت کند)، از بستر خود ناپدید می شود و این، همان فرمایش امیر مؤمنان علی علیه السلام است که فرمود: «مفقودان از بسترهایشان» و نیز قول خداوند است که فرمود: ﴿فَاسْتَبِقُوا الْخَيْرَاتِ أَيْنَ مَا تَكُونُوا يَأْتِ بِكُمْ اللَّهُ جَمِيعاً﴾؛^(۱) پس سبقت بگیرید [از یکدیگر به] خیرات [یعنی اهل بیت] هر جا که باشید، خداوند همه شما را می آورد [نزد امام مهدی، هنگام ظهور].^(۲)

گفتنی است ممکن است اجتماع همگی یاران، از نوعی اعجاز برخوردار باشد؛ زیرا روایات در این باره به صورت دقیق و شفاف و جزئی به همه نکات اشاره ندارند.

ص: ۱۱۴

۱- بقره (۲): ۱۴۸.

۲- بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۱۵ و ۳۱۶.

۳۹. آیا با خواندن چهل بار دعای عهد، یار حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف می شویم؟

در روایتی از امام صادق علیه السلام نقل شده است که هر کس دعای عهد را چهل صبح بخواند، از یاران قائم علیه السلام خواهد بود. البته باید دانست که خواندن دعا به تنهایی کافی نیست؛ بلکه انسان باید قابلیت یاوری امام را در خود ایجاد کند.

در دعای عهد عاجزانه از پروردگار خود می خواهیم به ما قابلیت عنایت کند که بتوانیم خود را برای یاوری امام آماده کنیم و واقعاً دست بیعت و وفاداری به او بدهیم. از خداوند ظهور او را می طلبیم و از او می خواهیم ما را در امر زمینه سازی و ظهور کمک کند.

عدد چهل که در روایات متعددی مطرح شده است، بیانگر این مطلب است که تکرار عمل در چهل مرتبه تأثیر گذار است. برای نمونه در روایت آمده است:

هر کس چهل روز خود را برای خدا خالص کند چشمه های حکمت از قلبش بر زبانش جاری می گردد. (۱)

یا مناجات حضرت موسی علیه السلام در کوه طور (۲) که چهل شب به طول انجامید و یا شهادت چهل مؤمن برای میت که باعث مغفرت او می شود.

ص: ۱۱۵

۱- بحار الأنوار، ج ۶۷، ص ۲۴۹.

۲- بقره (۲): آیه ۵۱ و اعراف (۷): آیه ۱۴۲.

شاید مراد از چهل بار خواندن دعای عهد نیز این باشد که حقیقت دعا در انسان تجلی یابد.

۴۰. نقش زنان در انقلاب حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف چیست؟

بدون تردید، نقش زنان در تاریخ اسلام، نقش بسیار مهم و تعیین کننده ای بوده و هست. در صدر اسلام، زنانی چون نسیبه را مشاهده می کنیم که در جنگ احد از رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم دفاع می کرد و در این راه زخمی شد. نیز در جنگ احد، بدن امام علی علیه السلام پر از زخم شده بود، به طوری که بدن آن حضرت از شصت جا جراحت سخت برداشت. پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم دو زن را به نام سلیم و أم عطیه مأمور مداوای حضرت علی علیه السلام نمود، و آن ها طبق مأموریت به زخم بندی مشغول شدند.

همچنین نقش پر اهمیت زهرای اطهر علیها السلام در دفاع از حریم ولایت، و رسوایی غاصبان خلافت، امری است روشن و معلوم که در جای خود بحث شده است. زنان در انقلاب جهانی حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف نیز دارای نقش مهمی هستند.

امام صادق علیه السلام به مفضل بن عمر می فرماید:

«با حضرت قائم علیه السلام سیزده زن همراه است». سؤال شد: «آن ها چه کار می کنند؟» حضرت فرمود: «مجروحان را

مداوا و بیماران را پرستاری می کنند؛ همانطور که زمان پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم چنین بود» (۱).

نیز امام باقر علیه السلام فرموده است:

سوگند به خدا! سیصد و اندی مرد می آیند که میانشان پنجاه نفر زن هستند. در مکه اجتماع می کنند بی آن که قبلاً وعده داده باشند. آمدنشان مانند ابرهای پاییزی است. (۲)

با توجه به این مقدمه می توان گفت:

الف. در دیدگاه اسلام، حضور زن در امور اجتماعی یک مسأله پذیرفته شده است و می توان برای آن، مؤید هایی را ذکر کرد:

۱. حضور جدی حضرت زهرا علیها السلام و زینب کبرا علیها السلام در امور اجتماعی و سیاسی.

۲. حضور زنان در میان سپاهیان پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم که وظایفی هم چون رساندن آب و غذا به رزمندگان، پرستاری مجروحان، تهیه دارو، رساندن مهمات، انتقال شهدا، تشویق رزمندگان و... داشتند. چنین چیزی را در سیره جنگی حضرت امیر علیه السلام می توان دید؛ مثل داستان حضور زنی به نام سوده حمدانی در جنگ صفین که رزمندگان را علیه معاویه تشویق می کرد.

ب. اگر سیره امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف ادامه سیره پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم و امام علی علیه السلام است، قطعاً در دولت امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف نیز زنان از یاری حضرت محروم نخواهند بود. در این باره روایات متعدد داریم.

ص: ۱۱۷

۱- اثبات الهداه، ج ۳، باب ۳۲، فصل ۴۸، ص ۵۷۵، ح ۷۲۵.

۲- بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۲۲۳.

«زنان همان کارهایی را که در زمان پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم انجام می دادند، در زمان حضرت قائم عجل الله تعالی فرجه الشریف نیز انجام خواهند داد»^(۱).

در برخی روایات فقط به اجمال به حضور زن تاکید شده و نامی از تعداد آنان برده نشده است. در برخی روایات به سیزده زن اشاره دارد که هنگام ظهور حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف با ایشان خواهند بود.^(۲) البته این روایت، تعداد زنان رجعت کننده در زمان ظهور حضرت را بیان می کند. همچنین برخی روایات تعداد زنان را در جمع یاوران اصلی حضرت پنجاه نفر بیان کرده اند؛ در دسته دیگری از روایات، تعداد یاران زن تا چند هزار نفر برشمرده شده است.^(۳) البته این زنان غیر از یاوران اصلی حضرت هستند.

در نتیجه می توان گفت با توجه به سیره نبوی و علوی، حضور زن در حکومت حضرت ولی عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف و میان یاران آن حضرت، امری مسلم است؛ ولی باید توجه داشت که یاری رساندن زنان به حضرت (بر خلاف آنچه متبادر به ذهن است) به جبهه جنگ منحصر نیست؛ بلکه عرصه های مختلفی چون حوزه فرهنگ و سیاست، امور اجتماعی و تربیتی را نیز در بر می گیرد. حوزه هایی که در آن ها میدان یاری برای زنان با حفظ کرامت آن ها، باز است و زنان در حکومت حضرت می توانند در این عرصه ها نقش داشته باشند؛^(۴)

ص: ۱۱۸

۱- اثبات الهداه، ج ۳، باب ۳۲، فصل ۴۸، ص ۵۷۵، ح ۷۲۵.

۲- اثبات الهداه، ج ۳، باب ۳۲، فصل ۴۸، ص ۵۷۵، ح ۷۲۵.

۳- نشانه هایی از دولت موعود، ص ۸۳.

۴- برای مطالعه بیشتر، ر.ک: سیمای آفتاب، حبیب الله طاهری؛ نشانه هایی از دولت موعود عجل الله تعالی فرجه الشریف، نجم الدین طبسی.

فصل ششم: دوران غیبت

اشاره

ص: ۱۱۹

۴۱. مراد از غیبت امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف چیست؟

«غیبت» یعنی پنهان بودن و مراد از غیبت امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف این است که زندگی پنهانی دارد. با توجه به روایات می توان دریافت مراد از پنهان زیستی حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف این است که مردم او را نمی شناسند؛ یعنی آن بزرگوار، میان مردم می باشد و آنان او را می بینند؛ ولی نمی دانند او همان امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف می باشد؛ لذا غیبت حضرت عجل الله تعالی فرجه الشریف به حضرت یوسف علیه السلام تشبیه شده است که با این که برادرانش برای خرید گندم به مصر رفتند و او را دیدند؛ ولی وی را نشناختند. البته در مواردی بدن حضرت نیز دیده نمی شود.

ص: ۱۲۱

۴۲. چه آثار و فوایدی بر وجود امام غائب مترتب است؟

به نظر می آید، آثار وجودی امام و حجّت خدا را می توان به سه گروه تقسیم کرد:

- آثاری که بر اصل وجود امام در عالم هستی مترتب می شود (چه امام ظاهر باشد، چه غایب)؛

- آثاری که بر افعال امام مترتب می شود (چه امام ظاهر باشد، چه غایب)؛

- آثاری که بر وجود امام ظاهر مترتب می شود.

واسطه فیض: اولین اثری که بر وجود امام مترتب است، این که امام، واسطه فیض الهی بر مخلوقات است و فیض الهی، به واسطه او بر بندگان نازل می شود. واسطه فیض بودن، دو گونه قابل تصور است:

الف. نظام جهان بر اساس اسباب و مسببات است و هر پدیده ای از راه سبب و علت، ایجاد می شود. در رأس این سلسله اسباب، وجود مقدس حجت خدا است.

ب. نظام جهان، بر اساس هدف و غایتی خلق شده است و تا زمانی که غایت از این نظام و هدف آن، پابرجا است، نظام نیز به حیات خود ادامه می دهد. هدف از خلقت عالم، امکان حیات انسان است و هدف از خلقت آدمی، عبادت و عبودیت است. عبادت و عبودیت کامل که همراه معرفت کامل است، فقط از طریق امام و حجّت خدا تحقق می یابد؛ پس تا زمانی که امام هست، هدف از خلقت نیز باقی است؛ لذا در

سایه وجود او نظام هستی پا برجا است.

دفع بلا: پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم فرمود:

«خداوند، ستارگان را امان برای اهل آسمان قرار داد و اهل بیت را امان برای اهل زمین»^(۱).

نظیر این تعبیر، از وجود مقدس امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف نیز صادر شده است:

«من، آخرین اوصیا هستم. به واسطه من، خدا، بلا را از خاندان و شیعیانم دفع می کند»^(۲).

به نظر می آید مراد از بلا، عذاب هایی باشد که به سبب اعمال ناشایست انسان ها باید نازل می شد؛ ولی به سبب آن که وجود مقدس حجت خدا در میان مردم است، عذاب دفع می شود. خداوند، به پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم می فرماید:

{وما كان الله ليعذبهم و أنت فيهم} ^(۳)؛ و خداوند، آنان را عذاب نمی کند؛ در حالی که تو میانشان هستی».

امید بخشی: آدمی، به امید زنده است، امید به آینده ای سبز و روشن که در آن، اثری از پلیدی و تباهی نباشد. انسان، منتظر چنین ایام زیبایی است و بهترین عمل او نیز انتظار فرج و دمیدن صبح ظفر است. پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم فرمود:

ص: ۱۲۳

۱- «جعل الله النجوم أماناً لأهل السماء و جعل أهل بيتي أماناً لأهل الارض»؛ بحارالانوار، ج ۲۷، ص ۳۰۸.

۲- «انا خاتم الاوصياء و بی يدفع الله عزوجل البلاء عن اهلی و شیعتی»؛ بحارالانوار، ج ۵۲، ص ۳۰.

۳- انفال (۸): ۳۳.

«أفضل أعمال أمتي انتظار الفرج (۱)؛ برترین عمل امت من، انتظار فرج است».

وجود امامی که منتظر اذن الهی برای ظهور است، به مردم دلگرمی می دهد و گام های آنان را در جاده انتظار استوار می کند. به راستی، آیا وجود رهبر در تبعید، انقلاب را ایجاد می کند و مردم را به جوشش و حرکت در می آورد یا وعده آمدن فردی در آینده که دوران حیاتی در این زمان برای او متصور نیست؟

خودسازی: از دیگر آثار وجودی امام، پیدایش و تقویت روحیه خودسازی و تهذیب نفس است. بر اساس روایات (۲) امام و حجت خدا، ناظر و شاهد بر اعمال است. هر روز و هر هفته، اعمال انسان ها خدمت آن بزرگوار عرضه می شود. کسی که دوستدار امام باشد، راضی نمی شود امام، ناظر بر اعمال ناپسند او باشد و با دیدن اعمال بد او، غمگین و ناراحت شود؛ لذا سعی می کند دقت بیشتری در اعمال خود داشته باشد و به گونه ای رفتار کند که رضایت امامش را به دست آورد. در کنار این آثار، آثار دیگری هم هست؛ مانند هدایتگری و پاسخ گویی به نیازهای علمی و...

برخی از آن آثار را انسان ها در زندگی خود به روشنی احساس کرده اند؛ مانند حفظ و نجات شیعیان. حضرت در نامه ای به شیخ مفید نوشتند:

ما، بر اخبار و احوال شما آگاه هستیم و هیچ چیز از

ص: ۱۲۴

۱- کافی، ج ۱، باب عرضه اعمال و شاهدان اعمال.

۲- بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۱۲۲ و ۱۲۸.

اوضاع شما، بر ما پوشیده نیست. ما، در رسیدگی و رعایت امور شما، اهمال نکرده ایم و شما را از یاد نبرده ایم. (۱)

در کنار حفظ شیعه از کیدهای دشمنان، نباید عنایات حضرت به بیماران و درماندگان و در راه ماندگان و نیازمندان را از یاد برد. افراد متعددی از لطف او بهره برده اند و بیماریشان علاج شده و گم گشتگان در راه، به منزل رسیده اند و نیازمندان و محتاجان و فقرا، سامان یافته اند. این آثار، به افعال امام برمی گردد و امام، ظاهر باشد یا غایب، امکان ترتیب اثر هست. بله؛ اثری که به وجودِ ظاهریِ امام برمی گردد، حکومتِ ظاهری است؛ یعنی بشریت امروز به سبب غیبت امام علیه السلام، که علت این غیبت هم خود مردم هستند، از حکومت عدل الهی و رشد و تکامل بشری در حدّ اعلای آن محروم شدند و تا زمانی که ظهور امام علیه السلام رخ ندهد، این محرومیت ادامه دارد.

۴۳. مسجد مقدس سهله در کوفه چگونه به نام امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف معروف شد و پیدایش آن، بر اساس چه معیاری بوده است؟

این مسجد مقدس قدمتی به اندازه آغاز زندگی انسان روی زمین دارد؛ زیرا، در روایتی، امام صادق علیه السلام می فرماید:

ص: ۱۲۵

۱- بحار الأنوار، ج ۵۳، ص ۱۷۴ و ۱۷۵.

خداوند پیامبری را مبعوث نکرده، جز آن که در مسجد سهله نماز گزارده است. (۱)

مسجد سهله، همیشه، به صورت مسجد و دارای بنا نبوده است؛ اما مکان آن، همیشه مورد توجه بوده است. ابان بن تغلب، می گوید:

امام صادق علیه السلام اطراف کوفه، در سه نقطه نماز خواند و فرمود:

«سومین محل، محل نزول قائم علیه السلام بود». (۲)

از این روایات معلوم می شود، آن نقطه، مسجد سهله بوده است. (۳)

بسیاری از پیامبران، در این مسجد، اقامت داشته اند؛ مانند حضرت ابراهیم و حضرت ادريس علیهما السلام و فضیلت های بسیار زیادی برای رفتن و عبادت کردن در آن مسجد، نقل شده است (۴) و اعمال خاصی دارد که در مفاتیح الجنان نیز به آن اشاره شده است. علت انتساب این مسجد به امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف به سبب وجود روایاتی است که در زیر به آن ها اشاره می شود:

- مسجد سهله، منزل و محل اقامت امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف بعد از ظهور است. (۵)

- مسجد سهله، منزل و محل اقامت دائمی امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف، است. (۶)

- مسجد سهله، محل بیت المال و محل تقسیم غنائم خواهد بود. (۷)

- مسجد سهله، محل اقامت جانشینان امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف خواهد بود. (۸)

ص: ۱۲۶

۱- بحار الانوار، ج ۹۷، ص ۴۳۵ و ۴۳۶.

۲- کافی، ج ۴، ص ۵۷۲.

۳- مجله انتظار، ش ۶، اماکن زیارتی منتسب به امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف در ایران و جهان اسلام (مسجد سهله)، مقاله مهدی پور، ص ۳۳۳.

۴- بحار الانوار، ج ۹۷، ص ۴۳۶.

۵- کافی، ج ۳، ص ۴۹۵.

۶- مزار کبیر، ص ۱۳۴.

۷- بحار الانوار، ج ۵۳، ص ۱۱.

۸- تهذیب، ج ۶، ص ۳۱.

علاوه بر موارد بالا که در روایات متعدد آمده و مسجد را منسوب به امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف می کند، افرادی در مسجد سهله، به محضر امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف رسیده اند و توفیق ملاقات آن امام را یافته اند یا مورد عنایت آن حضرت قرار گرفته اند؛ بزرگانی مانند سید مهدی بحرالعلوم، حاج میرزا مهدی اصفهانی، حاج شیخ محمد تقی آملی، آیت الله خویی و... (۱)

سیره و روش علما، این بوده است که برای کسب فیض، شب های چهارشنبه، به آن مسجد می رفتند. البته درباره شب چهارشنبه یا چهل شب رفتن، روایتی در دست نیست، مگر همان راهنمایی ها که در ملاقات ها صورت گرفته است. (۲)

۴۴. مسجد مقدس جمکران در قم چگونه به نام امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف معروف شد و پیدایش آن، بر اساس چه معیاری بوده است؟

مسجد مقدس جمکران در قم، از مساجد منسوب به امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف

ص: ۱۲۷

-
- ۱- برای مطالعه متن این ملاقات ها و جریان ها، ر.ک: به کتاب مسجد سهله نوشته سید عباس موسوی مطلق .
  - ۲- برای مطالعه بیشتر ر.ک: فصلنامه انتظار موعود، ش ۶، مقاله «اماکن زیارتی منتسب به امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف در ایران و جهان (مسجد سهله)»، علی اکبر مهدی پور و مسجد سهله میعادگاه عاشقان، عباس موسوی مطلق .

است که تاریخ بنای آن، بر اساس آنچه از کتاب تاریخ قم نوشته شیخ حسن بن محمد بن حسن قمی معلوم می شود، به سال ۳۹۳ ق برمی گردد و قدمتی بیش از هزار ساله دارد. در همین کتاب، سبب بنای این مسجد را فرمان امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف به شیخ حسن بن مثله جمکرانی بیان می کند.

جمکران، نام دهی در نزدیکی شهر مقدس قم است. شیخ حسن بن مثله، از افراد صالح و ساکن این روستا بوده است که امام به او فرمان داد زمینی را که اکنون محل مسجد جمکران است، از دست فردی به نام حسن بن مسلم که بی اجازه در آن جا کشت می کرده بگیرد و در آن محل، مسجدی بنا کند و محل هزینه آن را نیز به او نشان داد.

به این ترتیب، اولین بنای مسجد جمکران ساخته شد و خود امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف در همان فرمان ساخت مسجد، اعمال آن را نیز بیان داشت و فرمود:

به مردم بگویید به این مکان رغبت کنند و آن را عزیز شمارند. هر کس دو رکعت نماز در آن بخواند؛ مانند کسی است که در کعبه نماز خوانده است.

به سبب دستور امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف این مسجد به نام ایشان معروف است و عاشقان آن حضرت ارادت خاصی به آن دارند. علمای بزرگ ما نیز در باره آن مسجد، جملات بسیار مهمی دارند. آیت الله بروجردی می فرماید، این جریان [= ساخت اولیه مسجد]، در زمان شیخ صدوق اتفاق افتاده است؛ یعنی، ایشان، صحت این جریان را تأیید می کنند.

علاوه بر نقل مذکور در کتاب تاریخ قم، سیره عالمان و

بزرگان و صالحان، این بوده است که به آن مسجد بروند و افراد زیادی در این مسجد مورد عنایت حضرت واقع شده اند. البته در باره شب چهارشنبه رفتن یا چهل شب رفتن، روایتی در دست نیست؛ اما سیره و روش بزرگان، چنین بوده است و احتمال دارد چنین روشی، با راهنمایی های خود حضرت ولی عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف بوده باشد. (۱)

۴۵. چرا آن حضرت غایب شد؟

درباره غیبت می توان، دو نگاه داشت:

۱. نگاه تاریخی: وقتی به تاریخ صدر اسلام و حتی پیش از آن می نگریم، به خوبی می بینیم که جبهه کفر و باطل برای مقابله با جبهه حق و نابودی آن، از هیچ اقدامی فروگذاری نکرده و در این راه حتی از کشتن پیشوایان دین نیز ابایی نداشته است. آنان، به خوبی می دانستند ادامه حکومت دنیایی و سیطره بر مردم و کسب منافع نامشروع، زمانی امکان پذیر خواهد بود که پیشوایان دین و هادیان حق را از سر راه خود بردارند؛ لذا شهادت امامان علیهم السلام در دستور کار خلفای جور قرار گرفت. آنچه وحشت و اضطراب حاکمان خودکامه را بیشتر می کرد، وعده ظهور حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف به عنوان منجی و

ص: ۱۲۹

۱- برای مطالعه بیشتر، ر.ک: فصلنامه انتظار موعود، ش ۵.

مصلح بود؛ از این رو خلفای معاصر امام حسن عسکری علیه السلام ایشان را به شدت تحت نظر داشتند، تا وقتی فرزندش به دنیا می آید، او را در همان ابتدای زندگی به شهادت برسانند؛ بنابراین بسیار طبیعی است که خداوند آخرین حجت خود را در پرده غیبت قرار دهد، تا جان او حفظ شود و در موعد مقرر و زمانی که مردم آمادگی داشتند، ظهور کرده و جهان را پر از عدل و داد نماید.

۲. نگاه روایی: در روایات، به علت و حکمت های متعددی اشاره شده است. قبل از بیان آن ها ذکر این مقدمه ضروری است که:

غیبت، سری از اسرار الهی است و ما ایمان داریم که خداوند متعال، هیچ کاری را جز بر اساس حکمت و مصلحت، انجام نمی دهد.

در روایتی که از امام صادق علیه السلام نقل شده است، در پاسخ سوال از علت غیبت آمده است:

غیبت، به سبب امری است که اجازه نداریم آن را برای شما بیان کنیم ... غیبت، سری از اسرار الهی است؛ ولی چون می دانیم که خداوند بزرگ، حکیم است، می پذیریم که همه کارهای او (بر اساس) حکمت است؛ اگر چه علت کارها برای ما معلوم نباشد. (۱)

بعد از بیان مقدمه به علل غیبت از منظر روایات می پردازیم:

الف. آزمایش مردم: امتحان کردن مردم، از سنت های حتمی خداوند است. او بندگان خود را به اسباب گوناگون می آزماید تا

ص: ۱۳۰

میزان استواری آن‌ها در مسیر حق، آشکار شود. نتیجه امتحان، برای خداوند معلوم است؛ ولی در گذر از سختی‌ها، بندگان خدا پخته می‌شوند و به جوهر وجود خود پی می‌برند.

امام کاظم علیه السلام فرمود:

هنگامی که پنجمین فرزندم غایب شد، مراقب دین خود باشید، تا کسی شما را از آن بیرون نکند. برای صاحب این امر، غیبتی خواهد بود که گروهی از پیروان او، از اعتقاد خود دست برمی‌دارند و این غیبت، آزمونی است که خداوند با آن، بندگان را امتحان می‌کند. (۱)

ب. ستم پیشه بودن انسان‌ها: امیر مؤمنان علیه السلام فرمود:

زمین از حجت خدا خالی نمی‌ماند؛ ولی خداوند به دلیل ستم پیشه بودن و زیاده روی انسان‌ها، آنان را از وجود [ظاهری] حجت خود محروم می‌سازد. (۲)

ج. حفظ جان امام: یکی از عوامل کناره‌گیری پیامبران از قوم خود، حفظ جان خویشان بوده است، همان‌گونه که پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله و سلم برای حفظ جان خود، از مکه بیرون رفت و در غار پنهان شد.

امام صادق علیه السلام فرمود:

امام منتظر، پیش از قیام خود، مدتی از چشم غایب خواهد شد. راوی، از علت غیبت سوال کرد. حضرت فرمود: بر جان خویش بیمناک است. (۳)

ص: ۱۳۱

۱- بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۱۵۰.

۲- الغیبه، نعمانی، ب ۱۰، ح ۲.

۳- کمال الدین، ج ۲، باب ۴۴، ح ۷.

البته ترس حضرت بر جان خود، برای آن است که او، آخرین ذخیره الهی است که باید برای تحقق عدالت جهانی که وعده حتمی خداوند است، بماند

د. تأدیب مردم: وقتی امت، برابر پیامبر و امام، وظایف خود را به درستی انجام ندهد خداوند، پیشوای ایشان را برای مدتی از آنان جدا کند. امام باقر علیه السلام فرموده است:

وقتی خداوند، همراهی و همنشینی ما را برای قومی خوش ندارد، ما را از میان آنان برگیرد. (۱)

ه. استقلال و بیعت نکردن با حاکمان: می دانیم که امامان پیشین، به بیعت ظاهری با حاکمان جورِ زمان خود مجبور شدند. چون رسالت امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف قیام برضد همه ظالمان و ستمگران است و این امر، با بیعت با آنان سازگاری ندارد، او غایب شد، تا از بیعت با حاکمان جور، رها شود و هر زمان، خداوند اراده کرد، آزادانه با ستمکاران برخورد کند. امام رضا علیه السلام در بیان علت غیبت، چنین فرموده است:

برای این که آن زمان که با شمشیر قیام می کند، کسی بر عهده او بیعتی نداشته باشد. (۲)

ص: ۱۳۲

۱- علل الشرایع، ص ۲۴۳، باب ۱۷۹، ح ۲.

۲- کمال الدین، ج ۲، باب ۴۴، ح ۴.

۴۶. اگر امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف بین مردم بود و مردم را به راه راست راهنمایی می کرد بهتر نبود؟ خداوند بر همه چیز قادر است و می تواند او را از شر کافران حفظ کند.

روشن است اگر امام در میان مردم ظاهر بودند و به صورت آشکار مردم را راهنمایی و هدایت می کردند، بسیار بهتر بود؛ ولی آیا دشمنان چنین اجازه ای را به او می دادند؟

پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم و امامان علیهم السلام در موارد متعدد، گفته بودند دستگاه ظلم، به دست حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف برچیده می شود؛ از این رو وجود مقدس او، مورد توجه دو دسته از مردم واقع می شد:

۱. مظلومان به امید نجات به دست حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف .

۲. ظالمان که چون وجود مقدس امام را سد راه منافع خود می دیدند، حضرت را به قتل می رساندند. در تاریخ، نمونه های متعددی از شهادت اولیای خدا و راهنمایان دین حق به دست ستمگران وجود دارد که از جمله آن ها شهادت امامان بزرگوار شیعه علیهم السلام است.

قدرت خداوند محدود نیست؛ ولی نظم هستی، به گونه ای است که کارها، از طریق اسباب و از مجرای عادی انجام شود. اگر خداوند، بخواهد برای حفظ جان انسان های مقدس، از جریان عادی حاکم بر جهان دست بردارد و برخلاف آن عمل کند، بدان معنا است که با تغییر در نظام آفرینش، دیگر دنیا، محل تکلیف و اختیار و امتحان نباشد؛ زیرا خداوند، با اعمال قدرت، جلوی اختیار افراد را در این زمینه می گیرد. به

علاوه، اگر امام، میان مردم به صورت آشکار حاضر بود یا باید با ظالمان وارد جنگ و پیکار می شد یا باید برابر آن ها سکوت می کرد. راه اول، به تحقق شرایط و اذن الهی مشروط است و بدون آن، قیام و نبرد نتیجه بخش نیست. اگر امام، راه دوم را برگزیند و مؤمنان ببینند حضرت، برابر تمام جنایات و ستم ها سکوت کرده و این سکوت، سالیان طولانی ادامه پیدا کرده است، از اصلاح جهان مایوس می شوند و در بشارت های پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم و قرآن، شک می کنند؛ بنابراین، گزینه غیبت تا آماده شدن شرایط و مهیا شدن مردم برای پذیرش قیام و عدالت گستری حضرت، بهترین انتخاب و روش است.

۴۷. غیبت امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف دارای چه مراحل بود؟ چرا؟

رخداد ها و پدیده های اجتماعی، نیازمند مقدمه و آماده سازی است و باید شرایط را به گونه ای فراهم کرد که قابل تحمل و پذیرش عموم مردم شود. پدیده غیبت نیز در همین راستا قابل بررسی است. شیعیانی که در دوران گذشته هرگاه می خواستند امام خود را ملاقات کنند، محضر او شرفیاب شده و از وجودش بهره می بردند، اینک امام و مقتدای خود را در پس پرده غیبت می بینند. این حادثه، بدون زمینه سازی، مشکل و غیره منتظره بود؛ از این رو امامان قبلی آرام آرام، شیعیان را با این پدیده آشنا کردند.

از زمان امام جواد علیه السلام به بعد به صورت های مختلفی مانند توجه به نهاد وکالت که از زمان امام باقر و صادق علیهما السلام شکل گرفته بود، انجام ملاقات های پشت پرده، برقرار کردن ارتباط از طریق نایب خاص، مسأله غایب شدن امام به شکل جدی تری مطرح شد، تا طبیعی جلوه کند. این کارها، پذیرش و قبول مسأله غیبت را بین شیعیان تقویت می کرد؛ لذا آنان دیگر با یک پدیده غریب رو به رو نمی شدند. از این رو دوران غیبت در دو مرحله صورت گرفت:

غیبت صغرا؛ امام عصر علیه السلام امر هدایت و رهبری را مدت ۶۹ سال، از طریق نایبان خاص انجام می داد. این گونه اداره کردن امور، اولاً- موقتی و جهت آماده سازی مردم برای غیبت کامل بود، ثانیاً برای تثبیت وجود و حقانیت امامت حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف بود و ثالثاً تعلیم مردم به رجوع به عالمان دین بود.^(۱)

بنا بر این از جمله دلایل مرحله غیبت صغرا می تواند موارد زیر باشد:

۱. اثبات وجود حضرت (با توجه به ولادت مخفیانه ایشان).

۲. آماده شدن مردم برای ورود به غیبت کبرا.

۳. تمرین برای رجوع کامل به نایبان و علما.

غیبت کبرا؛ بعد از پایان یافتن دوران غیبت صغرا و آمادگی مردم، به امر الهی دوران غیبت کبرا آغاز شد.

ص: ۱۳۵

۱- حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف فرمود: «اما الحوادث الواقعة فارجعوا فیها الی رواه حدیثنا فانهم حجتی علیکم...؛ اما در حوادثی که پیش می آید، به راویان حدیث ما مراجعه کنید؛ زیرا آنان حجت من بر شمایند...»، بحار الانوار، ج ۵۳، ص ۱۸۱.

۴۸. آیا امامان در گذشته برای وقوع غیبت و آماده کردن شیعیان برای این امر زمینه سازی کرده اند؟

غیبت، امری است که سیر حرکت انسان ها، آن را ناگزیر کرده است و در این فرایند باید به گونه ای برنامه ریزی می شد تا جامعه شیعه، با کمترین مشکل بتواند پذیرای آن باشد؛ از این رو امامان علیهم السلام از یک سو، راه های فهم احکام را به شاگردان می آموختند تا بتوانند احکام دین را در حد توان از منابع، استنباط و استخراج کنند و مردم را نیز به آموختن از عالمان و رجوع به آن ها فرامی خواندند و از سوی دیگر با برقراری نهاد و کالت، مردم را به رجوع به و کیلان دعوت کردند. در همین راستا، امام هادی و عسکری علیهما السلام ارتباط مستقیم خود را کمتر کردند و در مواردی از پشت پرده، پرسش ها را پاسخ می دادند، تا مردم به ندیدن امام عادت کنند. به دنبال آن غیبت کوتاه مدتی (صغرا)، پیش بینی شد تا مردم به واسطه نواب خاص، برخی مسائل مورد نیاز را پرسند و در ضمن آن، رجوع همیشگی به نایبان را فرا بگیرند. (۱)

ص: ۱۳۶

۱- رک: کتاب الغیبه، شیخ طوسی؛ تاریخ عصر غیبت، پورسید آقایی؛ اصول عقاید، آیت الله مصباح یزدی؛ دادگستر جهان، آیت الله ابراهیم امینی.

۴۹. عده ای از شیعیان، اعتقاد دارند مثلث برمودا، پایگاه حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است. آیا اسناد و شواهدی وجود دارد تا آن را به اثبات رساند؟

این جزایر، از لحاظ جغرافیایی، محل مشخصی دارد و در نقشه ها ثبت شده است.

اصل نکته درباره این جزیره و مثلث برمودا، اخباری است که مخبره و ثبت شده است. در حدود سال ۱۳۵۵ش، یعنی دو سال پیش از انقلاب اسلامی در ایران، در تمام مطبوعات و رادیوها، اخباری عجیب و غریب از حوادث دردناک و اسرار آمیز از این جزیره و منطقه، نوشته و اعلام شد و به تبع آن، در مجلات داخلی ایران نیز چیزهایی ترجمه و بیان گردید؛ اما اینک دیگر اثری از آن خبرها نیست و در سال های اخیر، دیگر از چنین حادثه هایی سخن گفته نمی شود، در حالی که با گسترش ارتباطات، باید اخبار، بیشتر و دقیق تر از گذشته، ارائه می شد.

بعضی، درباره پخش گسترده این اخبار، استدلال کرده اند که چون کشور کوبا، رابطه خوبی با شوروی سابق داشت و از طرفی، نزدیک بودن آن به ایالات متحده آمریکا، خطر جدی برای آمریکا محسوب می شد و می توانست جایی برای نصب ابزار جاسوسی و جنگی و در واقع پایگاهی برای شوروی در نزدیکی آن کشور باشد، آمریکا به این فکر افتاد که در نزدیکی کوبا (مثلث برمودا) با شایعه

ص: ۱۳۷

کردن این اخبار، منطقه خطرناک و ناامنی را ایجاد کند و آن جا، پایگاهی بسازد که کوبا را از نزدیک زیر نظر بگیرد و اگر کسی خواست نزدیک شود، او را از بین ببرد و آن را به نیروهای اسرار آمیز منتسب سازد؛ بنابراین، اخبار مخایره شده، همه، جنبه سیاسی و امنیتی داشت و در واقع، ساختگی بوده است. البته، امکان دارد برای واقعی جلوه کردن، چند هواپیما و کشتی را نیز از بین برده باشند.

متأسفانه بعضی، با شنیدن این اتفاقات و مشخصات ادعا کردند یا احتمال دادند که آن منطقه، همان جزیره خضرا و محل زندگی اهل بیت امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف است، در حالی که این، احتمالی بیش نیست و عقیده ای شخصی است که ابراز گردیده است و می تواند نشان از کج سلیقه گي افراد باشد؛ زیرا وقتی اخبار دردآور و غم انگیز کشته شدن عده ای افراد بی گناه که بعضاً راه را گم کرده اند یا سوار بر کشتی تجاری بوده اند دنیا را فرا گرفت - بر فرض واقعیت داشتن این جریان ها- همه را به تأسف و تأثر واداشت اگر کسی ادعا کند که آن جا جزیره امام ما است و حضرت و یارانش چنین کارهایی را انجام داده اند، اثر منفی بر اذهان همه مردم خواهد داشت.

به راستی، این ادعا، به شنوندگان و خوانندگان، چه پیامی را القا می کند؟ آیا جز این است که خشونت طلبی و خون ریزی دین اسلام و پیشوایان دین را تبلیغ می کند؟

وقتی از مدعیان وجود جزیره خضرا می پرسند: چرا تا به حال آن را کسی ندیده است؟، می گویند: از قدرت خدا دور نیست که آن را به حالت معجزه آسا و خارق العاده، از چشم ها دور کند و کسی آن را

باید از اینان پرسید: اگر خدا چنین کاری را می کند، چه لزومی برای نابود کردن هواپیماها و کشتی ها در آن منطقه هست و چرا باید این افراد بی گناه کشته شوند؛ در حالی که می شود آن جا را نینند و ردّ شوند؟ در حالی که آنچه در حدیث جزیره خضرا آمده است، با فرض صحت آن، به کشته شدن دشمنان اشاره دارد. آیا کسی که راه را گم کرده و اتفاقاً به آن جا رسیده، دشمن و مستوجب قتل است؟ آیا ارائه چنین تصویری از اسلام و امام، صحیح است؟

خلاصه این که:

۱. مثلث برمودا، وجود دارد؛ اما اخبار نقل شده درباره آن، ساختگی و برای مقاصد سیاسی بوده است.

۲. تطبیق آن، بر جزیره خضرا، ادعایی شخصی است و فقط از سوی یک فرد ناشناخته، به نام ناجی النجار ابراز شده است.

۳. پذیرش چنین چیزی، خدشه دار کردن چهره دین و خشن و خطرناک جلوه دادن امام رحمت و رأفت است که با قوانین مسلم دین، سازگاری ندارد. (۲)

ص: ۱۳۹

۱- جزیره خضراء، ناجی النجار، ص ۵۵.

۲- پژوهشی درباره جزیره خضراء، مجتبی کلباسی، انتشارات بنیاد فرهنگی مهدی موعود. (با اندکی تصرف)

۵۰. مراد از سرداب غیبت چیست؟

سرداب، به طبقه زیرین ساختمان اطلاق می شود که در مناطق گرمسیری برای حفاظت از گرمای شدید، زیر ساختمان ساخته می شود. این شیوه ساختمان سازی در بسیاری از مناطق عراق، از جمله شهر سامراء که دارای آب و هوای گرم و خشک می باشد، مرسوم است. خانه امام هادی علیه السلام در شهر سامراء نیز دارای چنین سردابی بود. این خانه پس از شهادت امام هادی علیه السلام در اختیار امام حسن عسکری علیه السلام قرار گرفت.

بر اساس شواهد تاریخی، ولادت با سعادت خاتم الاوصیا و منجی عالم بشریت، حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف در این منزل رخ داد. آن بزرگوار، به علت شرایط حاکم بر زمان و وجود خلفای جور، مخفیانه به دنیا آمد و پس از شهادت پدر گرامی اش، غیبت او از آن خانه آغاز شد.

با توجه به حضور و عبادت سه امام بزرگوار شیعه در این خانه و اقامت ایشان در سرداب برای مدتی، این خانه و سرداب آن، نزد شیعه مکانی مقدس شمرده می شود. به علاوه برخی بر این باورند که غیبت امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف نیز از همین سرداب آغاز شده است؛ لذا به آن «سرداب غیبت» می گویند. البته برخی دیگر این امر را مطلبی مسلم نمی دانند.

گفتنی است به علت تولد و زندگی مخفیانه امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف در زمان حیات پدر و همچنین آغاز غیبت با شهادت پدر و به امامت رسیدن ایشان، اظهار نظر درباره محل شروع غیبت مشکل است.

۵. در روایتی خواندم که، هر حکومتی پیش از قیام امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف به وجود بیاید، حکومت طاغوت است. این حدیث را در رابطه با نظام فعلی ما توضیح دهید.

باید توجه داشت که برنامه ها و آموزه های دین اسلام، مربوط به دوره و عصر زمانی خاصی نیست؛ بلکه برای عموم مردم در هر عصر و زمان است؛ بنابراین، مردم در هر زمان، مکلف به اجرای فرمان هایی؛ مانند {و اعدوا لهم ما استطعتم من قوه} (۱) یا {و لتكن منكم امة يدعون الى الخير يأمرون بالمعروف و ينهون عن المنكر} (۲) یا {و السارق و السارقه فاقطعوا ايديهما} (۳) هستند. اجرای این ها نیازمند برقراری حکومت و ایجاد تشکیلات نظام مند است. در نتیجه، از دید اسلام باید حکومت اسلامی تشکیل شود و حاکم اسلامی، اداره جامعه را بر عهده بگیرد.

با توجه به این مقدمه، به بررسی روایت نفی حکومت در زمان غیبت می پردازیم. روایتی، از امام صادق علیه السلام نقل شده است که: «کل

ص: ۱۴۱

-
- ۱- انفال (۸): ۶۰؛ (هر نیرویی در قدرت دارید برای مقابله با آنها [دشمنان] آماده سازید).
  - ۲- آل عمران (۳): ۱۰۴؛ (باید از میان شما، جمعی دعوت به نیکی، و امر به معروف و نهی از منکر کنند).
  - ۳- مائده (۵): ۳۸؛ (دست مرد دزد و زن دزد را، به کیفر عملی که انجام داده اند، قطع کنید).

رایه ترفع قبل قیام القائم فصاحبها طاغوت یبعد من دون الله؛ هر پرچمی که پیش از قیام قائم برافراشته شود، صاحب آن، طاغوت است که به جای خدا، پرستش می شود» (۱) شبیه این مضمون، از امام باقر علیه السلام نیز نقل شده است که فرمود: «هر پرچمی که پیش از پرچم مهدی برافراشته شود، صاحبش، طاغوت است». سند روایت اول، خوب و قابل اعتبار است؛ ولی سند روایت دوم، این گونه نیست. برای فهم روایت، باید به دو نکته توجه کرد: ۱. الفاظ روایت، چه محتوایی را بیان می کند؟ ۲. آیا روایات دیگری نیز در این باره صادر شده است، تا با توجه به آن ها معنای صحیح آن روشن شود؟ یا نه؟

«رایه» به معنای پرچم است و «رفع رایه» کنایه از اعلان جنگ با نظام موجود حاکم است. «صاحب پرچم» همان رهبر قیام است که مردم را به یاری می طلبد. طاغوت، یعنی فرد ستمگر و متجاوز که به حریم خدا تجاوز می کند و مردم را به خود می خواند که حاکمیت او را بپذیرند. منظور از «قبل قیام القائم» دوران عصر غیبت است.

با توجه به الفاظ روایت، می توان دریافت، پیش از قیام حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف عده ای با شعار نجات انسان، مردم را به سوی خود فرا می خوانند. اینان، بدون آن که اعتقاد کامل و صحیح به دین داشته باشند، و حاکمیت را فقط برای خدا و خلیفه خدا بپذیرند، با پی ریزی مکتب های مختلف، خود و اندیشه خود را تنها راه نجات بشریت می دانند. اینان، طاغوتند که مردم را از راه الهی به سوی

ص: ۱۴۲

خود منحرف می کنند؛ از این رو، اگر فرد عادل و پرهیزکاری که نور ایمان و تقوا در تمام زندگانی اش نورافشانی کرده، به پاخیزد و مردم را به سوی دین خدا و زمینه سازی برای ظهور حضرت فرا خواند، اصلاً از موضوع روایت خارج است.

شاهد بر این بیان، روایت دیگری، با سند صحیح از وجود مقدس امام صادق علیه السلام است که فرمود:

اگر یک نفر از ما [= خاندان پیامبر] آمد و شما را به قیام و خروج دعوت کرد، خوب بیندیشید که به چه منظور قیام کرده است [و برای توجیه قیام او] نگوید: «زید بن علی [= فرزند امام سجاد، علیه السلام] هم پیش تر قیام کرد»؛ زیرا زید، مردی دانشمند و راستگو بود و شما را به امامت خودش دعوت نمی کرد؛ بلکه به شخصی دعوت می کرد که مورد توافق و رضایت اهل بیت قرار گیرد [= امام معصوم]. او اگر پیروز می شد، حتماً به وعده اش عمل می کرد و حکومت را به اهلش می داد. زید، برابر دستگاه سلطنت قیام کرد، تا آن را سرنگون سازد؛ اما آن کس که امروز قیام کرده است، شما را به چه امری دعوت می کند؟ آیا شما را به سوی شخصی دعوت می کند که مورد توافق و رضایت آل محمد قرار گیرد؟ نه؛ چنین نیست. شما را گواه می گیریم که ما به قیام این شخص راضی نیستیم. او، اکنون که به قدرت نرسیده است، با ما مخالفت می کند؛ پس در صورتی که قدرت یافت و پرچمی

برافراشت، به طریق اولی، از ما اطاعت نمی کند»^(۱).

با توجه به این روایت، به خوبی می توان دریافت که اگر قیام کننده، دعوت کننده به خود باشد، طاغوت است؛ ولی اگر هدف او، دعوت مردم به خدا و زمینه سازی برای حاکمیت حجت حق باشد، قیام او نه تنها اشکال ندارد؛ بلکه در راستای اراده خداوند است که می خواهد با حاکمیت حاکم اسلامی، به مقررات عمل شود.

امام صادق علیه السلام درباره رجوع به فقیه فرمود:

«فانی قد جعلته علیکم حاکماً؛ من، او [= فقیه] را بر شما حاکم قرار دادم»^(۲).

به راستی آیا زندگی تحت سیطره حکومت ظلم، مطلوب خدا و عقل است یا زیر چتر عالم عادل مسلمان و کدام یک به زمینه سازی برای ظهور کمک می کند؟

امام حسین علیه السلام به نقل از پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم فرمود:

«هر کس حاکم ستمگری را ببیند که حرام خدا را حلال کرده و عهد خدا را شکسته و با سنت پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم مخالفت کرده و میان بنندگان خدا به ظلم رفتار کرده است و او، برابر چنین حاکمی با عمل و گفتار مخالفت نکند، بر خدا است که او را در جایگاه همان ستمگر [جهنم] وارد کند»^(۳).

ص: ۱۴۴

۱- بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۰۲.

۲- بحار الانوار، ج ۲، ص ۲۲۱ و ۲۲۲ و ج ۱۰۱، ص ۲۶۲.

۳- الکامل فی التاریخ، ج ۴، ص ۴۸.

لذا قیام برای حق، طاغوت نیست. (۱)

ص: ۱۴۵

۱- داد گستر جهان، ابراهیم امینی.

